

HKD

NOVOSTI

ISSN 1331-808X

BROJ **20**

HRVATSKO KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO

Kolovoz 2002.

Uvodnik

Knjižnice u digitalnome dobu

Naslov Uvodnika za ovaj broj HKD Novosti istovjetan je prijevodu naslova koji je prije četiri godine, nakon inicijalnih rasprava i dogovora, određen za Međunarodni seminar *Libraries in the Digital Age* – LIDA, koji se već tri godine za redom održava u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku koncem svibnja. Ideja je to profesora Tefka Saračevića koji je, nakon svoja dva 'Fulbrighta' u Hrvatskoj i gotovo redovitog sudjelovanja na poznatim Težakovim međunarodnim konferencijama o informacijskoj znanosti, prihvatio naš prijedlog da bude kodirektor seminara osnovni cilj kojega je vratiti slušače i međunarodno priznate predavače u IUC, te potaknuti razmjenu znanja i iskustava između domaćih i inozemnih stručnjaka u području knjižnične i informacijske znanosti, uz sudjelovanje studenata i knjižničara kao polaznika.

Zašto Knjižnice u digitalnome dobu? Koje su teme, pitanja i problemi odabrani na prethodnim i na ovogodišnjem seminaru?

Danas smo sve uvjereniji da ispreplitanje načina komuniciranja u mrežnome okruženju daje nove dimenzije pristupu znanju i informaciji, pri čemu su knjižnice prepoznate kao nezaobilazan sudionik u procesima prijenosa i komuniciranja zabilježena znanja s pomoću novih tehnologija. Gledano s takvog motrišta zadaće knjižnica sve su brojnije i složenije, njihova odgovornost prema korisnicima i društvu u cjelini sve veća, a knjižničari, poput drugih informacijskih stručnjaka, svjesni te odgovornosti i potrebe za stalnim usavršavanjem i stjecanjem novih vještina.

Nedvojbeno je također da su knjižnice i informacijske ustanove i sustavi sve više i značajnije pod utjecajem rastućih tehnoloških ponuda i rješenja u sklopu Globalne informacijske infrastrukture, a napose Interneta, te da su ti utjecaji razvidni u svim njihovim funkcijama i zadaćama koje se prilagođuju potrebama i utjecajima iz okoline.

Glavni je stoga cilj Seminara LIDA omogućavati stalan uvid u komunikacijske modele i istraživačke probleme vezane uz protok znanja i informacija u digitalnom okruženju na putu od autora do korisnika, uz pomoć elektroničkih izvora, usluga i mreža. Osnovna je zamisao organizatora LIDA seminara da se svake godine organizira rad u dvjema cjelinama. Prva je posvećena tekućim raspravama, predstavljanju rezultata razvojnih i istraživačkih projekata i otvorena je za pitanja vezana uz određenu, aktualnu temu. Tako je prve godine, na LIDA-i 2000., posebna tema bila posvećena nastojanjima oko pozicioniranja knjižnica na Internetu i uporabe Interneta u knjižnicama. LIDA 2001. otvorila je vrata etici i pravnim pitanjima vezanima uz Internet, a ovogodišnja LIDA 2002., okupila je stručnjake koji se bave problemima integracije informacijskoga potraživanja i pretraživanja u mrežnome okruženju.

Redovito, slijedom osnovne zamisli, drugi dio LIDA seminara omogućuje predstavljanje rezultata istraživačkih pilot i drugih projekata odnosno teorijskih i praktičnih postignuća pojedinaca i ustanova.

Važno je zabilježiti da je na dosadašnja tri seminara sudjelovalo preko 250 polaznika i predavača. Polaznici su uglavnom kolege iz hrvatskih knjižnica zainteresirani za primjenu novih tehnologija u poslovanju i pružanju novih usluga korisnicima, a ove godine njima su se, uz kolege iz Slovenije i Makedonije, sudjelovanje kojih je financijski pomoglo Otvoreno društvo, pridružili polaznici iz Austrije, Mađarske i Portugala. Najveći broj predavača, na prethodnim, kao i na ovogodišnjoj LIDA-i, ugledni su stručnjaci i sveučilišni nastavnici iz Sjedinjenih Američkih Država, Ujedinjenog Kraljevstva, Kanade, Danske, Švedske, Finske, Norveške, Njemačke, Belgije, Nizozemske sudjelovanje kojih je rezultat njihove dugogodišnje suradnje s kodirektorima LIDA-e (T. Saračevićem, T. Aparac-Jelušić, te prošlogodišnjim kodirektorom R. Capurrom i ovogodišnjim kodirektorima P. Ingwersenom i P. Vakkariem).

Posebno su privlačne i redovito vrlo dobro posjećene radionice i tutoriali kojih je do sada održano ukupno 21 (radio-nica) odnosno 5 (tutoriala), a svake je godine priređena i panel rasprava o aktualnim problemima (Knjižnice i Internet: obećanja i zablude, Etička pitanja i on-line mediji, Znanstveno-istraživačke teme i metodologija u području informacijskog potraživanja i pretraživanja).

Posebno vrijednim držim istaknuti da svi predavači sudjeluju na seminarima bez ikakve naknade, a kolege iz knjižnica uplaćuju (ne male) kotizacije, pomažući time ujedno nastojanja organizatora da osigura sudjelovanje većeg broja studenata, dodiplomaca i postdiplomaca – do sada je ukupno, zahvaljujući njihovu razumijevanju i podršci, LIDA seminare pohađalo 60-ak studenata s katedri u Zagrebu i Osijeku.

T. Aparac-Jelušić

Sadržaj

- 2 Razgovarali smo
- 4 Iz rada društva
- 9 Iz regionalnih društava
- 11 Iz knjižnica
- 15 Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU)
- 17 Iz drugih društava
- 21 Hrvatsko knjižnično vijeće
- 22 Međunarodna zbivanja
- 23 Vijesti iz EBLIDA-e
- 24 Skupovi, stipendije, predavanja
- 34 Prikazi knjiga
- 35 Osobne vijesti
- 36 Novi naslovi

Christine L. Borgman

Predstojnica Katedre za informacijske studije na Poslijediplomskoj školi za obrazovanje i informacijske studije na Kalifornijskom sveučilištu Los Angeles (UCLA), profesorica Christine L. Borgman, redovna je gostujuća profesorica na Sveučilištu Loughborough u Velikoj Britaniji, a čest je gost na mnogim poznatim sveučilištima širom svijeta.

*Članica je uredništava nekoliko vodećih časopisa i programskih odbora konferencija iz područja informacijskih znanosti. Iz njene bogate znanstvene djelatnosti, između nekoliko knjiga, stotinjak članaka i niza projekata, izdvažno dvije knjige koje su nezaobilazna literatura studentima na svim studijima iz knjižnične i informacijske znanosti: *Scholarly communication and bibliometrics* i *Effective online searching: a basic text* (u suautorstvu).*

*Profesorica Borgman čest je gost u Hrvatskoj, sredinom devedesetih godina kao Fulbrightov stipendist, a zatim 1999. kao pozvani predavač i članica Programskog odbora Međunarodne konferencije CoLIS3. Ove godine sudjelovala je na Međunarodnom seminaru *Libraries in the Digital Age (LIDA)* kao predavač i članica Programskog odbora. Tom je prilikom u Narodnoj knjižnici u Dubrovniku svečano predstavljena njena knjiga "Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja", a profesorica se ljubazno odazvala našoj zamolbi i odgovorila na nekoliko pitanja.*

U predgovoru svoje nove knjige "Od Gutenberga do globalne informacijske infrastrukture" ističete da globalna informacijska infrastruktura (GII), kako bi bila uspješna, mora biti dostupna, pristupačna (financijski), te da treba zadovoljavati određene potrebe.

Kako biste, na temelju svog iskustva, ocijenili uspješnost globalne informacijske infrastrukture u ovom trenutku?

Globalna informacijska infrastruktura (GII) se još uvijek nalazi u ranoj fazi razvoja i stupanj njene razvijenosti je u svakoj zemlji drugačiji. GII se, isto tako, nalazi u stanju ekonomskih promjena jer se danas mnogo toga događa u politici, kao što su deregulacije zakona o komunikacijama što je jedan od glavnih faktora o kojima ovise ukupni troškovi. Javljaju se značajne promjene u upravljanju intelektualnim vlasništvom koje također utječu na to što će biti dostupno i po kojoj cijeni. U zadnje se vrijeme obraća znatno veća pozornost vrlo strogoj kontroli mrežno dostupne građe od strane vlasnika, negoli slobodnom pristupu. Posljedica ovih kretanja jest da iako imamo sve više informacija u digitalnom obliku, ne znači da su one nužno i pristupačne.

S obzirom na vaše iskustvo i dugogodišnja istraživanja koja ste proveli u središnjoj i istočnoj Europi, kakvo je vaše mišljenje o stanju GII u ovom dijelu svijeta danas i kako vidite budućnost hrvatske informacijske infrastrukture, posebice kada znamo da ona nije još u potpunosti razvijena?

Podaci za istraživanje, koje sam radila i u Hrvatskoj, prikupljeni su u periodu od 1993. do 1995. godine, no kako sam ja i nakon toga ostala u kontaktu s nekim osobama, imam podatke i o nekim recentnijim događanjima u ovom području. Poznato mi je da se hrvatska telekomunikacijska infrastruktura razvija vrlo brzo, polagano prelazi u bežični oblik i očito je da će u jednom doglednom periodu bežična tehnologija prevladati. Ne znam u kakvom je stanju CARNet, vaš najveći *bandwidth*, no čini mi se da je knjižnična zajednica doista nastavila rad na automatizaciji, započev još davnih 1970-ih. Doista smatram da je Hrvatska, što se tiče izgradnje informacijske infrastrukture, jedna od vodećih zemalja u ovom dijelu Europe, no uvijek se može puno toga više napraviti.

U svojoj knjizi, kao i u svom izlaganju na međunarodnom seminaru LIDA 2002, naglasili ste važnost suradnje različitih ustanova, arhiva, muzeja, knjižnica, škola, u procesu izgradnje globalne informacijske infrastrukture (GII). Kretanje u tom smjeru započelo je u Hrvatskoj već prije nekoliko godina, a jedan od oblika suradnje jest i seminar AKM zajednice koji se redovito održava već četiri godine. Možete li nam reći nešto malo više o ovim pitanjima: kako vi zamišljate tu suradnju, kamo bi ona trebala odvesti?

Jedna od stvari na koju valja obratiti pozornost kada se govori o suradnji jest građa koju svaka od ovih ustanova posjeduje, kako je ona organizirana, koja joj je svrha, i tko su joj korisnici. Ovu građu, koja je organizirana na različite načine, koriste isti korisnici, ali na različite načine. Opća interoperabilnost oduvijek je predstavljala izazov: dobiti sve što želimo na jedan uniforman način, a opet imati ovako raznoliku građu,

organiziranu na različite načine. Kao što smo rekli i u Dubrovniku, knjižničari govore o informacijama i sadržaju, a arhivisti o dokumentima. Knjižničari vide dokumente kao relativno neovisne predmete, a arhiviste zanimaju odnosi među njima. No, i ovdje se već zamjećuje približavanje 'arhivističkom modelu'. Knjižnice razmišljaju o povezivanju dokumenata: kako povezati knjigu, kazališnu predstavu, film, scenarij, različita izdanja istog djela, itd. Arhivisti, s druge strane, sada osjećaju potrebu za metapodacima kako bi sačuvali pojedinačne dokumente, i s ovim se zahtjevom obraćaju knjižnicama. Muzeji se, zbog specifičnog pristupa građi, već duži niz godina koriste iskustvima i knjižnica i arhiva. Tezaurus za umjetnost i arhitekturu (*Art and Architecture teaurus*), koji je izradio Getty institut i knjižnica (*Getty Library and Institute*), tek je jedan primjer krovnog formata koji koriste sve tri zajednice. Uistinu, koriste ga na različite načine, no facete su dovoljno široke da mogu zadovoljiti sve zahtjeve. Ono što je od iznimne važnosti jest obrazovanje novih generacija stručnjaka koji će imati šire poglede na organizaciju znanja, koji će biti u stanju vidjeti što radi svaka od ovih zajednica i znati preuzeti najbolja rješenja.

Na UCLA-u imamo zajednički program našeg Odsjeka za informacijske znanosti i Getty instituta i knjižnice, gdje se na tjedan dana svakog ljeta okupe stručnjaci iz knjižnica, muzeja i arhiva kako bi razgovarali o svojem radu, mogućoj koordinaciji i suradnji.

Kao akademski doprinos interdisciplinarnom pristupu ovom području, na UCLA-u se, od ove akademske godine, nudi poslijediplomski studij iz arhiviranja pokretnih slika (*Moving Image Archive Studies*).

Imajući na umu vaše praktično iskustvo, ali i iskustvo sveučilišnog profesora, kako zamišljate idealno obrazovanje budućih informacijskih stručnjaka, posebice bibliotekara. Kakva su iskustva vašeg Sveučilišta? Što mislite o programu na Sveučilištu u Zagrebu gdje studenti informacijskih znanosti slušaju zajednički prve dvije godine, a onda se opredjeljuju za jedan od smjerova u kojem će se specijalizirati: arhivistika, bibliotekarstvo, informatologija ili muzeologija.

Mislim da je vaš obrazovni program daleko ispred mnogih američkih programa. Mi, na UCLA-u, imamo ponešto neobičan program. Studentima je na samom početku ponuđen kolegij iz organizacije znanja koji sadržajno pokriva sva tri područja: arhivistiku, bibliotekarstvo i muzeologiju, i tek nakon toga studenti odabiru naprednije kolegije iz područja koje ih zanima (arhivi, predmetni pristup, katalogizacija, itd.). Studenti koje zanima arhivistika odnosno bibliotekarstvo u pravilu biraju kolegije iz tog područja od samog početka. Nažalost, na UCLA-u nije ponuđen velik izbor kolegija iz područja muzeologije, no organiziraju se praksa i pripravnički staz u Getty institutu i knjižnici, u Umjetničkom muzeju okruga Los Angeles (*LA County Museum of Art*) i drugim muzejima u okolici. U principu, mi na UCLA-u ne inzistiramo na tome da studenti odmah odaberu određeno područje u kojemu će se specijalizirati, jer ni oni sami vrlo često nisu sigurni što doista žele raditi.

Osobno smatram da je studentima puno važnije pružiti šire postavljene temelje, a zatim im dati mogućnost specijalizacije u užem području. Razlog je jednostavan: ovo područje se toliko brzo mijenja da bi prerana specijalizacija, bez zajedničke osnove, mogla imati pogubne posljedice.

Kakva su vaša iskustva gostujućeg profesora na Sveučilištu Loughborough, u Ujedinjenom Kraljevstvu?

Moja je suradnja sa Sveučilištom u Loughboroughu započela prije desetak godina kada sam tamo provela cijeli semestar, nakon čega su me pozvali da budem njihov gostujući profesor. Prvobitni dogovor je bio za period od tri godine, no funkciju gostujućeg profesora na Sveučilištu u Loughboroughu obnašam sada već šestu godinu. Moj se rad na tom Sveučilištu uglavnom sastoji od održavanja predavanja i seminara, posebice na temu istraživačkih metoda za mlade asistente i studente na poslijediplomskom studiju, razgovora sa studentima, sudjelovanje u izgradnji nastavnog plana i programa, te poticanju suradnje između Sjedinjenih Američkih Država i Ujedinjenog Kraljevstva. Kada mi se god pruži prilika, koristim ju za razgovor s ostalim profesorima na Sveučilištu o njihovim istraživanjima i interesima. Iz ovog sam iskustva naučila koliko je važno ponekad se udaljiti od svoje sredine, svojih istraživanja i problema i pogledati što drugi rade na tom području i, naravno, komunicirati s kolegama iz čitavog svijeta.

Kako vi zamišljate idealnu knjižnicu? Je li to digitalna knjižnica?

Idealna knjižnica je pojam. Postoji idealna javna knjižnica, idealna medicinska knjižnica, idealna sveučilišna knjižnica itd. Idealna je knjižnica, po mom mišljenju, ona koja se najbolje prilagodila svojoj sredini i koja najbolje zadovoljava potrebe svoje korisničke zajednice. Smatram da se akademske knjižnice danas nalaze u izuzetno teškoj situaciji. Mislim da danas još uvijek imamo hibridnu situaciju: knjige se i dalje tiskaju i knjižnice moraju održavati svoje tiskane zbirke. Istovremeno sve više građe se pojavljuje u elektroničkom obliku i od knjižnica se očekuje da pružaju usluge kako svojim fizičkim korisnicima koji dolaze u knjižnicu, tako i onima udaljenim. I konačno, knjižnice istovremeno moraju izgrađivati svoje sustave na taj način da sačuvaju svjedočanstva današnjice za budućnost.

Pravna knjižnica, u kojoj moj suprug radi kao bibliotekar, predstavlja sadašnjost i budućnost. Oni se ne brinu o prošlosti – onog dana kada građa zastari oni je bacaju u smeće, a briga o prošlosti je u nadležnosti *Okružne pravne knjižnice (County Law Library)*.

Odgovornost javnih knjižnica razlikuje se od jedne knjižnice do druge, no u pravilu ne uključuje brigu za prošlost. Javne knjižnice su u principu ili knjižnice sadašnjosti ili knjižnice budućnosti.

Razgovarali smo

Dakle, svaka knjižnica ima različit pristup, kako gradi tako i suradnji s ostalim baštinskim ustanovama.

I za kraj, možete li nam reći nešto o svojim planovima u bližoj budućnosti; kakvi se projekti nalaze pred Vama?

Moja je osobna istraživačka budućnost, kao i ona cjelokupnog područja, po mom mišljenju, stvar izbora između mnogobrojnih mogućnosti. Postoji opravdani rizik da ćemo zbog nedostatka sredstava propustiti mnogo toga od iznimne važnosti.

Trenutno radim na iznimno zanimljivom petogodišnjem projektu *Alexandria Digital Earth Prototype* (ADEPT). Osnovni problem kojim se projekt bavi jest kako pohraniti svo bogatstvo podataka koje dobivamo putem satelita (karte i druge geografske podatke) i iskoristiti ih za poučavanje. Pokušavamo shvatiti kako se raznovrsni izvori prilagođavaju za različite svrhe, jer se način na koji osobe razmišljaju o istraživanju i o poučavanju uvelike razlikuju, a ta problematika je do sada iznenađujuće slabo istražena.

UCLA će uskoro u suradnji s Kalifornijskim institutom za tehnologiju (*California Institute of Technology*), Sveučilištem u Južnoj Karolini (*University of Southern Carolina*) i nekoliko drugih ustanova, započeti rad na projektu ugrađenih mrežnih senzora koje aktiviraju zvuk, svjetlost, pokret. Postavit ćemo ih posvuda u prirodnom okruženju kako bismo mogli pratiti ponašanje životinja i biljaka, u zaljev Santa Monica kako bismo pratili kretanje vode i zagađenost, u cement i građevne elemente zgrada kako bismo otkrili strukturalne promjene, predvidjeli nadolazeće potrese itd. Imat ćemo, dakle, ogromne količine podataka, a nitko još nije siguran na koji način primijeniti metapodatke, jer ovo nisu dokumenti u tradicionalnom obliku, s kakvima smo do sada radili. Tada ćemo ih dati školskoj djeci kako bi na njima vršili eksperimente i učili. To će nam pružiti izvanrednu priliku da vidimo različite oblike organiziranja, korištenja i primjene najraznovrsnijih informacija.

Ovo je uistinu opsežan i kvalitetan projekt, no ja bih se ipak željela vratiti mom dugogodišnjem projektu o informacijskoj infrastrukturi. Moja je studentica, Nadia Caide, nastavila taj projekt, ali u svoje istraživanje nije, nažalost, uključila Hrvatsku i Sloveniju. Istraživala je, malo drugačijim pristupom, koliko su se stvari promijenile u Mađarskoj, Češkoj, Slovačkoj i Poljskoj pet godina nakon mog prvotnog istraživanja. Svakako bismo željele napisati komparativan rad u kojem bismo usporedile njena i moja saznanja.

Razgovarala: S. Faletar

Iz rada društva

Zaključci s 4. sjednice Glavnog odbora održane 28. lipnja 2002. g. u 10 h u prostorijama HKD-a

Nakon usvajanja dnevnog reda i zaključaka s 3. sjednice Glavnog odbora te prihvaćanja Rebalanska plana i programa rada HKD-a za 2002. g., članovi Glavnog odbora zaključili su sljedeće:

1. Zaključeno je da se tekst novog Statuta Društva koji je prošao pregled i kontrolu državne uprave prosljedi regionalnim društvima na uvid najmanje mjesec dana prije održavanja Skupštine, kako bi mogao biti usvojen na 33. skupštini HKD-a u Daruvarskim toplicama.

2. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog Izvršnog odbora HKD-a da glavne urednice VBH, Društvenih izdanja, Novosti i Web stranice za 5. sjednicu Glavnog odbora (Daruvarske toplice, 24. rujna 2002.) prirede analizu dosadašnje izdavačke djelatnosti i prijedlog raspodjele poslova u okviru uredništva, zbog potrebe podizanja učinkovitosti izlaženja izdanja HKD-a. Glavni odbor treba razmotriti pristigle prijedloge i uputiti na usvajanje plan budućeg odnosa Društva prema izdanjima HKD-a u okviru izbornog dijela 33. skupštine Društva (Daruvarske toplice, 27. rujna 2002.)

3. Nakon izvješća predsjednice Programskog odbora 33. skupštine Društva o završetku poslova na izradi Preliminarnog programa stručnog dijela Skupštine i radnih materijala i plakata koji su u tisku, zaključeno je da pripreme za Skupštinu teku dobro i na vrijeme.

4. Poslije izvješća tajnice Ocjenjivačkih odbora o načinu i rezultatima rada Odbora i prijedlogu dobitnika ovogodišnje nagrade Eva Verona i Kukuljevićeve povelje, članovi Glavnog odbora HKD-a potvrdili su pet dobitnika nagrade Eva Verona za 2002.g. Nakon opsežne rasprave prisutni članovi Glavnog odbora predložili su da se na 33. skupštini HKD-a u Daruvarskim toplicama, svim predloženim kandidatima dodijeli Kukuljevićeva povelja. Zaključeno je da se o tome što prije obavijeste predsjednica Ocjenjivačkog odbora za dodjelu Kukuljevićeve povelje (D. Kunštek) i njezina zamjenica (T. Nebesny), kako bi razmotrile preporuku Glavnog odbora HKD-a i pismeno se o njoj očitovale članovima Glavnog odbora.

5. Jednoglasno su potvrđeni članovi Organizacijskih odbora 33. skupštine HKD-a u Bjelovaru i Zagrebu. Članovi Organizacijskog odbora u Bjelovaru su: M. Dizdarević, D. Herman, M. Ilić (predsjednik), Lj. Lazarac, M. Milinović, M. Moćan i D. Sabolović-Krajina. Članovi Organizacijskog odbora u Zagrebu su: D.-M. Gabriel (predsjednica), J. Kovačević, D. Seiter-Šverko, T. Silić i A. Žulj.

6. Dogovoreno je da članovi Glavnog odbora najkasnije do 30. kolovoza 2002. pošalju dvogodišnje izvješće o radu svojih regionalnih društava, izaberu delegate i pošalju ovjerenu pismenu punomoć za njihov rad u okviru 33. skupštine HKD-a u Daruvarskim toplicama.

D.-M. Gabriel

Zaključci s 4. sjednice Stručnog odbora održanog 17. lipnja 2002. u 11:30 h u prostorijama HKD-a

1. Dnevni red jednoglasno je prihvaćen.
2. Prihvaćeni su zaključci iz Zapisnika s 3. sastanka Stručnog odbora uz samo jednu primjedbu kolegice Marine Mihalić (u vezi s točkom 6. o članovima projekta: Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara).
3. Zaključeno je da predsjednici komisija koji nisu podnijeli svoje izvještaje i popis članova učine to što prije. Podaci o komisijama i članovima pripremaju se za knjigu sažetaka 33. skupštine. Zadužena je predsjednica Stručnog odbora da još

jednom pismeno zamoli članove Stručnog odbora da predaju traženu dokumentaciju.

4. Dogovoreno je da se obavijeste regionalna društva i stručna tijela i predlože kandidate za novog predsjednika HKD-a. Zaključeno je da pripreme za Skupštinu teku dobro i na vrijeme.

5. Prihvaćen je prijedlog o održavanju stručnog sastanka o reviziji i otpisu knjižne građe, a koji će se održati nakon 33. skupštine u mjesecu listopadu.

6. Prihvaćen je izvještaj kolegice Mirne Willer o novoj koncepciji web stranice Društva. Novi web master je Boris Badurina, a nakon natječaja prihvaćena je firma "Burza" kojoj je povjerena izrada nove stranice Društva.

7. Prihvaćen je Kalendar skupova i događanja, uz primjedbu da HKD neće moći svim organizatorima skupova pružiti adekvatnu financijsku pomoć zbog rebalansa budžeta.

T. Sušec

33. skupština HKD-a - druga obavijest -

Izlaganja 33. skupštine HKD-a s temom **Upravljanje promjenama u hrvatskim knjižnicama** održat će se u Daruvarskim toplicama od 25. do 27. rujna 2002. Tematski dio Skupštine odvijat će se kroz tri dijela: 14 plenarnih izlaganja, 21 izlaganja na posteru i 14 paralelnih izlaganja u okviru tri podteme te panel diskusiju.

Program Konačan program 33. skupštine, sažeci plenarnih, paralelnih izlaganja i izlaganja na posterima, bit će tiskani kao radni materijal i dijelit će se prilikom prijave sudionika na Skupštini. Preliminarni program nalazi se na HKD-ovoj stranici <http://pubwww.srce.hr/hkd>

Kotizacija Kotizaciju u iznosu od **200,00 kuna** po sudioniku molimo **uplatite najkasnije do 1. rujna 2002.** godine na žiro račun HKD-a 2360000-1101451830 (MB 3236706) s naznakom "kotizacija za Skupštinu 2002." Kotizacija će se moći uplatiti i nakon tog roka ili kod prijave uoči Skupštine u Daruvarskim toplicama, ali u povećanom iznosu od 250,00 kuna.

Smještaj Rad Skupštine održavat će se u depadansi "Arcadia" u Daruv. toplicama, dok će smještaj sudionika biti u hotelu "Termal" i depadansi "Arcadia" u Daruv. toplicama i hotelu "Balise" u Daruvaru (do popunjenja) te u hotelu "Lipa" u Lipiku i hotelu "Central" u Bjelovaru.

naziv hotela	1/2 pansion	noćenje s doručkom	dodatak 1/1	ručak i večera u Daruvarskim toplicama
Termal, Arcadia,	270,00 kn	-	70,00 kn	-
Balise, Lipa				
Central (Bjelovar)	-	190,00 kn	70,00 kn	80,00 kn

Boravišna pristojba iznosi 7.00 kn po danu. Cijene su izražene po osobi i danu, a u cijenu pansiona uključena je i svečana večera. Troškovi smještaja plaćaju se na licu mjesta.

Prehrana Sudionici skupa koji dolaze iz obližnjih mjesta i ne koriste usluge noćenja, moći će jesti u hotelu "Termal" (3 ručka i 2 večere) uplativši iznos od 200,00 kn, uz obavezu predbilježbu obroka i registraciju sudionika na HKD-ovoj prijavnici.

Prijevoz HKD organizira prijevoz posebnim autobusima (Zagreb-Daruvarske toplice-Zagreb). Troškovi prijevoza plaćaju se na licu mjesta. Polazak iz Zagreba je 24. rujna u 14 sati s parkirališta NSK, a povratak iz Daruvarskih toplica je 27. rujna u 17 sati. Cijena autobusne karte ovisit će o broju prijavljenih, a maksimalan iznos biti će 160,00 kn. U cijenu je uključen prijevoz sudionika Skupštine iz Lipika i Bjelovara u Daruvarske toplice i nazad.

Prijava Priloženi **obrazac s pismenom prijavom za prijevoz i hotelski smještaj** (s naznakom imena osobe s kojom ćete biti u sobi) treba ispuniti i poslati ili online na adresu <http://pubwww.srce.hr/hkd> ili poštom **najkasnije do 1. kolovoza 2002. isključivo na adresu Društva**. Osobne prijave smještaja u hotelima nisu moguće.

Za sve dodatne informacije možete se obratiti Ameliji Žulj na tel.01/6159-320 od 9.00 do 15.00 sati, na fax. 01/6164-186 ili e-mailom na adresu hkd@nsk.hr

Zagreb, 18. lipnja 2002.

Predsjednica Programskog odbora:
Jasna Kovačević, v.r.

6**Iz rada društva****33. skupština HKD-a
- prijava -****P r i j a v a**

(isključivo na adresu HKD-a najkasnije do 1. kolovoza 2002.)

Prezime: _____ Ime: _____

Ustanova: _____

Adresa ustanove, mjesto i poštanski broj: _____

_____

tel. _____ fax. _____ e-mail: _____

1. Rezervacija hotelskog smještaja u dvokrevetnim sobama:

a) Hotel Termal i Arcadia (Daruv. topl.), polupansion
Balise (Darugar), Lipa (Lipik)

b) Hotel Central (Bjelovar) noćenje s doručkom (i prehrana u hotelu "Termal")

U sobi ću biti sa (prezime i ime, ustanova): _____

_____

Datum dolaska: _____ Datum odlaska: _____

2. Rezervacija prehrane u hotelu "Termal" u Daruvarskim toplicama (za sudionike koji dolaze iz obližnjih mjesta i ne koriste usluge noćenja)

25.09.2002. a) ručak (40,00 kn) b) večera (40,00 kn)

26.09.2002. a) ručak (40,00 kn) b) večera (40,00 kn)

27.09.2002. a) ručak (40,00 kn)

3. Rezervacija prijevoza posebnim autobusom Zagreb-Daruvarske toplice-Zagreb (do popunjenja). Cijena autobusne karte ovisit će o broju prijavljenih, a maksimalan iznos biti će 160,00 kn. U cijenu je uključen svakodnevni prijevoz sudionika Skupštine iz Lipika i Bjelovara u Daruvarske toplice i nazad.

da

ne

Troškovi smještaja i prijevoza uplaćuju se na licu mjesta.

Sve dodatne informacije možete dobiti kod Amelije Žulj radnim danom od 9.00 do 15.00 sati na tel. 01/6159-320 ili kod Dunje-Marije Gabriel na tel. 01/6164-210 ili e-mailom na adresu hkd@nsk.hr

Datum prijave: _____ Potpis: _____

33. skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva "Upravljanje promjenama u hrvatskim knjižnicama" (Daruvarske toplice, 25.-27. rujna 2002.)

Preliminarni program

Utorak, 24. rujna

- 18.00-20.00 Sjednica Glavnog odbora (manja dvorana)
18.00-20.00 B. Čaušević, R. Ravnić: Izmjene i dopune PPIAK-a (velika dvorana)

Srijeda, 25. rujna

- 8.00-9.00 Prijava sudionika
8.00-12.00 Postavljanje postera (predvorje velike dvorane)
9.00-10.00 Otvaranje Skupštine i koktel dobrodošlice

Plenarna izlaganja (velika dvorana):

- 10.00-11.00 D. Stančin, T. Sušec: Vještina djelotvornosti: Hrvatsko knjižničarsko društvo u stoljeću promjena
11.00-12.00 Strategija razvoja hrvatskih knjižnica: projekt NISKA
12.00-14.00 Ručak
14.00-15.30 C. Tovote: Academic library: how to make it visible inside and outside campus
J. Slobodanac, M. Šegota-Novak: Hrvatska - Europa: kako planirati i ostvariti uspješan sustav narodnih knjižnica
H. Markulin, M. Šember, J. Petrak: Medicinske knjižnice: na putu prema promjenama?
T. Grujić: Strategija razvoja knjižnične djelatnosti kao dio strategije kulturnog razvitka grada Pule
15.30-16.00 Pauza
16.00-17.30 D. Seiter-Šverko: Motivacija i/ili manipulacija djelatnicima u knjižnicama
M. Mihalić: Upravljanje promjenama kao uvjet razvoja digitalne knjižnice
J. Stojanovski: Što (ne)znamo o našim virtualnim korisnicima?
I. Pejić, D. Tkalec: Projekt "Mreža knjižnica u Bjelovatsko-bilogorskoj županiji"
17.30-17.45 Pauza
17.45-19.30 Panel diskusija: Etička načela profesije (priredila: A. Belan-Simić) (velika dvorana)

Poster (predvorje velike dvorane)

Poster I - tema:

- M. Miletić Drder: Promjene u upravljanju zbirka karto-grafske građe
S. Vukasović-Rogač: Planiranje razvoja glazbenih i AV odjela u narodnim knjižnicama Zagrebačke županije
G. Mitrović: Centar za stalno stručno usavršavanje (CSSU)

Poster II - tema:

- A. Barbarić, K. Golub: Istraživanje upravljanja WebPAC-om u fakultetskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu
M. Cvetnić Kopljar: Istraživanje zadovoljstva korisnika knjižnice Pravnog fakulteta u Zagrebu
J. Jednačak: Upravljanje u knjižnicama

- M. Mihalić, D. Machala: Intranet kao model uspostavljanja organizacijskog znanja
G. Miolin: Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga pod utjecajem ICT-a (primjer Gradske knjižnice Marka Marulića u Splitu)
Z. Renić: Motivacija kakvu sanjamo...
Lj. Vugrinec, D. Petrić: Knjižnice za korisnike: uvažavanje mišljenja korisnika - preduvjet bolje komunikacije
M. Zandt: Stanje časopisnog fonda u hrvatskim medicinskim knjižnicama u 2000. godini
J. Matovina, S. Pavlaković, I. Stričević: Besplatni internet za sve

Poster III - tema:

- M. Butirić: Kako knjižnicu učiniti vidljivom?
V. Golubović: Marketing u međuknjižničnoj posudbi
J. Jagačić-Borić, R. Rupčić, Z. Turk: Marketing knjižničnih usluga: na primjeru Narodne knjižnice i čitaonice Sisak
L. Lazzarich, V. Anić: Koliko web stranice mogu pomoći ili odmoći u probidžbi knjižnice?
Z. Majstorović: Marketing knjižničnih usluga: elektronički časopisi
M. Plantarić-Huljić: Akcija "Lipa"
D. Šuvak: Utjecaj društvenog konteksta na ostvarenje zadaća školske knjižnice

Četvrtak, 26. rujna

Plenarna izlaganja (velika dvorana):

- 9.00-10.30 Lj. Sabljak: Marketing knjižničnih usluga
D. Pšenica: Marketinško upravljanje imidžem knjižnice
I. Pehar: Marketing u funkciji stvaranja pozitivnog identiteta knjižnice
T. Grujić: Predstavljanje sajma knjige u Istri i vikenda knjižničara
10.30-11.00 Pauza
11.00-13.00 Paralelna izlaganja

Velika dvorana:

- D. Sabolović-Krajina: Upravljačke tehnike i postupci - koliko ih koristimo?
D. Sečić: Upravljanje u hrvatskim knjižnicama: prilog diskusiji o nekim suvremenim problemima
J. Petrak, H. Markulin: Voditi, a biti vođen!
S. Radovanlija: Profesionalac u muzejskoj knjižnici: kustos ili knjižničar?

Manja dvorana:

- J. Lovrinčević, D. Kovačević: Kako graditi krugove utjecaja? Marketing u hrvatskom školskom knjižničarstvu
M. Ivanović: Prepoznavanje knjižničnog marketinga
Lj. Črnjar, G. Jerolimov, A. Silić, M. Šegota-Novak, M. Šupraha-Perišić, V. Tibljaš: Hoće li strategija kvalitetom do uspjeha dati željeni rezultat (priča koja traje...)

Iz rada društva

J. Kovačević: Marketing knjižničnih usluga u KIC Bogdana Ogrizovića

13.00-14.30 Ručak

14.30-16.00 Paralelna izlaganja

Manja dvorana:

V. Erl, K. Petr: Ravnatelji knjižnica-poznavatelji struke ili manageri

A. Božić: Idealan voditelj knjižnice: upravitelj i vođa

S. Mokriš: Emocionalno inteligentan voditelj knjižnice

Velika dvorana:

V. Turčin: Knjižničarstvo kao privatni posao

E. Bačić: Osnove strateškog planiranja razvoja strukovnih udruženja

D.-M. Gabriel: Mogućnosti promoviranja rada HKD-a
S. Klarin: Predstavljanje nove mrežne stranice HKD-a.

16.00-16.30 Pauza

16.30-18.30 Diskusija i zaključci (velika dvorana)

20.00 Svečana večera

Petak, 27. rujna

9.00-11.00 Rasprava i usvajanje prijedloga novog teksta Statuta HKD-a i Etičkog kodeksa

11.00-13.00 Izborna skupština (velika dvorana)

13.00-13.30 Konstituirajuća sjednica Glavnog odbora (velika dvorana)

15.00 Izlet (u okolici Daruvarskih toplica)

19.00 Polazak za Zagreb

Osvrt uz objavljivanje Pravilnika o otpisu i reviziji knjižnične građe

Od 1999. godine, kad je svjetlo dana ugledao novi i (tad se činilo) "konačni" prijedlog Pravilnika o reviziji i otpisu knjižnične građe, prošlo je dosta vremena. Što se s prijedlogom otada događalo, nije nam poznato. O prijedlogu je vjerojatno raspravljalo Hrvatsko knjižnično vijeće, možda i koje drugo kompetentno tijelo HKD-a, ali šira knjižničarska struka nije bila upoznata sa zaključcima tih rasprava, ako ih je bilo.

Prijedlog je iz nepoznatih nam razloga stavljen na stranu, a Pravilnik više nije spominjan osim u zabrinutim pozivima knjižničara s terena matičnim knjižnicama da im pomognu u rješavanju problema otpisa.

Dok se tako struka dovijala u iznalaženju rješenja za otpis građe kojim bi svi bili koliko toliko zadovoljni (po svemu sudeći iluzorno očekivanje), stigao joj je neočekivani udarac s druge strane. Po hrvatskom medijskom prostoru rasplamsali su se napisi i prozivke knjižničara radi uništavanja knjižnične građe. Argumentirani ili neargumentirani, profesionalni ili neprofesionalni, ti su napisi ipak izazvali reakcije jednog dijela knjižničarske javnosti, podijelivši struku na jedne koji drže da je riječ o redovitom otpisu građe u knjižnici, i druge koji drže da je u biti riječ o namjernom uništavanju. Međutim, navedena podjela nije bila eksplicitno izražena. Stručne rasprave o ovom problemu dobijale su drukčije oblike, pa se na višoj razini moglo raspravljati o (ne)profesionalnosti knjižničara, postavljati zahtjeve za njihovom povećanom odgovornosti u omogućavanju slobodnog pristupa informacijama, briži oko narušenog ugleda struke (krivi su pojedinci, a ne svi knjižničari), i slično. Kako bilo, implicitno se priznaje da je kriv Pravilnik, iz jednostavnog razloga, što ga nema! Iстина, imali smo Naputak iz 1992. godine, "zahvaljujući" čijoj nepreciznosti se u praksi događalo doslovno svašta.

I tako, dok su mediji i neki pojedinci "grmili" na sve strane o sramotnom kulturocidu, librocidu, knjigocidu itd., stručna tijela Hrvatskog knjižničarskog društva dala su se na posao oko redefiniranja ciljeva i načela struke, među kojima se slobodan pristup informacijama probio u sam vrh načela i ciljeva knjižničarstva. A da je slobodan pristup informacijama jedan od stupova poslanja knjižnice, osobito javne, dokazat će se između ostalog promjenama Etičkog kodeksa i Statuta HKD-a. U nate-

zanjima i općem metežu, prouzročenom u stvari Pravilnikom (jasno, i ne samo njime!), odnekud se odjednom pojavio ON! Pravilnik! Neočekivano, iznenada, bez velike najave, izašao je u Narodnim novinama br. 21 u ožujku 2002. godine. Knjižničari će odahnuti konačno, sad imaju Pravilnik po kojemu mogu mirno početi ili privesti kraju nedovršene revizije.

Međutim, tek što je izašao, pokazalo se da Pravilnik nije dobar i da ga treba mijenjati. Iskusnim knjižničarima nisu promakle njegove mane, pa su počele pljuštati primjedbe i prigovori. I tako smo svi dobili poziv HKD-a da putem regionalnih društava pošaljemo primjedbe na ovaj Pravilnik, pa će se održati o tome rasprava, pa Okrugli stol i možda još što. Jasno je da Pravilnik treba mijenjati, ali kako je uopće došlo do toga da ga dobijemo nakon toliko muka i još ovako "nesavršenog"? Knjižničari se pitaju, kad su čekali dosad, mogli su još malo pričekati, ali da taj novi pravilnik konačno bude onaj pravi, jasan, precizan, razrađen do u detalje, kako bi se izbjegla i najmanja mogućnost manipulacije ili greške.

S obzirom na značenje pravilnika na području Dubrovačko-neretvanske županije, gdje su zbog problema u vezi otpisa knjiga neke narodne knjižnice obustavile započete poslove revizije, očekivala se veća zainteresiranost i veći broj primjedbi knjižničara. Primjedbe su očekivano (zbog izravne uključenosti u problem oko otpisa) poslale kolegice iz Gradske knjižnice "Ivan Vidali" u Korčuli, te kolegice iz knjižnica Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu u Dubrovniku. Ostali knjižničari nisu se oglašavali. Valjda im je već dosta svega. Uostalom, počinjemo se ozbiljno pitati da li će u Hrvatskoj uopće ikada biti donesen Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe. Da li je zapravo takav Pravilnik moguć?

Naše narodne knjižnice i dalje se "guše" zbog nedostatka prostora. Građu neće otpisivati sve dok ne budu sigurne u Pravilnik koji će im pružiti jamstva da se to trebalo napraviti tako i tako. I pravnu zaštitu. Poučeni nedavnim iskustvima, hrvatski knjižničari će itekako dobro paziti da im se ne dogodi mučno povlačenje po sudskim hodnicima, tužbe, medijski skandali...

Nadajmo se da će nakon "popravnog ispita" ovaj Pravilnik biti zaista onaj pravi i konačni.

I da nećemo na njega predugo čekati. Ipak je riječ samo o jednom Pravilniku!

Rad KD Dubrovnik

Upravno vijeće Društva održalo je u ožujku sjednicu na kojoj se raspravljalo o financijskom i godišnjem izvještaju o radu, članovi su upoznati s ponudom organiziranog putovanja u Prag, te se dogovaralo o organizaciji izleta u dolinu Neretve. Razmotrena su pisma upućena Upravnom vijeću Društva od strane triju knjižničarki Gradske knjižnice "Ivan Vidali" u Korčuli, u svezi događaja oko revizije i otpisa knjiga u toj knjižnici 1997. godine. Kolegicama je upućen odgovor čime je Upravno vijeće odlučilo zaključiti ovaj slučaj.

Drugi sastanak Upravnog vijeća Društva nije održan zbog nedovoljnog odaziva članova. One koji su došli, ravnateljica Dubrovačkih knjižnica V. Čučić obavijestila je o novom Zakonu o obaveznom primjerku, kojim bi se ukinulo primanje obaveznog primjerka znanstvenim ili sveučilišnim knjižnicama u Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu i Dubrovniku. U tom smislu, oglasilo se Knjižničarsko društvo Istre, dajući potporu zadržavanju obaveznog primjerka u Sveučilišnoj knjižnici u Puli. Zbog velikog značenja ovog problema za status Znanstvene knjižnice u Dubrovniku, mišljenja smo da o ovom problemu treba organizirati širu raspravu, u kojoj bi osim knjižničara trebali sudjelovati poznati stručnjaci iz ovog područja i predstavnici osnivača.

Ovogodišnja LIDA - Libraries in the Digital Age 2002. održavala se u dubrovačkom Interuniverzitetskom centru od 20. do 25. svibnja 2002. Bio je to skup koji je okupio oko 90 knjižničara, studenata i stručnjaka s područja knjižnične i informacijske znanosti iz 10 zemalja svijeta (70 sudionika je bilo iz Hrvatske). Obzirom na to da LIDA osobitu pažnju poklanja studentima knjižničarstva, potičući ih na samostalan znanstveni, istraživački i stručni rad, taj tendenciji LIDA-e pridružilo se ove godine i Knjižničarsko društvo Dubrovnik tako što je dalo potporu sudjelovanju na skupu trojici studenata dodiplomskog studija knjižničarstva iz naše regije. Trenutno s područja Dubrovačko-neretvanske županije studira četvero studenata na Odsjeku za informacijske znanosti fakulteta u Zadru i Zagrebu, od toga troje na dodiplomskom i jedan na poslijediplomskom studiju. Ostala regionalna društva također bi mogla slijedom ovog primjera, i u skladu sa svojim mo-

gućnostima, davati potporu za sudjelovanje na ovom izvrsnom seminaru studentima knjižničarstva iz svojih regija.

Pred sam početak LIDA-e, Društvo je organiziralo za svoje članove, a najviše ih je bilo iz Narodne knjižnice Dubrovnik, početnu edukaciju o Internetu u okviru akcije Internet u knjižnice Komisije za automatizaciju HKD-a, pod nazivom Uvod u Internet. Tečaj su održali K. Golub s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i B. Badurina iz Gradske knjižnice Zagreb, s prikazom osnovnih pojmova Interneta, o korištenju elektronske pošte i sl. Tečaj je trajao oko 2 sata, a nazočilo je ukupno 12 sudionika.

Članovi Društva redovito su obavještavani o:

a) Etičkom kodeksu i Pravilniku o reviziji i otpisu, na koje su trebali dostaviti primjedbu u zadanom vremenu

b) Tečajevima u sklopu Centra za stalno stručno usavršavanje u Zagrebu

c) Skupovima koji se održavaju u Hrvatskoj, kao na primjer redoviti kolokviji Knjižnice Instituta Ruđera Boškovića u Zagrebu, Dani specijalnih knjižnica itd.

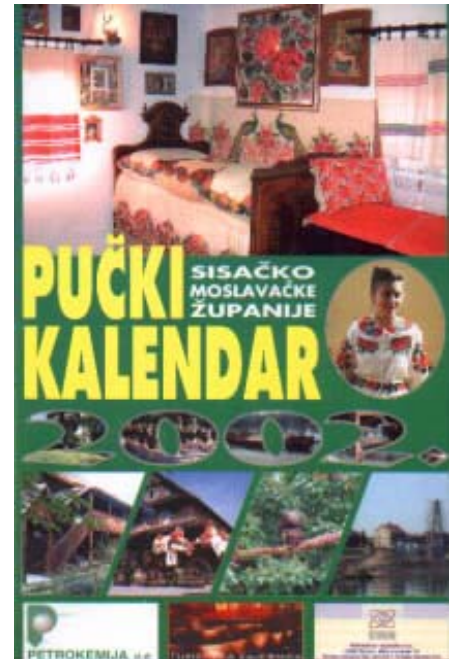
d) Korisnim izvorima informacija na Webu itd.

M. Šapro-Ficović sudjelovala je u radu Komisije za izmjenu Statuta HKD-a, koja je vrlo intenzivno radila na pripremama novog Statuta. Društvo je promijenilo broj žiro računa, a članarina je ostala nepromijenjena u iznosu od 50 kuna. Mole se ovim putem svi članovi koji nisu uplatili članarine za prošlu i ovu godinu da to učine što prije. Također, ovim putem obavještavamo članove da u sjedištu Društva mogu pogledati najnoviji broj (kao i dosadašnje brojeve) Knjižnice, stručnog glasila Slovenskog bibliotekarskog društva i Sveska, stručnog glasila Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja.

M. Šapro-Ficović

Rad KD Sisačko-moslavačke županije

Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije već dvije godine uspješno surađuje s uredništvom Pučkog kalendara Sisačko-moslavačke županije, te u njemu objavljuje priloge o knjižnicama sa svog područja. Prošle

godine je objavljen prilog o narodnim i gradskim knjižnicama, a ove godine o srednjoškolskim, visokoškolskim, stručnim i specijalnim. Sve su knjižnice obrađene s kratkim opisom povijesti knjižnica, aktualnim stanjem fonda, radnim vremenom, važećim brojevima telefona i adresama, a sve je to popraćeno i fotografijama knjižničnih prostora. Cilj objavljivanja ovih priloga je od višestruke koristi i korisnicima i knjižnicama, jer se na taj način reklamiraju i populariziraju suvremeni i kvalitetno uređeni knjižnični prostori koji nude različite i kvalitetne sadržaje i u najudaljenijim krajevima Županije. U planu za sljedeću godinu je izrada priloga o sve 34 osnovnoškolske knjižnice, koje djeluju i stoje na raspolaganju svojim malodobnim korisnicima.

Početak ove godine održana je radionica i predavanje na temu "Neknjižna građa u knjižnicama", a gost predavač je bila Sanja Vukasović-Rogač, voditeljica Glazbene zbirke Gradske knjižnice Zagreb. Radionica je bila vrlo uspješna, te su razmotrene mogućnosti i preduvjeti za osnivanje takve zbirke u Narodnoj knjižnici i čitaonici Sisak. Odjel Caprag NKČ ima odgovarajući prostor i adekvatno osoblje koje bi, uz velik interes svojih korisnika, oformilo ovakav odjel.

28. svibnja 2002. godine održana je Izborna skupština Knjižničarskog društva Sisačko-moslavačke županije na kojoj je izabrano novo čelništvo Društva, koje sada čine Renata Rupčić (predsjednica), Andreja Tominac i Vesna Ivanković (dopredsjednice), Siniša Runjaić (tajnik),

Ivana Dujić (blagajnica), Nives Jurkin i Jadranka Groza (članovi). Izabrana su i sva potrebna tijela Društva, prihvaćena su sva podnesena izvješća, te plan i program rada Društva za 2002. godinu. Odlučeno je da članarina i dalje iznosi 30,00 kn godišnje, a prihvaćen je i prijedlog za zapošljavanje honorarnog knjigovođe. Cijela Skupština je bila popraćena vrlo efektom i medijski zapaženom izložbom "Knjižnice i marketing", na kojoj su prezentirani oblici marketinškog djelovanja svih vrsta knjižnica s područja Županije. Članovi Društva su pokazali velik angažman u ovoj prezentaciji, te time omogućili njezino predstavljanje u svim zainteresiranim knjižničnim prostorima diljem Županije, a svoje prvo izložbeno mjesto je pronašla u preseljenom i obnovljenom prostoru NKČ - Odjela Caprag. Kako bi upotpunili ovaj marketinški prikaz rada i djelovanja knjižnica, Društvo je za ovu prigodu izradilo vlastiti prospekt, koji sadrži kratke podatke o povijesti Društva, temeljne ciljeve djelovanja društva, Etički kodeks, prava i obveze članova, te popis svih knjižnica Sisačko-moslavačke županije (osim stručnih).

U planu za ovu godinu je i izrada Web stranice Društva.

R. Rupčić

Skupština DK Slavonije i Baranje

U vinkovačkoj Županijskoj vijećnici 12. lipnja 2002. godine održana je 13. godišnja skupština Društva knjižničara Slavonije i Baranje. Skupštini su se obratili: župan Vukovarsko-srijemske županije Nikola Šafer; gradonačelnik Vinkovaca Mladen Karličić, te pročelnica za društvene djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije Blanka Pripužić.

Nakon usvajanja izvještaja koji su pokazali da je Društvo uspješno djelovalo i u protekle dvije godine, ne samo na području Slavonije i Baranje nego i mnogo šire, razriješeni su funkcije dosadašnja predsjednica Društva Silva Pavlinić, članovi Upravnog i Nadzornog odbora i glavni urednik "Knjižničarstva" Dragutin Katalenac. Za novu predsjednicu Društva u razdoblju od 2002. do 2004. godine izabrana je Emilija Pezer, voditeljica RMS-a Gradske knjižnice u Vinkovcima, a Silva Pavlinić je imenovana novom glavnom urednicom "Knjižničarstva".

U stručnom dijelu Skupštine prof. dr. sc. Tatjana Aparac-Jelušić održala je predavanje pod nazivom "Umrežavanje knjižnica: strateška i upravljačka pitanja".

Skupština je završila neobaveznim druženjem članova uz zajednički ručak i tamburašku glazbu do kasnih popodnevnih sati.

Lj. Krpeljević

Posjet Iloku i Vukovaru

U okviru svoga ovogodišnjeg programa, članovi Društva knjižničara SlavonSKI Brod posjetili su 21. lipnja Ilok i Vukovar – gradove najistočnijeg dijela Hrvatske, sa željom da se upoznaju s radom i problemima knjižnica u ovome kraju nakon ratnih stradanja koja su ih zadesila. Informacije o obnovi vukovarske knjižnice bile su motiv više da se na licu mjesta vidi što je i koliko učinjeno na uređenju i opremanju ove knjižnice i njenom osposobljavanju za obavljanje osnovnih funkcija, te ponovnom okupljanju svih profila korisnika.

Za boravka u Iloku članovi Društva razgledali su Muzej grada Iloka i njegovu knjižnicu, gdje su ih dočekali i pozdravili ravnatelj Mato Batorović i Ružica Černi, kustos Muzeja. Potom su posjetili Samostan i Crkvu sv. Ivana Kapistrana, gdje su upoznati s vrijednim umjetninama i bogatom knjižnom građom u ovim prostorima. Na kraju višesatnog boravka u Iloku posjetili su i Gradsku knjižnicu smještenu u prostoru od cca 80 m², koja se predvođena v. d. ravnateljem Markom Benićem istinski bori s gradskim vlastima za bolje i primjerenije uvjete za rad ove institucije.

Putovanje prema Vukovaru obilježeno je dirljivim posjetom Novom vukovarskom groblju, gdje je odana počast svim žrtvama poginulim u obrani Vukovara, a potom je uslijedio posjet obnovljenoj Gradskoj knjižnici, koja u odnosu na njeno okruženje (poznato s TV-ekrana), uistinu predstavlja oazu funkcionalnosti i estetike. Zajedno sa sretljivim domaćinima, radovali smo se tome i poželjeli da cijeli Vukovar uskoro zaživi takvim sjajem i ljepotom.

Za posjeta Muzeju grada Vukovara u Dvorcu Eltz uvjerali smo se da kulturni život ovog ranjenog grada doživljava novi preporod i da njegovi kulturni djelatnici

ne štede u prezentaciji bogate kulturne baštine ovoga kraja.

Svim ustanovama i kulturnim djelatnicima u Iloku i Vukovaru zahvalila se toplim riječima na srdačnom gostoprimstvu gospođa Branka Solina, predsjednica Društva knjižničara SlavonSKI Brod.

Nakon posjeta Križu na ušću Vuke u Dunav i kraćeg odmora, krenuli smo kući s nadom i željom da se ratni Vukovar nikad ne ponovi, da svakodnevni život i ovdje krene nabolje.

N. Lakić

Rad Zagrebačkog knjižničarskog društva

Događanja u našem društvu u ovom periodu koncentrirala su se oko:

1. predlaganja kandidata za dodjelu Kukuljevićeve povelje i nagrade Eva Verona,

2. aktivnosti vezane uz organizaciju Izborne skupštine ZKD-a.

Upravni odbor odlučio je na sastanku 19. ožujka podržati kandidaturu kolegice Višnjice Bošnjak (iz KGZ-a) i kolegice Višnje Čanjevac (NSK) za dodjelu Kukuljevićeve povelje. Za nagradu Eva Verona predložene su kolegica Sofija Klarin (NSK) te kolegica Snježana Radovanlija Mileusnić (Muzejski dokumentacijski centar, specijalna knjižnica).

Predložene kandidature za nagradu Eva Verona su na vrijeme i uredno stigle pred Ocjenjivački odbor, no s kandidaturama za Kukuljevićevu povelju smo zakašnili s dostavljanjem potpune dokumentacije pa je Izvršni odbor HKD-a na sastanku 22. travnja odlučno odbio zaprijeti te naše kandidature, i tako naši kandidati nisu niti ušli u krug mogućih dobitnika. Iako je ta odluka birokratski opravdana, smatram da je preoštra i nadam se da će ovi naši kandidati u vremenu koje dolazi još imati priliku istaknuti svoje kandidature.

Izbornu skupštinu ZKD-a sazvali smo 26. lipnja, ali nije održana jer nije bilo potrebnog kvoruma (od 203 člana s plaćenom članarinom bilo je nazočno oko 60). Stoga je održana rasprava o Statutu HKD-a te Etičkom kodeksu koju je vodila kolegica Alemka Belan Simić, a Izborna skupština odgođena je za 11. rujna 2002. godine.

Ž. Vrbanc

Aktiv školskih knjižničara u Rovišću

UOŠ u Rovišću održan je 3. travnja aktiv školskih knjižničara Bjelovarsko-bilogorske, Virovitičko-podravske i Koprivničko-križevačke županije. Organizirala ga je savjetnica za školske knjižnice Biserka Šušnjić, viša školska nadzornica pri Zavodu za unapređivanje školstva, koja je u uvodnom izlaganju izvještala sudionike skupa o seminaru za voditelje stručnih vijeća održanom u Trogiru u siječnju 2002., a na kojem je raspravljano o mogućnostima rasterećenja učenika kao temeljnom problemu čije bi rješenje dovelo do kvalitetnijeg obrazovanja.

O istoj temi govorili su nam Ljerka Medved iz OŠ Voćin i prof. Damir Balković iz SŠ M. Marulića u Slatini. Oni su predstavili primjere rasterećenja učenika kroz rad u knjižnici, kao i jedan od mogućih oblika suradnje knjižničara, učitelja i učenika.

Prof. Luca Matić iz OŠ A. N. Gostovinski u Koprivnici, prikazala je projekt Obilježavanje pišćeve obljetnice, potaknut podizanjem spomen-ploče zavičajnom piscu Zvonimiru Golobu uz 75. obljetnicu rođenja i 5. obljetnicu smrti, dok je prof. Suzana Čepek iz OŠ Lj. Modeca u Križevcima pokazala novi način čitanja bajki, uz projiciranje slika iz slikovnice (prethodno pretočene u digitalni oblik) na zid pomoću kompjutera.

Svi ovi primjeri zahtijevaju korištenje moderne tehnologije, za što među knjižničarima, po definiciji željnim novih znanja, uvijek ima interesa, ali... ima li i mogućnosti, to je već nešto drugo! Dakle, dovedena je u pitanje šira primjenjivost takvih projekata. Tema skupa bila je Mediji i prostor školske knjižnice. Aktiv je održan u novom dijelu školske zgrade OŠ Rovišće u kojem se nalazi i novi prostor knjižnice, jedne od bolje opremljenih u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. To je i bio povod da se seminar održi baš u ovoj školi, a o prostoru same knjižnice i o tome što je sve prethodilo njezinom otvaranju govorila je prof. Mirjana Milinović. Prof. Ilija Pejić, voditelj Matične službe Bjelovarsko-bilogorske županije, upoznao nas je s mogućnostima novih medija te funkcionalnošću prostora i opreme školske knjižnice. On je

na mnoštvu primjera pokazao što se i kako može poboljšati u školskim knjižnicama. Vidjeli smo mnoge prostore prije i poslije preuređenja ili preseljenja. Opremanje školskih knjižnica nije nimalo lak ni jednostavan posao, jer oni koji ga financiraju često uopće ne slušaju zahtjeve struke.

Dobro smještena i prikladno opremljena školska knjižnica temeljni je preduvjet za kvalitetno odvijanje nastave koja MORA ići ukorak sa suvremenim tokovima i najnovijom tehnologijom. Sve dok će osnovna, da ne kažem jedina, sredstva biti kreda i ploča, a medij – govor (učitelja), bez popratnih sadržaja koji bi kod učenika potaknuli kreaciju i maštu, nećemo se pomaknuti s mrtve točke. Toliko smo puta čuli primjedbe da škole (osim malobrojnih) nemaju sredstava, nemaju razumijevanja, sve je zastarjelo, ne ulaže se... Ostaje činjenica da bi školske knjižnice trebale dobivati namjenska sredstva (za knjige, opremu...), a ne čekati "mrvice" i maštati o boljoj budućnosti. Ipak je ovo 21. stoljeće!

Skup je završio radionicom Dubinsko čitanje, koju je vodila prof. Nada Poturiček iz križevačke Gimnazije I. Z. Dijankovečkoga. "Čitanje je osnovni medij za stjecanje znanja koja možemo primijeniti i praktično i kreativno i kritički, i zato ga, unatoč drugim predviđanjima, nije potisnuo ni jedan novi izum – radio, TV, računala, ali svi ovi izumi mogu pomoći podizanju kvalitete čitanja", ističe prof. Poturiček. Bio je to prikaz samo jedne od radionica iz međunarodnog projekta Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje, projekta koji bi mnogim učiteljima "otvorio oči" i pokazao im drugačije metode rada.

Vjerujem da je seminar bio uspješan i poticajan. Svaki oblik suradnje dobro je došao, jer se neposrednom razmjenom znanja i iskustava najviše može naučiti.

M. Milinović

Posjet tinejdžera GK Rijeka tinejdžerima GK Zadar

Dječji odjel Gradske knjižnice Rijeka nastavio je i ove godine ugodnu tradiciju izlazaka iz vlastitih okvira i lokalne sredine posjetom još jednoj gradskoj

knjižnici u Hrvatskoj koja svojim programima brine o zdravom razvoju svojih mladih korisnika. Nakon prošlogodišnjeg posjeta Odjelima za mlade knjižnica Medveščak i August Cesarec u Zagrebu, ove su godine tinejdžeri GKR odlučili posjetiti Gradsku knjižnicu Zadar.

U ponedjeljak 17. lipnja 2002., suradnjom Dječjih odjela Gradske knjižnice Rijeka i Gradske knjižnice Zadar ostvareno je jednodnevno druženje tinejdžera obiju knjižnica. Program susreta sastojao se od finala radionice, rasprave i druženja "Ajmo, goli!" (tzv. parlaonice, godišnjeg programa GKR), "Svaštarnice" (tinejdžerskog "otvorenog mikrofona", godišnjeg programa GKZ) i zajedničkog kupanja na Boriku.

Osim kvalitetnog sadržajnog druženja mladih i razmjene ideja ponuđenih prezentacijom različitih aktivnosti kojima se jedni i drugi bave u svojim knjižnicama, posjet zadarskoj knjižnici Riječanima je donio novu motivaciju da u svome gradu zajedno i glasno zahtijevaju ono što i zaslužuju: prostor za sebe i bolje uvjete u budućoj novoj zgradi Gradske knjižnice.

Zahvaljujući gostoprimstvu domaćina, tinejdžeri GKZ pozvani su u uzvratni posjet Rijeci. Nadamo se ponovnom susretu.

Susret su sponzorirale izdavačke kuće Adamić i ICR iz Rijeke, te Maraska i Tvornica kruha Zadar iz Zadra.

V. Tibljaš, D. Brunac

Brodski knjižničari u Čakovcu

Djelatnici Gradske knjižnice SlavonSKI Brod posjetili su 8. lipnja o.g. Knjižnicu i čitaonicu u Čakovcu, gdje ih je sa svojim suradnicima srdačno dočekala ravnateljica mr. Ljubica Duić-Jovanović, koja je nadahnuto govorila o međimurskom kraju, njegovoj kulturnoj povijesti, te sadašnjem kulturnom trenutku grada "med Murom i Dravom". Središnja tema razgovora brodskih i čakovečkih knjižničara bile su, svakako, aktualnosti u radu njihovih knjižnica, mogućnosti njihova daljnjeg razvoja, proširenje prostora i kadrovsko jačanje ovih izuzetno značajnih institucija. Učinjeni pomaci na tome planu vrijedni su svakog poštovanja,

ali njima još uvijek nisu dostignuti Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

Nakon što se Branka Solina, v.d. ravnateljica Gradske knjižnice SlavonSKI Brod zahvalila domaćinima na srdačnom gostoprinstvu, brodski knjižničari su se upoznali s ljepotama Staroga grada i znamenitostima Muzeja grada Čakovca, a potom su posjetili Crkvu sv. Jeronima u povijesnoj Štrigovi, osjetili slast visokokvalitetnih vina u Sv. Urbanu (na degustaciji kod poznate obitelji Matanović), te predahnuli uz objed u Jurovčaku, živopisnom mjestu u Gornjem Međimurju.

Susret brodskih i čakovečkih knjižničara, upoznavanje s kulturnim i povijesnim znamenitostima međimurskog kraja i, nadasve, uživanje u prelijepom krajo-liku ovoga dijela Lijepe naše – istinski nas je razveselio i obogatilo u svakom pogledu.

N. Lakić

U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić

“Za nas djecu obično kažu da smo došli iz bajke” – početak je to čarobno lijepog teksta jedne djevojčice na samom otvaranju ovogodišnje manifestacije “U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić”, teksta koji iznova potvrđuje neiscrpnu vezu djece i bajki, utjelovljenu u liku i stvaralaštvu Ivane Brlić-Mažuranić.

Stvorivši svijet iz davnina, Ivana kao da je zadužila grad SlavonSKI Brod da svake godine u mjesecu travnju iznova i s radošću proživljava i poštuje taj svijet. Gradska knjižnica SlavonSKI Brod organizirala je svoj program kroz razne radionice, predstave, izložbe i predavanja.

Promocija knjige mr. Dubravke Zime “Ivana Brlić-Mažuranić”, uz veliki odaziv brojnih gostiju, održana je u Gradskoj knjižnici SlavonSKI Brod 22. travnja. U nazočnosti autorice, knjigu su predstavili dr. Vinko Brešić i mr. Jasna Ažman. Monografija na vrlo stručan način otkriva detalje biografije i opusa slavne književnice.

Sutradan, 23. travnja, u prostorima Knjižnice, održan je u dva navrata poseban književni susret s književnicom Željkom Horvat-Vukelja. Autorica poz-

natih priča za djecu Balončica, Hrabrica, Slikopriče i drugih, oduševila je sve učenike prvih razreda svojim pristupom i novim, posve nepoznatim pričama. A dječica, htijući iskazati poštovanje i iznenaditi dragu nam gošću, pripremili su kratke igrokaze i likovne radove na temu njenih knjiga. Učenici OŠ “Hugo Bada-lič” i OŠ “Ivan Goran Kovačić” time su pokazali osobitu darovitost, te istinski oduševili našu književnicu.

A da će djeca biti u priči i priča u djeci, uvijek će nas na to podsjećati Ivana Brlić-Mažuranić, čudotvorka dječjeg srca.

R. Bobovečki

Gornji Bogićevci – otvorenje Narodne knjižnice i čitaonice

U povodu Dana općine, u nazočnosti brojnih gostiju i uz prigodni kulturni program, 20. svibnja 2002. otvorena je Narodna knjižnica i čitaonica u Gornjim Bogićevcima (Brodsko-posavska županija), u kraju koji nakon povratka mještana na svoja ognjišta stremi bržem gospodarskom razvoju i kulturnom napretku.

Izuzetnim zalaganjem načelnika Općine, gosp. Antuna Orešića, velikoj pomoći Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Matične službe Gradske knjižnice SlavonSKI Brod, uređen je i opremljen prostor, veličine 160 m², u Društvenom domu u Gornjim Bogićevcima, za što je utrošeno 440.000 kuna. Velik broj knjiga za početak svoga rada Knjižnica je primila od Gradske knjižnice SlavonSKI Brod, izdavačkih kuća i mnogih pojedinaca, sa željom da bude središte svih kulturnih zbivanja u ovoj sredini. Dio sredstava za početak rada ove mlade kulturne institucije osigurala je i sama općina kao njen osnivač, dok će nabavu nove knjižne građe i ubuduće pomagati Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Kako je novootvorena Narodna knjižnica i čitaonica jedina kulturna ustanova u ovome mjestu, vjerujemo da će kontinuiranim radom i okupljanjem korisnika opravdati svoje postojanje.

R. Junačko

Knjižnice Zagrebačke županije u sustavu ZAKI

Sredinom devedesetih godina Knjižnice grada Zagreba i programeri firme VIVA Info d.o.o. započeli su s izradom cjelovitog informacijskog sustava koji će osiguravati podršku za obavljanje svih poslova u knjižnici, a istovremeno biti otvoren prema daljnjem razvoju informacijske tehnologije.

U novi program u potpunosti su uklopljene baze podataka nastale u ranije korištenim programima CROLIST i IPS CIRKULACIJA.

Koristeći dostupna iskustva u automatizaciji poslovanja, knjižnica je odlučila primijeniti format UNIMARC – format za univerzalno strojno čitljivo katalogiziranje bibliografskih podataka, kao i format UNIMARC/Authorities, format za pregledne kataložne jedinice, pri stvaranju vlastitih baza i razvoju vlastitog informacijskog sustava namijenjenog mreži knjižnica kao što je KGZ.

Informacijski sustav KGZ ZAKI radi u operativnom sustavu WINDOWS NT 4.0 i WIN 2000, tako da posjeduje sve, za korisnike dosta bitne osobine WINDOWS programa. Programiran je s programerskim alatom Borland Delphi i “VIVa” standardima. Baza podataka je IBM DB2 koja spada u RDBMS tip relacijskih baza podataka. U mreži se koristi TCP/IP komunikacijski protokol koji omogućava jednostavnu i laku komunikaciju preko Interneta.

Sve knjižnice KGZ-a povezane u jedinstven informatički sustav imaju jedinstvenu bazu članova i jedinstvenu bazu autorskih i bibliografskih zapisa. Obrada građe samo na jednom mjestu, ali i mogućnost da sve knjižnice u mreži izravno koriste taj zapis, jedan je od osnovnih razloga umrežavanja većeg broja knjižnica u jedinstveni informatički sustav. U informacijskom sustavu KGZ-a ulogu središnjeg odjela za obradu građe preuzeli su odjeli obrade Gradske knjižnice i Knjižnice Božidara Adžije, a u sustav kooperativne katalogizacije uključene su i sve područne knjižnice KGZ-a.

Najvažniji korak u informatizaciji poslovanja narodnih knjižnica na području Zagrebačke županije učinjen je 2001. godine kada je županija financirala nabavu programa KGZ ZAKI za potrebe svih svojih narodnih knjižnica.

KGZ i narodne knjižnice Zagrebačke županije potpisale su Sporazumom o suradnji u korištenju informacijskog sustava Knjižnica grada Zagreba ZAKI. Djelatnici firme VIVA Info instalirali su potrebnu informatičku opremu i prateći softver, a obuku djelatnika za rad u programu ZAKI vodili su stručnjaci KGZ-a.

Tijekom svibnja ove godine knjižnice Zagrebačke županije postale su sastavni dio mreže narodnih knjižnica koje koriste taj program.

U sustav KGZ ZAKI u ovom su trenutku od knjižnica Zagrebačke županije uključene Gradska knjižnica Dugo Selo, Knjižnica i čitaonica Pučkog učilišta Ivanić Grad, Knjižnica i čitaonica Centra za kulturu Jastrebarsko, Knjižnica Centra za kulturu Križ, Općinska knjižnica Pokupsko, Gradska knjižnica Samobor, Gradska knjižnica Velika Gorica i njezin ogranak u Galženici, te Gradska knjižnica Sveti Ivan Zelina.

Svi pripremni radovi u Narodnoj knjižnici Vrbovec već su napravljeni, te nema smetnji za priključenje i te knjižnice u sustav KGZ ZAKI tijekom jeseni 2002.

Programeri firme VIVA Info, s kojima KGZ surađuje u razvoju programskog sustava ZAKI, obavili su složen posao konverzije podataka iz prijašnjih sustava u novi. Već ranije je u potpunosti riješena konverzija zapisa napravljenih u CRO-LIST-u i ISIS-u, a uvođenjem knjižnica Zagrebačke županije u sustav KGZ ZAKI riješena je i konverzija u ZAKI i iz programa MEDVED i METEL-WIN bez gubitaka dijelova zapisa.

Program ZAKI integralni je informacijski sustav koji pokriva sve dijelove poslovanja knjižnica, tako da knjižnice Zagrebačke županije vode potpuno samostalno nabavu, inventarizaciju građe, evidenciju članova, posudbu i povrat svih vrsta građe, te otpise građe. Ulaskom u sustav ZAKI knjižnice Zagrebačke županije dobile su na korištenje sve zapise iz autorske i bibliografske baze ZAKI-ja kojih ima preko 200.000, kao i sustav predmetne obrade koji je razvijan u Knjižnici B. Adžije. Sudjelujući u sustavu kooperativne katalogizacije zajedno s Gradskom knjižnicom, Knjižnicom B. Adžije i područnim knjižnicama KGZ-a, knjižnice Zagrebačke županije stvaraju i svoje zapise koji postaju dio zajedničke baze i dostupni su svim knjižnicama u sustavu ZAKI.

K. Giunio

Za one koji čitaju dodirom i sluhom

Slijepim osobama zbog specifičnosti invaliditeta - nedostatka vida - nisu dostupne knjige na standardnom, tzv. "crnom tisku". Tek izumom brajice, taktinog pisma za slijepe, što možemo zahvaliti Francuzu Louisu Brailleu, i samom slijepom od ranog djetinjstva, stvari su se promijenile. Počinju se prepisivati prve knjige za slijepe, u početku ručno, a zatim, zahvaljujući napretku tehnologije, uz pomoć posebnih tiskarskih strojeva, danas potpuno kompjutoriziranih.

Kako bi se ove knjige mogle pohranjivati, čuvati, obrađivati i konačno posuđivati, pojavljuju se i prve knjižnice za slijepe u Francuskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj itd. Sljedeći revolucionarni korak učinjen je otkrićem i primjenom zvučnih knjiga (onih koje slijepi mogu "čitati" slušajući), u početku na magnetofonskim vrpčama, danas na kazetama, a u skoroj budućnosti na CD-u).

Tako su se pored knjižnica s knjigama na brajici pojavile knjižnice sa zvučnim knjigama, čime je broj knjiga dostupnih slijepima postao praktično neograničen.

U Hrvatskoj je s knjigama za slijepe bila otprilike slična situacija. Naime, prije Drugog svjetskog rata u Zemunu u Zavodu za slijepe osnovana je prva brajčna tiskara koja je tiskala knjige za područje cijele bivše kraljevine Jugoslavije pa tako i za slijepe Hrvatske.

U Zagrebu je u okviru Društva za izobražene slijepce postojala knjižnica kojoj se u Drugom svjetskom ratu gubi

svaki trag. Od 1949. godine u Udruženju slijepih Zagreb počinju se intenzivno ručno prepisivati knjige na brajici pa je tako stvorena veća zbirka knjiga za slijepe koja je poslužila kao temelj za osnivanje knjižnice za slijepe u sastavu Hrvatskog saveza slijepih 1965. godine.

Knjižnica je bila smještena u Domu Saveza u Zagrebu, Draškovićeve 80, prvi kat, gdje se i danas nalazi.

Uz stotinjak knjiga na brajici, koliko je činilo zbirku zagrebačke udruge, i neka druga udruženja slijepih iz Hrvatske darovala su knjige, dio je nabavljen i iz tada jedine brajčne tiskare u Beogradu. U Hrvatskom savezu slijepih je 1966. godine osnovana brajčna tiskara pa se odatada knjižnica snabdijeva potrebnim knjigama iz vlastite proizvodnje. Od 1970. godine, kada je započeo s radom prvi studio za snimanje zvučnih knjiga, knjižnica obogaćuje svoj fond i tim knjigama, u početku na magnetofonskim vrpčama, a od 1975. godine i na kazetama.

Danas knjižni fond broji preko 10 000 primjeraka od kojih je preko 6 000 zvučnih na kasetama i oko 4 000 na brajici. Najveći dio knjižnog fonda čine naslovi iz lijepje književnosti domaćih i stranih autora, a zatim stručna literatura - priručnici i udžbenici. Knjige se tiskaju i snimaju prema godišnjem izdavačkom programu koji donosi Izdavački savjet.

Ukupna godišnja produkcija knjiga u obje tehnike iznosi oko 130 naslova. Knjige za slijepe vrlo su skupe, zbog malih naklada (2 - 4 primjerka) i specifičnih materijala (140 gr ofsetni karton) pa je tako zvučna knjiga deset puta skuplja od one na standardnom tisku, a na brajici i do pedeset puta.

Ova je knjižnica jedina u Hrvatskoj, ima oko 1 200 korisnika i najvećim dijelom putem pošte, bez naplate poštarine prema međunarodnoj konvenciji, posuđuje knjige po cijeloj Hrvatskoj, pa i šire. Osim ovog načina posudbe slijepe osobe mogu doći u knjižnicu i posuditi knjige, a za one teže pokretne sa šireg područja Zagreba organizirana je dostava knjiga ili kasete automobilom, jednom tjedno, a dovoljan je telefonski poziv.

Knjižnica također izdaje i devet časopisa, pet zvučnih i četiri na brajici za pretplatnike u Hrvatskoj i inozemstvu. Članom knjižnice, osim slijepih, može postati i svaka ona osoba koja ne može čitati standardni tisak.

Knjižnica je članica IFLA-ine Sekcije knjižnica za slijepe.

Inicijativom Hrvatskog saveza slijepih na sjednici održanoj 28. listopada 1999. godine Vlada Republike Hrvatske donosi uredbu o osnivanju Hrvatske knjižnice za slijepe kao javne ustanove od interesa za Republiku Hrvatsku, čiji su osnivači Vlada RH i Hrvatski savez slijepih. Na taj će se način riješiti statusno pitanje knjižnice kao i sustavno financiranje.

Hrvatska knjižnica za slijepe dobila je svoje mjesto u knjižničnom sustavu Hrvatske, a ostaju joj specifičnosti - vlastita proizvodnja knjiga na brajici i u zvučnoj tehnici.

S. Frajtag

Projekt zaštite starih hrvatskih novina

Komisija za zaštitu knjižnične građe Hrvatskoga knjižničarskog društva predlaže ponovno pokretanje Programa zaštite starih hrvatskih novina. Navedeni Program donesen je 1966. godine i obuhvaćao je fondove Naučnih knjižnica Pule, Zadra, Rijeke, Splita i Dubrovnika, te Muzeja Slavonije u Osijeku, a trajao je do 1990. godine. Program se provodio uz financijsku potporu države, a realiziran je u Odjelu za zaštitu knjižnične građe NSK-a, a jednim dijelom i u Laboratoriju za konzervaciju i restauraciju HDA-a.

U Odjelu za zaštitu knjižnične građe obavljali su se svi konzervatorsko-restauratorski poslovi kao i sva potrebna

priprema građe u smislu popunjavanja manjkavih brojeva pojedinih naslova novina, bilo da se radilo o novinama iz fonda NSK-a ili o građi iz fonda bilo koje druge knjižnice. Na taj način kompletirana godišta su se mikrofilmirala, restaurirala metodom laminacije i uvezivala u svezak optimalnih dimenzija radi što primjerenije pohrane i čuvanja, ali i što sigurnijeg korištenja.

Knjižnice uključene u Program zaštite starih hrvatskih novina sustavno su zaštićivale svoj fond prema vlastitom odabiru naslova, a najčešći kriterij u odabiru bio je stupanj oštećenosti i učestalost korištenja, ne zanemarujući pritom kulturno povijesni značaj odabranog naslova, poglavito na lokalnoj razini.

Kako se navedeni Program provodio tridesetak godina, zaštićen je veći broj oštećenih i dotrajalih svezaka, no u odnosu na stanje ukupnog novinskog fonda učinjeno je nedostatno. Stoga se predlaže obnavljanje Programa zaštite starih hrvatskih novina, ali uz prethodno sagledavanje stanja novinskog fonda.

Radi dobivanja što točnijih podataka o stanju novinskog fonda, Komisija za zaštitu provodi istraživanje čiji sastavni dio je anketa upućena svim matičnim službama, kao i ustanovama koje posjeduju novinske fondove, a nisu u sustavu knjižnica. Za spomenutu anketu Komisija je izradila materijale u kojima su navedeni svi naslovi hrvatskih novina koje su izlazile do 1890. godine.

U materijalima koji će se poslati do 15. 07. 2002. godine za svaki naslov koji se nalazi u fondu traže se podaci o cjelovitosti godišta, o stanju ušćuvanosti (ušćevano, oštećeno, restaurirano ili mikrofilmirano), kao i podatak o kojoj vrsti primjerka se radi (unikat, arhivski primjerak ili dubleta).

Vrijeme trajanja ove ankete predviđeno je do 15. listopada 2002. godine.

Po obavljenoj anketi i obrađenim prikupljenim podacima, te uz ostala saznanja o čuvanju i korištenju novinskih fondova, moći će se izraditi prijedlog programa zaštite starih hrvatskih novina 19. stoljeća. Izrada prijedloga zaštite novina 19. st. samo je prvi dio Projekta zaštite starih hrvatskih novina koji se svakako mora nastaviti, ali opet kroz određeno vremensko razdoblje.

I. Medić

Međunarodna dječja digitalna knjižnica

Nacionalna i sveučilišna knjižnica je pozvana da bude posrednicom u međunarodnom projektu *International Children's Digital Library (Međunarodna dječja digitalna knjižnica)*, koji vodi *Internet Archive* (San Francisco, web: www.archive.org/children) i *University of Maryland* u Sjedinjenim Američkim Državama, a u svrhu popularizacije hrvatske dječje knjige u svijetu. Knjige će biti skenirane, digitalizirane i inkorporirane u inovativnu web stranicu, koju će kreirati *Human-Computer Interaction Lab, University of Maryland* u suradnji s djecom i knjižničarima, a kao rezultat se očekuje zanimljiva, poticajna i korisnicima pristupačna dječja digitalna knjižnica.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, Hrvatski zavod za knjižničarstvo je dobio zadatak za realizaciju projekta. Voditeljica projekta J. Slobodanac je osnovala Povjerenstvo za izbor knjiga u sastavu kojeg su: V. Čelić-Tica (NSK), N. Dragojević (NSK), R. Javor (KGZ). U prvoj fazi projekta, Povjerenstvo NSK odabralo je 17 naslova hrvatskih autora za prototip u okviru kojeg će biti digitalizirano 250 odabranih naslova nacionalne dječje literature iz cijelog svijeta. *Namjera je na taj način prezentirati 10.000 naslova u daljnjem tijeku višegodišnjeg projekta.*

Povjerenstvo je mišljenja da je hrvatska dječja književnost zaslužila mjesto među vrhovima svjetske dječje književnosti *te sukladno tome i ovakvu vrstu suvremene prezentacije.* Poštujući kriterije projekta i hrvatski Zakon o autorskim pravima, od odabranih 17 za prvu fazu projekta omogućeno nam je poslati 8 naslova (uključujući i prijevode) hrvatske dječje književnosti koji će predstavljati nacionalnu kulturnu baštinu u sklopu ovog međunarodnog projekta. Uz navedene naslove su priređeni i poslani UNIMARC zapisi svih naslova (izvor: baza NSK), kao i kontakt informacije svih odabranih autora, ilustratora i nakladnika.

Završetak rada na prototipu projekta (1. faza) očekuje se u studenome 2002. a nastavak projekta tijekom sljedećih pet godina. Povjerenstvo očekuje da će u daljnjoj suradnji imati prilike uvrstiti u projekt i druge vrijedne naslove hrvatske dječje književnosti.

J. Slobodanac, V. Čelić-Tica

Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara

Centar za stalno stručno usavršavanje zamišljen je kao organizacijsko i administrativno središte stalnoga stručnog usavršavanja knjižničara i informacijskih stručnjaka s ciljem organiziranja, sustavnog održavanja, istraživanja i promicanja ideje stalnoga stručnog usavršavanja.

Inicijativa za stvaranje Centra potekla je od Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Knjižnica grada Zagreba, Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Hrvatskoga knjižničarskog društva. Strukturu programa čini sedam tematskih modula, koji uključuju predavanja, vježbe i prezentacije. Izvođenje programa plod je suradnje brojnih stručnjaka iz knjižničarstva i informacijskih znanosti sa Sveučilišnim računskim centrom.

Početkom godine je izdana tiskana brošura sa godišnjim programom. Do sada je predavanja, radionice ili tečajeve prošlo oko 400 knjižničara.

“Dobra veza teorije i prakse, važne digresije koje povezuju i ujedinjuju teoriju i praksu i omogućuju bolju trenutnu iskoristivost tečaja. Vrlo iscrpno” - komentar jedne polaznice.

Na 33. skupštini Hrvatskoga knjižničarskoga društva u Daruvaru od 25 - 27. rujna moći ćete se upoznati sa našim daljnjim planovima i predložiti teme koje biste Vi željeli pronaći u programu.

Program, mjesto održavanja i iznosi kotizacija nalaze se na URL-u: <http://www.nsk.hr/cssu>

Pridružite se i provjerite da li ćete i Vi naučiti nešto novo!

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara
Hrvatske bratske zajednice 4, p.p. 550
10000 ZAGREB
URL: <http://www.nsk.hr/cssu>
Telefon: 01/616- 4386
Faks: 01/616 - 4186

mr. sc. Marina Mihalić
voditeljica projekta Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara

RASPORED TEČAJEVA rujan - prosinac 2002.

RUJAN 2002.

Datum	Predavanja, seminari, radionice ...	
13.09.	II.6. Rad s korisnicima: metode i tehnike	(5 sati)
17.09.	II.3. Automatizacija knjižnica	(5 sati)
18.09.	V.10. Normativna kontrola	(6 sati)
19.09.	II.8. Korisničke službe i usluge za djecu	(4 sata)
20.09.	II.7. Korisničke službe i usluge za mladež	(4 sata)
20.09.	V.1. Bibliografska kontrola omeđenih publikacija	(6 sati)

LISTOPAD 2002.

Datum	Predavanja, seminari, radionice ...	
01.10.	IV.1. Izgradnja zbirki	(6 sati)
02.10.	III.2. Vrednovanje mrežnih izvora - humanistič. zn.	(4 sata)
03.10.	III.2. Vrednovanje mrežnih izvora - prirodne zn.	(4 sata)
04.10.	IX.1. Uvod u elektroničko nakladništvo	(4 sata)
09.10.	V.13. Metapodaci	(6 sati)
10.10.	II.5. Zaštita knjižnične građe	(4 sati)
11.10.	V.6. Obrada i vođenje zbirku u školskim knjižnicama	(5 sati)
11.10.	V.8. Obrada starih knjiga	(6 sati)
15.10.	IV.2. Izgradnja digitalnih zbirki	(4 sati)
16.10.	VI.1. Pretraživanje Interneta za početnike	(4 sata)
17.10.	VI.2. Pretraživanje Interneta za napredne korisnike	(4 sata)
18.10.	VII.2. Baze podataka	(6 sati)
22.10.	VI.3. Elektroničke serijske publikacije	(4 sata)
23.10.	III.3. Vrednivanje internetskih informacija	(4 sata)
24.10.	IV.5. Glazbene zbirke	(4 sata)

STUDENI 2002.

Datum	Predavanja, seminari, radionice ...	
05.11.	VII.1. OPAC	(4 sata)
06.11.	VII.3. Pretraživanje baza podataka na CD-ROM-u	(5 sati)
07.11.	VI.4. Pretraživanje on-line baza podataka	(6 sati)
12.11.	V.13. Metapodaci	(6 sati)
13.11.	III.2. Vrednovanje mrežnih izvora - prirodne zn.	(4 sata)
14.11.	VII.5. Uvod u MS WORD 2000 - SC, Savska 25	(5 sati)
14.11.	V.10. Normativna kontrola	(6 sati)
15.11.	VII.5. Uvod u MS WORD 2000 - SC, Savska 25	(5 sati)
18.11.	VII.6. Uvod u MS EXCEL 2000 - SC, Savska 25	(5 sati)
19.11.	VII.6. Uvod u MS EXCEL 2000 - SC, Savska 25	(5 sati)
25.11.	II.4. Knjižnična statistika i istraživanje	(5 sati)

PROSINAC 2002.

Datum	Predavanja, seminari, radionice ...	
03.12.	I.1. Slobodan pristup informacijama	(5 sati)
04.12.	I.2. Zakonodavstvo i ugovori	(5 sati)
05.12.	IV.6. Službene publikacije	(4 sata)
06.12.	IV.1. Izgradnja zbirki	(6 sati)
17.12.	IV.4. Zavičajna zbirka	(4 sata)
18.12.	IV.2. Izgradnja digitalnih zbirki	(4 sata)

Godišnja konferencija Američkog knjižničarskog društva

(Atlanta, 13.-19. lipnja 2002.)

Atlanta, Georgia, diljem svijeta poznata po američkom građanskom ratu, Martinu Lutheru Kingu, svjetskom bestselleru "Prohujalo s vihorom", CNN-u, Coca-Coli i Olimpijskim igrama 1996., u lipnju 2002. iskazala se u svom najboljem svjetlu kao grad s epitetom najvećeg američkog prosperiteta i kao dobar domaćin sudionicima konferencije, od kojih je bilo 26.000 domaćih i još 250 knjižničara iz cijelog svijeta. Njegovi stanovnici s ponosom se pozivaju na južnjačku gostoljubivost!

Za tu je prigodu Atlanta bila obilježena nebrojenim oznakama konferencije, koje su se dobro uklopile u već ionako šarenu sliku olimpijskog grada koji je u svojim parkovima i na ulicama sačuvao, i nakon šest godina, nadasve dobro ozračje svjetskoga sportskog zajedništva. Središnje mjesto velikog skupa knjižničara bio je Georgia World Congress Centre (GWCC), ogromno zdanje od 450.000 m², ali humanizirano dobrom atmosferom predvorja i dobrim smjernicama za snalaženje. Uz dodatnih desetak manjih dvorana po cijelom gradu (pa i prostora CNN-a), GWCC je bez imalo poteškoća u svojim 105 konferencijskih prostorija ugostio i ovaj najveći svjetski skup ljubitelja knjiga.

Bili smo jedini predstavnici hrvatskoga knjižničarstva. Pokušali smo prikupiti što više informacija i tiskanih materijala kako bismo hrvatskoj knjižničarskoj javnosti pokazali barem ono najvažnije od konferencije.

Ovogodišnja tema vodilja i moto konferencije američkih knjižničara bila je: *Ponovno otkrijte Ameriku – u vašoj knjižnici*, što na engleskom predstavlja simpatičnu dosjetku "*Rediscover America @ your library*", ali i vrlo vrijedan troipogodišnji putujući multimedijski projekt za valorizaciju američke povijesti (*Declaration of Independence Road Trip*) koji ima za cilj učiniti mlade američke građane aktivnim pripadnicima građanskog društva, koji znaju svoja prava i za njih se bore izlaskom na izbore. Stoga ne čudi izbor Roberta Hughesa, autora povijesnih bestsela, kritičara kulturne povijesti i sadašnjosti, novinara TIME magazina, čiju kolumnu tjedno čita 20 milijuna ljudi, kao onog kome je pripala čast održati uvodno predavanje. Kao i uvijek aktualan, govorio je i o premijerno prikazanom dokumentarnom filmu "*Loss and Recovery : Librarians Bear Witness to September 11, 2001.*" u produkciji američkih knjižnica. Film je svjedočanstvo 200 knjižničara koji su se za vrijeme terorističkog napada 11. rujna nalazili u blizini WTC-a ili Pentagona, te hommage četvorici knjižničara poginulih u napadu.

Tema koju je najavio u svome pozdravnom govoru g. John W. Berry, predsjednik ALA-e, *Jednako pravo na pristup informacijama za sve američke građane*, proširena je u radnom dijelu konferencije brojnim raspravama o pravu na intelektualnu slobodu, slobodu govora, pravu na privatnost i pravu na informaciju bez cenzure. Temu o ljudskim pravima zaokružila je svojim izlaganjem još jedna novinarka, Barbara Ehrenreich (eto još jednog marketinškog poteza američkih knjižničara za bolju medijsku pozornost!), koja se odvažila na sociološko istraživanje prihvaćajući samo slabo plaćene poslove, ne bi li shvatila kako 12 milijuna žena u SAD-u (ne)preživljava sa 6 ili 7 \$ na sat (*Nickel and Dimed : On (Not) Getting by in America*, njezina je knjiga bestseller, nastala kao rezultat takvog istraživačkog novinarstva).

Još je dvadesetak najpoznatijih američkih autora različitih žanrova predstavljeno sudionicima konferencije. Najveću pažnju privukli su svjetski poznati pisac bestsellera Jack Canfield predavanjem "*Pileća juhica za knjižničarsku dušu*" ("*Chicken Soup for the Librarian Soul*") sa sladunjavom, ali ljudskom porukom o "važnosti ljubavi, životne ideje vodilje i sna koji budni sanjamo" i Michael Moore sa satiričnim futurističkim osvrtom na američku nacionalnu politiku i ekonomiju 21. stoljeća u kojem "čovjek koga nitko nije izabrao sjedi u Bijeloj kući, a Californija nema dovoljno struje" (*Stupid White Men: And Other Excuses for the State of the Nation*).

Kako su se deseci od 2000 programa odvijali istovremeno, svaki je sudionik trebao unaprijed dobro isplanirati vlastito vrijeme i odabrati temu i područje, diskusije, radne sastanke, predavanja ili bilo koji drugi sadržaj. Čini se da niti jedna tema koja može imati veze sa suvremenim knjižničarstvom nije zaobidena! Organizatori su se pobrinuli da svaki sudionik prilikom prijave dobije opsežnu knjigu sa svim zbivanjima i satnicom, ali i "pravila dobrog konferencijskog ponašanja" nakon kojih smo osjetili pravo olakšanje:

1. Svi ste dobrodošli na svim programima
2. OK je otići prije ili poslije početka svakog programa
3. Ako u dvorani nema slobodnih mjesta, OK je sjesti na pod
4. Svako pitanje je dobro postavljeno pitanje
5. Nemojte samo "raditi", zabavite se u Atlanti

Dobra organizacija ogledala se i u vrlo pomno odabranim i pripremljenim tiskanim materijalima sa svim sadržajima koji bi vas mogli zanimati u Atlanti.

Sve pohvale organizatorima za besplatan cjelodnevni prijevoz do svih hotela u kojima su bili smješteni sudionici konferencije, a u kojima je također bila organizirana i služba čuvanja djece, internet cafe, posebna skrb za osobe s invaliditetom, poštanska služba za slanje nepreglednih količina tiskovina koje nam je podijelilo čak 1600 izlagača što opskrbljuju knjižnice svim potrebnim materijalima.

Nezaboravan, zbnunjujući, veličanstven doživljaj! Napuštajući Atlantu, sjetila sam se kolege koji mi je prije nekoliko godina, tražeći riječi kojima bi najbolje opisao doživljeno, lakonski uskliknuo: "ALA konferencija je Woodstock u knjižničarstvu!"

Aktivnosti Hrvatskoga čitateljskog društva

Hrvatsko čitateljsko društvo (u daljnjem tekstu HČD) je organiziralo međunarodno stručno savjetovanje pod nazivom "Pismenost - sposobnost bez koje se ne može" u suradnji s Gradskom knjižnicom Rijeka (u daljnjem tekstu GKR), održano u Rijeci 25. i 26. ožujka 2002. godine. Tada je osnovan i ogranak Hrvatskoga čitateljskoga društva Rijeka. Plenarna predavanja, osnivanje ogranka HČD-a i neke radionice održavale su se u Gradskoj vijećnici na Korzu, a većina radionica u pojedinim odjelima GKR. Tijekom održavanja seminara bila je postavljena izložba stručne literature o čitanju i pismenosti s brojnim publikacijama i časopisima. Osnivanje ogranka HČD-a Rijeka, čija je predsjednica knjižničarka Verena Tibljaš, izazvalo je veliko zanimanje cjelokupne riječke javnosti i medija, a također i zainteresiranih za učlanjenje i aktivno sudjelovanje u radu ogranka.

U plenarnom dijelu stručnog savjetovanja bilo je dogovoreno izlaganje našeg istaknutog stručnjaka dr. sc. Vjerana Katunarića s Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i voditelja projekta "Strategija kulturnog razvitka – Hrvatska u 21. stoljeću". Nažalost, predavač je iz objektivnih razloga bio spriječen doći i održati izlaganje "Strategija kulturnog razvitka i pitanje kulturnog konteksta" u kojem je predvidio izložiti glavne ideje ove strategije i komentirati neke reakcije na njihovo predstavljanje.

HČD ne iznevjerava dugogodišnju tradiciju da, pozivajući međunarodne stručnjake kao predavače na svoja savjetovanja, upoznaje zainteresirane s najnovijim strategijama u poučavanju pismenosti i čitanja. Slijedeći ovakvu tradiciju, dr. sc. Livija Knaflič iz Andragoškega centra Slovenija u Ljubljani je govorila o razlozima i mogućnostima razvijanja "Programa obiteljske pismenosti". Programi obiteljske pismenosti su kraći obrazovni programi namijenjeni roditeljima djece na početku školovanja. Ciljevi programa su obnavljanje i/ili ponovno učenje vještina povezanih s pismošću (prvenstveno se misli na tri osnovne vještine čitanja, pisanja i računanja) te pripremanje roditelja za pomoć djeci kod opismenjavanja i razvijanja čitateljske kulture u obitelji.

Dr. sc. Srećko Jelušić, predstavnik Hrvatskih neovisnih nakladnika govorio je o "Izgradnji infrastrukture knjige i čitanja u Hrvatskoj pogledom nakladnika". Autor je predstavio i obrazložio projekt Preoblikovanje tržišta knjige u Hrvatskoj. Projekt pokreću Hrvatski neovisni nakladnici iz Zagreba, Institut Otvoreno društvo Hrvatska iz Zagreba, Soros Fundacija iz Budimpešte i Central and Eastern European Book Project iz Amsterdama. Projekt se sastoji od sljedećih podprojekata: Razvitak mreže knjižara u Hrvatskoj, Izrada baze podataka o knjigama na prodaju hrvatskih nakladnika, Regionalna suradnja i Unapređivanje tehnologije digitalnog tiska (print on demand). Dr. sc. Jelušić je govorio o kvalitativnim težnjama, o izgradnji okruženja koji uvažava knjigu, o mentalitetu nakupaca i mešetara i njihovom utjecaju na knjigu, te o hrvatskoj realnosti "malog" jezika i tržišta. Nakladnici su uvidjeli važnost djelovanja Hrvatskoga čitateljskoga društva te planiraju usko surađivati u zajedničkim projektima.

Dr. sc. Karol Visinko s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci govorila je o neknjiževnoj lektiri u osnovnoj školi ističući dva pitanja. Prvo je pitanje književne lektire i pridavanje veće važnosti čitanju tijekom nastavnih sati hrvatskoga jezika, osobito u području književnosti i jezičnoga izražavanja. Uočene su poteškoće u vještinama čitanja i pričavanja kod djece. Nezadovoljstvo učenika i roditelja izaziva sustav izbora lektirnih naslova. Drugo pitanje su neknjiževni tekstovi koje treba uvježbavati čitati, jer se tako razvijaju i ostali jezični oblici, kao što su pričanje i pričavanje. Dakle, dr. sc. Visinko razmišlja o potrebnim preinakama u sustavu osnovnoškolske lektire kojoj bi odrednice bile nekoliko obveznih naslova, veća sloboda u izboru književnih tekstova, te izbor neknjiževnih tekstova iz cjelokupne aktualne jezične i komunikacijske prakse.

Dr. sc. Svjetlana Kolić-Vehovec s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci govorila je o tome "Kako razumijemo tekst koji čitamo". Predavačica je u uvodnom dijelu govorila o čitanju kao sposobnosti izdvajanja vizualnih informacija iz napisanog i razumijevanju značenja teksta. Mentalni procesi sudjeluju u razumijevanju onoga što čitamo. Vještina koja se podrazumijeva jest znati čitati. Ali, da li je baš sve tako jednostavno kako se čini? Istraživanja pokazuju da oko 10% djece ima poteškoće u ovoj vještini, ako ih ne savladaju u nižim razredima, oni ostaju trajno loši čitači. Važnost se daje aktiviranju prethodnog općeg znanja, jer čitač gradi sliku teksta kojeg čita na osnovu ranijeg znanja, što potvrđuje da je čitanje aktivan proces.

Mr. sc. Renata Čepić s Visoke učiteljske škole u Rijeci izložila je "Pismenost odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja". Njeno zanimanje potaknuto je izrazitim promjenama i izazovima u osnovnim područjima naše svakodnevne egzistencije: na radnom mjestu, u načinu življenja i u našem privatnom životu. Predavačica govori o novim perspektivama pismenosti gdje ona nije sama sebi svrhom, već je podloga za sposobnost sudjelovanja u društvenim, kulturnim i političkim procesima. U andragoskoj praksi u svijetu sve se više usmjeruju napori na održavanje pismenosti i funkcionalne pismenosti odraslih koje je neposredno povezano s uvođenjem koncepta cjeloživotnog učenja i samoučenja. Predavačica je obrazložila da se napori orijentiraju na ciljane grupe kao što su nezaposleni, ljudi izvan velikih gradskih središta, starija populacija, stranci, žene (posebno domaćice), na formalno i funkcionalno nepismene.

Radionica "Informatička pismenost – uloga knjižnice" pod stručnim vodstvom Milke Šupraha-Perišić, dipl. knjižničarke, voditeljice Informacijske službe GKR, na čijem je uvodnom dijelu naznačena zamjena termina "radionica" terminom "izlaganje s raspravom". U uvodnom dijelu sintagma "informatička pismenost" stavljena je u kontekst opće pismenosti i uloge knjižnice i knjižničara u sadašnjem društvu. Konstatirano je da je taj pojam jasno definiran zakonom, ali i međunarodnim dokumentima. Voditeljica rasprave dopunila je pojam izrazom "informatička pismenost" koji u sebi sadrži informatičku pismenost i osnovna knjižničarska znanja. Diskusija koja se vodila imala je za cilj odgovoriti na pitanje koje neophodne preduvjete knjižnice trebaju ispunjavati da bi ovu zadaću obavljale? Najvažniji preduvjet jest permanentna edukacija knjižničnoga osoblja, što u mno-

gim knjižnicama predstavlja prepreku ispunjavanju zacrtanih ciljeva. Na kraju je zaključeno da knjižnice, dobro ekipirane i opremljene, moraju biti potpora korisnicima i za one vještine i znanja koja nisu u neposrednoj vezi s knjižničnom građom; primjerice ovladavanje programima za obradu teksta i slike, umnažanje građe, prenošenje i čuvanje dokumenata, priprema, predstavljanje i izrada web-stranica i dr.

Zoran Pavletić, pedagog i ravnatelj Osnovne škole Hreljin i Kim Anić, psiholog, stručni suradnik u Osnovnoj školi Kozala u Rijeci iznijeli su "Projekt čitanje i pisanje za kritičko mišljenje." Podsjetili su da su projekt pokrenuli Open Society New York i International Reading Association u suradnji s University of Northern Iowa, Cedar Falls, Iowa i College of William and Mary Williamsburg, Virginia. Hrvatska se uključila u projekt 1998. g. i danas je to jedan od projekata Foruma za slobodu odgoja. Osnovna ideja projekta je da u svim školama demokratska praksa zaživi i zauzme važnu ulogu. Projekt se temelji na nekoliko faza. Prva je da se sami učitelji obuču u svladavanju metoda kojima će učenike uputiti u pravilno i ispravno mišljenje, preuzimanje odgovornosti za vlastito djelovanje (prvenstveno učenje i shvaćanje potrebe cjeloživotnog učenja), slušanje, služenje logikom argumenata u suradnji s drugima. Radionica je bila koncipirana u dva dijela: prvi dio teorijskog karaktera, pod stručnim vodstvom Z. Pavletića, a drugi praktično-operativnog, pod stručnim vodstvom K. Anić. Radionica je postigla svoj cilj. Prvo, zbog toga jer su sudionici kroz osobno iskustvo naučili kako se može poučavati i učiti na djeci prihvatljiv način. Drugo, sudionici su aktivirali intenzivnije kognitivne procese mišljenja, radili su na suradničkim odnosima i, svakako, na svom osobnom samopoštovanju, budući da su mogli izreći svoj stav i sud o određenoj informaciji. Naglasimo značenje ovakvog rada s učenicima koje je dragocjeno, jer oni postaju inovativniji, samoinicijativniji, samostalno donose odluke, slobodno razmjenjuju ideje. Za učitelje on također opravdava očekivanja u želji da postanu mentori.

Dunja-Marija Gabriel i Kristijan Ciganović, članovi Radne grupe za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama (u daljnjem tekstu OPP) Hrvatskoga knjižničarskog društva (u daljnjem tekstu HKD), pripremili su radionicu o "Ulozi knjižnica u opismenjavanju osoba s posebnim potrebama". S obzirom na važnost ovog djelokruga rada HKD-a, prenijet ćemo tekst i predočiti sve njegove odrednice s ciljem što boljeg upoznavanja javnosti s ovim područjem rada Društva. Tijekom 2001. g. na prijedlog HKD-a, započela je s radom Radna grupa za OPP, ustanovljena zbog potrebe i želje za potpunim osamostaljivanjem i ravnopravnim uključivanjem osoba s posebnim potrebama u život zajednice. Tom prilikom utvrđeni su temeljni zadaci i ciljevi, od kojih ističemo promicanje međunarodno ustanovljenih prava osoba s posebnim potrebama te poticanje hrvatske knjižničarske zajednice na poboljšanje kvalitete pružanja usluga za OPP, i to prvenstveno u narodnim knjižnicama, a potom u sveučilišnim i ostalim fakultetskim te školskim knjižnicama. Kako se u skupinu OPP ubrajaju slijepi i slabovidni, gluhi i nagluhi, gluho-slijepi, osobe s fizičkim i mentalnim poteškoćama, bolnički pacijenti, osobe zbrinute u domovima umirovljenika, starije slabo pokretne osobe vezane uz kuću i osobe u penalnim ustanovama, želja je prikazati postojeća iskustva u radu knjižnica te moguću ulogu knjižnica u njihovom opismenjavanju i omogućavanju čitanja.

Navodimo e-mail adresu za detaljnije obavijesti o ovome izuzetno važnom projektu: hkd@nsk.hr.

Andreja Silić, dipl. knjižničarka iz GKR, djelatnica Odjela za samoučenje, predstavila je svoj odjel pod nazivom: "Inovativna usluga samoučenja jezika". Treba naglasiti i pohvaliti veliku važnost pokretanja novog Odjela za samoučenje jezika GKR, koji je otvoren u Europskoj godini jezika s ciljem osvješćivanja, širenja promidžbe te važnosti učenja i znanja stranih jezika u današnjoj eri informatizacije i globalizacije. Inicijativa je potekla iz suradnje GKR s Centrom Georges Pompidou iz Pariza, a projekt su jednakim udjelom financirali Grad Rijeka i Institut Otvoreno društvo. Zbirka ovog Odjela sadrži CD-ROM-ove za samoučenje namijenjene različitim stupnjevima učenja, od dječjih, početnih i srednjih do naprednih. Najviše je paketa za samoučenje svjetskih jezika. Ne treba naglašavati kolika je vrijednost dostupnosti ove građe najširoj populaciji u značenju turističkog sektora, ponude i cjelokupne kulturne baštine.

Osobitost ovog stručnog savjetovanja u Rijeci su radionice koje je vodilo nekoliko mladih tinejdžerica, korisnica GKR pod stručnim mentorskim vodstvom dipl. knjižničarke Verene Tibljaš. Kolegica Tibljaš je sustavnim radom s mladima dospjela do zavidnih rezultata u cilju promicanja pismenosti, čitanja i izražavanja. Rezultati tako uspješnog rada bili su prezentirani u četiri radionice koje su vodile mlade korisnice GKR. Petra Mrša (17 godina) vodila je radionicu "Čitateljski klub Book Café Moljac" namijenjenu dobi do 13 godina za sve one koji vole čitati i imaju potrebu svoja mišljenja i dojmove podijeliti s drugima. Eliza Bertone (16 godina) provela je radionicu kreativnog pisanja "Magic pen" u koju je pozvala sve one "koji vole pisati, ali i one koji žele otkriti do kuda sežu granice njihove vlastite kreativnosti", a namijenjeno dobi do 13 godina. Nina Kernel i Eva Fućak (obje 14 godina) predstavile su radionicu za neformalno učenje engleskog jezika "Teen Tea Time". Svojom radionicom uvele su nove, jednostavne i privlačne oblike nekonvencionalnog druženja povezanog sa samoučenjem i učenjem stranog jezika. Obrazložile su da uz drevni britanski običaj ispijanja čaja u 5 p.m., program nudi ležernu konverzaciju na engleskom jeziku, upoznavanje i prijateljevanje s fondom knjiga na engleskom jeziku Dječje knjižnice Stribor GKR, prelistavanje časopisa i brošura na engleskom jeziku, preslušavanje glazbenih CD-ova starijih i suvremenijih britanskih grupa. Uostalom, ponudile su razgovore o... svemu, goste – izvorne govornike engleskog jezika i one druge, jezične i druge igre... Moto koji su izabrale za svoju radionicu uopće i nije bio tako loš: "Praviti se Englez, s vremena na vrijeme, uopće nije loše...".

Na kraju zaključimo da je Hrvatsko čitateljsko društvo pozitivno senzibiliziralo građane grada Rijeke i Primorsko-goranske županije koji su svojim odazivom savjetovanju potvrdili ispravnost utemeljenja ogranka HČD-a Rijeka. U završnoj raspravi sudionici su odali priznanje organizatorima, dakle i GKR i HČD-u, hvaleći raznovrsnost tema i sadržaja predstavljenih na savjetovanju i multidisciplinarnom pristupu zbog zastupljenosti predavača iz različitih struka. Posebnu pozornost privlači davanje povjerenja tinejdžerima i njihovo uključivanje u projekte, jer mladi ljudi uče od starijih, ali i obratno.

Za bolji status školskih knjižnica

Zaključcima 13. proletne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske (Novi Vinodolski, svibanj 2001.), nakon dugogodišnjih rasprava o nezadovoljavajućim prostornim, fondovskim i kadrovskim rješenjima, stvorili su se uvjeti za osnivanje Hrvatske udruge školskih knjižničara. Inicijativa je rezultat potrebe detaljnijeg bavljenja specifičnim pitanjima iz područja školskog knjižničarstva (kvalitetnije promicanje školskog knjižničarstva u lokalnoj i široj zajednici, brzi i kvalitetniji protok informacija iz područja školskog knjižničarstva te odgoja i obrazovanja kroz redovito informiranje školskih knjižničara o zbivanjima u struci i školstvu, promicanje profesionalnog statusa školskih knjižničara).

Osnivačka skupština Hrvatske udruge školskih knjižničara (HUŠK) održana je 24. travnja 2002. godine u Hotelu Therapia u Crikvenici (prvog radnog dana 14. proletne škole školskih knjižničara Republike Hrvatske).

Hrvatska udruga školskih knjižničara utemeljuje se s ciljem:

- podizanja razine školskog knjižničarstva u osnovnim i srednjim školama
- unapređivanja i promicanja suvremene teorije i prakse odgojno-obrazovnog procesa
- permanentnog obrazovanja
- suradnje s nadležnim državnim tijelima, stručnim organizacijama, komorama i ustanovama u svim važnim pitanjima iz područja školskog knjižničarstva i školstva
- ostvarivanja posebnog interesa članstva i ostalih zainteresiranih čimbenika u poslovima organizacije i provođenja godišnjeg plana i programa rada školske knjižnice

Radi ostvarenja ovih ciljeva HUŠK će:

1. raspravljati o aktualnim pitanjima iz područja suvremene knjižničarske teorije i prakse, osobito o važnim pitanjima programa knjižničnog obrazovanja učenika i aktivnog sudjelovanja školske knjižnice u nastavi,
2. poticati znanstveno-istraživački pristup tehničko-tehnološkim dostignućima u području školskog knjižničarstva i odgoja i obrazovanja,

3. organizirati stručna savjetovanja, seminare i ekskurzije, stručno-pedagoške tribine, radionice, predavanja vezano uz pitanja razvoja i aktivnog sudjelovanja školske knjižnice u suvremenoj školi, jer današnje vrijeme traži visoku kvalitetu profesionalnog pripremanja,

4. pružiti stručnu pomoć članovima Udruge u poslovima ostvarenja zadaća školske knjižnice kroz primjenu novih metoda u stjecanju znanja i novih tehnologija koje prate njihov razvoj,

5. razvijati suradnju s Ministarstvom prosvjete i športa, Zavodom za unapređivanje školstva, višim školama i fakultetima, komorama, strukovnim udrugama i udrugama kojima je cilj unapređivanje odgojno-obrazovnih procesa, u ostvarivanju kojeg aktivno sudjeluje i školska knjižnica,

6. inicirati i poticati izradu priručnika, glasila Udruge i ostalih didaktičko-metodičkih sredstava

7. podržavati standard prostornih i materijalnih uvjeta rada

8. pružiti stručnu pomoć školskim knjižničarima - pripranicima

U prvoj godini rada Udruga će se uglavnom baviti svojim ustrojem, članstvom i marketingom. Programske aktivnosti bit će usmjerene na stručno usavršavanje, informiranje i promicanje važnosti školskih knjižnica. Većina aktivnosti provodit će se kontinuirano u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa, Zavodom za unapređivanje školstva, Filozofskim fakultetima (Zagreb, Osijek), županijskim uredima za prosvjetu i knjižnicama. Prioriteti su opremanje školskih knjižnica i informatičko obrazovanje školskih knjižničara.

Suradnja sa svima koji mogu pridonijeti kvalitetnijem i bržem ostvarenju ciljeva i zadaća Udruge dobro je došla.

Kontakt osobe:

Mr.sc. Jasmina Lovrinčević (jlovrincevic@net.hr) - predsjednica
 Mr.sc. Dinka Kovačević (dikovace@inet.hr) - dopredsjednica
 Milan Josić (mjosic@zg.tel.hr) - dopredsjednik
 Sonja Tošić-Grlač (sonja.tosic-grlac@ck.tel.hr) - tajnica

D. Kovačević

Priručnik za Unimarc: bibliografski format

Zagreb, NSK ; HKD, 2000., 550 str.

cijena: 200,00 kuna

Drugo hrvatsko izdanje *Priručnika za Unimarc: bibliografski format* nadomješta prvo hrvatsko izdanje, objavljeno 1989. godine, s obzirom na promjene koje donosi drugo izdanje izvornika iz 1994., te dva osuvremenjena izdanja iz 1996. i 1998. godine.

NARUDŽBENICA

Naručujem za ustanovu: _____

telefon: _____ matični broj: _____ broj primjeraka: _____ (cijena 200,00 kn po primjerku) datum: _____

potpis i pečat:

Nacionalna i sveučilišna knjižnica
 Odjel za odnose s javnošću
 Dubravka Fiala, prof.

tel: 61 64 129; fax: 61 64 186; e-mail: dfiala@nsk.hr

Druga i treća sjednica Hrvatskog knjižničnog vijeća

Druga sjednica Hrvatskog knjižničnog vijeća održana je 15. svibnja 2002.

Uz stalne i pozivane članove Vijeća, sjednici je prisustvovala pomoćnica ministra gđa Branka Šulc, načelnica Odjela za knjižnice i nakladništvo gđa Ankica Janković, viša stručna savjetnica za knjižnice Sonja Zubović, te savjetnik za upravno-pravne poslove gosp. Tomislav Jelić.

Vijeće je podržalo raspored sredstava za nabavu knjižne i neknjižne građe u narodnim knjižnicama za 2002. godinu što su ga predložile Županijske matične službe u skladu sa planom financiranja programa javnih potreba u kulturi RH za ovu godinu.

Imenovani su članovi stalnih povjerenstava Vijeća. Članovi Ispitnog povjerenstva za polaganje stručnih ispita za knjižnično osoblje ostalo je u istom sastavu, tj. Tatjana Aparac-Jelušić, Dora Sečić i Mirna Willer članovi te Jelka Petrak, Tatjana Nebesny i Jadranka Lasić-Lazić kao zamjenice. Povjerenstvo za predlaganje dodjele zvanja viši knjižničar i knjižničarski savjetnik čine sljedeći članovi: Žaneta Baršić-Schneider, Vera Erl, Maja Jokić, Vedrana Juričić i Ljiljana Sabljak.

Povjerenstvo za izradu nacrtu Pravilnika o postupanju s obavezanim primjerkom i o posebnim mjerama njegove zaštite i čuvanja dobilo je umjesto dosadašnjih nove članove: Irenu Medić, Ivanku Kuić i Milenku Bukvić.

Prihvaćeno je Izvješće Nacionalne i sveučilišne knjižnice za 2001.

Donesen je Plan rada Vijeća za 2002. godinu.

Podržan je rad Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara.

Prihvaćen je izvještaj o radu Hrvatskoga knjižničarskog društva i plan rada za 2002.

Treća sjednica Vijeća održana je 9. srpnja 2002. Na njoj su bili prisutni svi njegovi članovi. Iz Ministarstva kulture bila je nazočna gospođa Ankica Janković, Sonja Zubović i gospodin Tomislav Jelić. Umjesto spriječenog ravnatelja NSK, Josipa Stipanova, sjednici je prisustvovala gđa Marina Mihalić.

Prijedlog Povjerenstva za dodjelu zvanja višeg knjižničara i knjižničarskog savjetnika skinut je sa dnevnog reda jer su materijali stigli suviše kasno da bi ih članovi Vijeća mogli proučiti i valjano se odrediti prema prijedlogu.

Prijedlog NSK za uvođenje obaveze stalnog stručnog usavršavanja knjižničara nije prihvaćen, jer prema tumačenju pravnika nema uporišta u zakonskoj regulativi. Vijeće predlaže da

se putem struke sugerira, inicira i budi svijest knjižničarske zajednice o važnosti i neophodnosti uključivanja u programe stalnog stručnog usavršavanja.

Prodiskutirani su prijedlozi članova Vijeća i donesen Plan rada Hrvatskog knjižničnog vijeća za srednjoročno razdoblje (2002. - 2006.).

Vijeće je informirano o zaključku Stručnog vijeća županijskih matičnih knjižnica za školske knjižnice koji se tiče osnivanja Stručnih vijeća za školske knjižnice u organizaciji Zavoda za unapređenje školstva Ministarstva prosvjete i športa.

Hrvatsko knjižnično vijeće podržava rad i stavove matičnih službi.

Obzirom na nastalu situaciju uputit će svoje stručno mišljenje Ministarstvu prosvjete i športa i upozoriti ga da se Stručna vijeća za školske knjižnice obavezno trebaju pridržavati Pravilnika o matičnosti kao podzakonskog akta Zakona o knjižnicama i ne mogu prisvajati poslove i nadležnosti koje su navedenim pravilnikom drugačije definirani.

U vezi prijedloga i molbe gospodina Ante Lešaje za utvrđivanje istine o uništavanju knjiga u knjižnici na Korčuli, članovi su se jednoglasno izjasnili da je ta tema iscrpljena obzirom da je o njoj tijekom više godina i na različitim instancama bilo raspravljano, te da je:

- struka oformila Komisiju koja je bila na terenu, ispitala, provjerila i dala svoje mišljenje,
- da je struka iznijela i objavila u svom glasilu i nalaz Komisije i stav Društva, a i posebno o tome obavijestila sve zainteresirane u sporu,
- da je donesen novi Pravilnik o reviziji i otpisu,
- da je početkom godine započeo radom Centar za stalno stručno usavršavanje.

D. Stančin-Rošić

Iflin Manifest o Internetu

Neometan pristup informacijama bitan je za slobodu, jednakost, globalno razumijevanje i mir u svijetu. Stoga Međunarodni savez knjižničarskih društava i institucija (IFLA) donosi sljedeću izjavu:

- Intelektualna sloboda jest pravo svakog pojedinca na zadržavanje i izražavanje vlastitog mišljenja, na traženje i dobivanje informacija; to je temelj demokracije; to je bit knjižničnih usluga.

- Slobodan pristup informacijama, neovisno o medijima i državnim granicama, središnja je zadaća knjižničara i informacijskih stručnjaka.

- Omogućavanjem neometanog pristupa Internetu, knjižnice i informacijske službe pomažu zajednicama i pojedincima da ostvare slobodu, napredak i razvoj.

- Prepreke protoku informacija treba ukloniti, posebice one koje promiču nejednakost, siromaštvo i bezradnost.

Slobodan pristup informacijama, Internetu, knjižnicama i informacijskim službama

Knjižnice i informacijske službe dinamične su institucije koje povezuju ljude s globalnim izvorima informacija te idejama i stvaralaštvom za kojima tragaju. Knjižnice i informacijske službe čine bogatstvo ljudskog izraza i kulturnu raznolikost dostupnima na svim medijima.

Internet kao globalna mreža omogućuje pojedincima i zajednicama u cijelom svijetu, kako u najmanjim i najudaljenijim selima tako i u najvećim gradovima, jednak pristup informacijama radi osobnog razvoja, obrazovanja, poticanja, kulturnog obogaćivanja, obavljanja gospodarske djelatnosti i obaviještenog sudjelovanja u demokratskom društvu. Svatko može svijetu predstaviti svoje interese i pokazati znanje i kulturu.

Knjižnice i informacijske službe bitne su u osiguravanju pristupa Internetu. Nekima pružaju razne pogodnosti, upućuju ih i pomažu im, dok za druge predstavljaju jedino mjesto na kojem im se pruža mogućnost pristupa Internetu. Pomoću njih, moguće je prevladati prepreke koje nastaju kao posljedica razlika u resursima, tehnologiji i izobrazbi.

Načela slobode pristupa informacijama putem Interneta

Pristup Internetu i svim njegovim izvorima treba biti u skladu s UN-ovom *Općom deklaracijom o ljudskim pravima*, i to naročito s člankom 19. u kojem stoji: *“Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; to pravo obuhvaća slobodu zadržavanja vlastitog mišljenja, bez uplitanja drugih, te traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg sredstva javnog priopćavanja i bez obzira na granice.”*

Globalna međupovezanost Interneta omogućava svima ostvarivanje ovog prava. Stoga pristup Internetu ne bi trebalo ograničavati bilo kakvom ideološkom, političkom ili vjerskom cenzurom, ni gospodarskim preprekama.

Također je zadaća knjižnica i informacijskih službi služiti svim pripadnicima zajednice u kojoj djeluju, bez obzira na dob, rasu, nacionalnost, vjeru, kulturu, političko određenje, tjelesna ili druga ograničenja, spol i seksualne sklonosti ili bilo koji drugi status.

Knjižnice i informacijske službe trebaju podupirati pravo korisnika da traže informacije po vlastitom izboru.

Knjižnice i informacijske službe trebaju poštivati privatnost svojih korisnika te povjerljivost izvora kojima se služe.

Knjižnice i informacijske službe dužne su olakšati i promicati javnost pristupa kvalitetnim informacijama i komunikaciji. Korisnicima treba pomoći u ovladavanju potrebnim vještinama, te im pružiti odgovarajuće okruženje u kojem će se slobodno služiti odabranim izvorima i uslugama, te povjerljivim informacijama.

Uz mnoge vrijedne izvore koji su dostupni na Internetu, postoje i oni koji su netočni, koji izazivaju zabunu ili su čak uvredljivi. Knjižničari bi korisnicima knjižnica trebali pružiti informacije i izvore o tome kako se učinkovito služiti Internetom i elektroničkim informacijama. Trebali bi aktivno promicati odgovoran pristup kvalitetnim mrežnim informacijskim izvorima, te ga olakšavati svim svojim korisnicima, uključujući djecu i mladež.

Pristup Internetu trebao bi biti besplatan, kao što je to uobičajeno za druge osnovne usluge knjižnica i informacijskih službi.

Primjena Manifesta

IFLA potiče međunarodnu zajednicu da u cijelom svijetu podupire što veću dostupnost Internetu, a posebice u zemljama u razvoju, kako bi na taj način svi imali koristi od informacija što se nude na Internetu.

IFLA potiče nacionalne vlade da razvijaju nacionalnu informacijsku infrastrukturu koja će svim građanima omogućiti pristup Internetu.

IFLA potiče sve vlade da uz pomoć knjižnica i informacijskih službi podupiru neometan protok informacija dostupnih putem Interneta, te da se suprotstave svakom pokušaju cenzure ili sprečavanja pristupa.

IFLA poziva knjižničarsku zajednicu i donositelje odluka na nacionalnoj i lokalnoj razini da izrade strategije, politiku i planove kojima će ostvariti načela iz ovog Manifesta.

Manifest priredila IFLA/FAIFE.
Odobrio Upravni odbor IFLA-e
27. ožujka 2002, Hag, Nizozemska.
Objavila IFLA 1. svibnja 2002.

Prijevod: S. Pavlaković, I. Stričević

Zemlja u žarištu: Češka

*Piše: Jarmila Burgetová,
potpredsjednica Društva knjižničnih i
informatičkih stručnjaka Republike Češke*

Knjižnice u Republici Češkoj

Knjižnice i knjige imale su važnu ulogu u životu češkog naroda. Uvijek su bile u tijesnoj vezi s povijesnim i društvenim previranjima na prostorima na kojima je danas Republika Češka.

U vrijeme uspostave nezavisne Republike Čehoslovačke (1918) odvija se obnova narodnih knjižnica. 1919. godine u čehoslovačkom Parlamentu izglasan je prvi zakon o knjižnicama kojim su uvedene norme za narodne knjižnice slične onima u drugim zemljama. S razvojem novih područja znanosti porastao je broj specijalnih i znanstvenih knjižnica.

Nakon oslobođenja Republike 1945. godine, započinje novi razvoj knjižnica. Na snagu je ponovno stupio zakon iz 1919. godine i omogućio narodnim knjižnicama izgradnju fondova uključivanjem starih zabranjenih i novih naslova. Tada je s radom započela i međunarodna posudba.

Ustanovljene su srednje škole za knjižničare, a knjižničarstvo je na sveučilištima postalo nezavisna akademska disciplina.

1959. godine izglasan je novi zakon o knjižnicama koji je omogućio stvaranje jednoobraznog sustava knjižnica. Novim je zakonom javna uprava obvezana da brine o financijskom razvoju knjižnica, kao i o samom knjižničnom osoblju. Zakon je također omogućio tehnički napredak knjižnica i bolje uvjete za zaštitu knjižnog fonda. Kako bilo, strogi ideološki nadzor nalagao je knjižnicama da brane službenu državnu politiku. Temeljna prepreka razvoju knjižnica u Čehoslovačkoj, posebice nakon 1970. godine, bilo je cenzuriranje knjižničnih fondova i stvaranje "posebnih fondova" s ograničenim pristupom. Oštra ideološka borba ponovno je umanjila vrijednost knjižnih fondova i ograničila knjižnične djelatnosti. Uz to, ograničene su nabavke strane literature koja je na taj način postala teže dostupna.

Nakon studenog 1989. godine češko je knjižničarstvo započelo novi razvojni ciklus na demokratskim temeljima. Knjige koje su nekada bile zabranjene ponovno su postale dio knjižnog fonda i uspostavljena je služba koja je trebala pružiti najveću moguću dostupnost tog fonda, čiji je cilj bio osiguravanje pristupa kulturnoj baštini i informacijskim izvorima za sve građane. Da bi se to osiguralo, uvedena je automatizacija knjižničnog poslovanja.

U Republici Češkoj (koja ima 10.300.000 stanovnika) trenutno ima oko 13.000 funkcionalnih knjižnica svih vrsta – narodnih, znanstvenih, specijalnih, medicinskih i školskih, knjižnica Akademije znanosti, sveučilišta, tehničkih knjižnica, vojnih itd. Najbrojnija skupina je ona narodnih knjižnica, čija mreža obuhvaća 6.000 ogranaka. Mreža narodnih knjižnica obuhvaća područne, gradske i mjesne knjižnice, kao i Nacionalnu knjižnicu Republike Češke te devet državnih znanstvenih knjižnica. Te znanstvene knjižnice imaju posebnu funkciju i položaj. Promjene koje su nastupile poslije studenog 1989.

godine, koje knjižnična struka obično naziva "preobražajem", utjecale su na sve knjižnice u Republici Češkoj, čije su funkcije, položaj, službe, usluge i financiranje iz temelja prevrednovani. Ovaj proces pretvorbe utjecao je na narodne knjižnice, očitujući se ne samo kroz gubitak samostalnosti mjesnih knjižnica i raspadom zajedničkog knjižničnog sustava, već i prijenosom odgovornosti za područne knjižnice s područnih na općinske uprave. Ovo je stvorilo nove neizvjesnosti i, u nekim slučajevima, imalo negativne učinke, primjerice neki poslovi i službe su ukinute, a novčana sredstva i broj osoblja smanjen. Moglo bi se ispostaviti da će ovo imati nepovoljne učinke na dugoročni razvoj knjižnica u Republici Češkoj.

Unatoč tim poteškoćama, razvoj narodnih knjižnica u Republici Češkoj nije zaustavljen. Mnoge od knjižnica koje su ponovno stavljene pod nadležnost mjesnih uprava sada uživaju mnogo bolje uvjete, primjerice veće poslovne prostore i izdavnije financiranje nabave. Zbog toga je položaj knjižnice u zajednici značajno poboljšana. Tijekom proteklih deset godina mnoge su knjižnice obnovljene i modernizirane, primjerice nova, posebno oblikovana Područna knjižnica u Mladá Boleslavu koja je opremljena sofisticiranom računalnom mrežom. Državna znanstvena knjižnica u Liberecu i Moravska knjižnica u Brnu, druga najprestižnija češka knjižnica, također su preselile u novoizgrađene prostore.

Gradska knjižnica u Pragu je temeljito obnovljena, a izgrađeno je i novo spremište za Nacionalnu knjižnicu i druge knjižnice u koje se može pohraniti četiri milijuna svezaka. Drugi poticajni čimbenik je objavljivanje velikog broja knjiga, časopisa i drugih medija koji bi trebali biti dostupni u narodnim knjižnicama. Unatoč financijskim poteškoćama i porastu cijena, knjižnice nabavljaju svu ovu literaturu za svoje zbirke.

Prvu polovicu devedesetih označilo je također i brzo uvođenje računalne tehnologije, posebice u narodnim knjižnicama. Ovo razdoblje može biti opisano jedino kao eksplozija informacijske tehnologije u knjižnicama. Sukladno tome, danas je većina knjižnica automatizirana, uključujući posudbene sustave zasnovane na stupčastim kodovima. Uz to, većina narodnih knjižnica je opremljena CD sviračima, bazama podataka na CD-ROM-ovima, pisačima i strojevima za fotokopiranje. U narodnim će knjižnicama pristup Internetu uskoro postati stvarnost. Nacionalna knjižnica, državne znanstvene knjižnice, područne i većina gradskih knjižnica već ima pristup Internetu. Sve ovo pokazuje kako su narodne knjižnice zadržale svoje mjesto u kulturnom životu Republike Češke.

Nakon više od deset godina usaglašavanja, Parlament je 29. lipnja 2001. godine usvojio novi zakon o knjižnicama. Ovaj zakon o knjižnicama, službeno nazvan Zakon o knjižnicama i uvjetima za vođenje knjižničnih i informacijskih službi, obuhvaća sve knjižnice koje javnosti pružaju knjižnične i informacijske usluge. Ove će knjižnice biti uključene u središnji knjižnični registar koji vodi Ministarstvo kulture, pridržavat će se skupa normi i propisa i imat će mogućnost dobivanja državnih potpora i drugih povlastica. U skladu s novim zakonom, sve "osnovne" knjižnične i informacijske službe i usluge moraju biti besplatne, uključujući i telekomunikacijski pristup vanjskim informacijskim izvorima. Krajnji rok u kojem i male knjižnice moraju zadovoljiti ove zahtjeve jest kraj 2006. godine.

Od 2002. godine Nacionalna knjižnica Republike Češke će u ime svih knjižnica zaključivati ugovore s udrugama koje

zastupaju vlasnike autorskih prava, a financijska sredstva za podmirivanje troškova će dobiti iz državnog proračuna. Nove regionalne knjižnice (koje su dosad bile državne znanstvene knjižnice) osiguravat će i usklađivati sve regionalne funkcije (koje su dosad bile u nadležnosti područnih knjižnica) prijenosom tih funkcija na odabrane narodne knjižnice, koje će dobiti državnu financijsku potporu.

Razvoj knjižnica u Republici Češkoj bio je, i još uvijek jest, važan pokazatelj razine kulturnog života u cijelosti. Čini se da su knjižnice uvijek bile dijelom kulturnih događanja u ovoj državi. Opseg njihovog razvoja, kao i povremenih zastoja u njemu, govori nam koliko važnost društvo pridaje kulturi i knjižnicama.

Preveo s engleskog: K. Pintarić

Skupovi, stipendije, predavanja

PULMAN evaluacijske radionice (Helsinki, 18.-19. veljače 2002.)

PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) je projekt koji financira Europska komisija unutar programa IST FP5 i trenutno uključuje 26 zemalja EU članica i država kandidatkinja. U tijeku je inicijativa da se projekt proširi na jedanaest zemalja Središnje i Istočne Europe uključujući i Hrvatsku pod nazivom PULMAN XT odnosno Pulman Extension. Iz tog razloga u Helsinkiju je prije evaluacijskih radionica održan sastanak kojem su nazočili menadžeri i partneri projekta, predstavnik Europske komisije te koordinatori projekta za Albaniju, Bjelorusiju, Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku (nazočna je bila dolje potpisana kao zamjenica Marije Šegote-Novak, koordinatorice za Hrvatsku), Makedoniju, Moldaviju, Crnu Goru, Rusiju, Srbiju, Tursku i Ukrajinu. Koordinatori su prethodno kao preduvjet za sudjelovanje pripremili opći uvid u knjižničarstvo zemlje i statističku pozadinu, opisali administrativne ovlasti i financijske odgovornosti, politiku i zakonodavstvo koje se tiče javnih knjižnica, izvješća i analize o stanju u knjižničarstvu, utjecajne projekte i dali općenitu ocjenu stanja. Projekt PULMAN XT bit će predan na natječaj Europskoj komisiji 26. veljače, a daljnji koraci biti će u skladu s podrškom koju će mu Europska komisija ukazati.

PULMAN i PULMAN XT jesu oruđe za veliku stratešku inicijativu koja je potrebna da bi utjecala na nacionalne i lokalne donositelje odluka i da ih uvjeri u vrijednost ulaganja u javne knjižnice kao potporu za njihove vlastite strategije, a namijenjeni su i za stručnjake odnosno menadžere usluga u knjižnicama.

Europa je ušla u digitalnu eru u kojoj se eksponencijalnom brzinom širi pristup elektroničkim putem domenama kao što su obrazovanje (doživotno učenje), zabava, kultura, informacije za život, posao i poduzetništvo te vježbanje demokratskih prava. Europske javne knjižnice imaju sve važniju ulogu u implementaciji relevantnih ključnih strategija i inicijativa koje su ključne za budućnost e-Europe. Postoji potreba za širenjem ovog tipa strateške inicijative usvojene u nekim zemljama Europe i podrška implementaciji u obliku inovativnih i odgovarajućih novih usluga.

Mnoge knjižnice još uvijek uglavnom nude tradicionalne usluge i nisu odgovarajuće financirane i vođene niti imaju podršku u strategijama ili nacionalnim inicijativama koje ohrabruju ili stimuliraju inovacije. Mnogo treba učiniti da bi se osigurala infrastruktura, slobodan pristup informacijama svim građanima uključujući hendikepirane, razvijanje neophodnih vještina, integriranje novih tehnologija i usvajanje odgovarajućih standarda. Stoga su ciljevi Pulman mreže jačanje izvedbe i pomoć pri postizanju potencijala javnih knjižnica u njihovim novim ulogama ostvarivanjem konkretnih zadataka. Zadaci uključuju stvaranje *priručnika* (*DGM Digital Guideline Manuals*) o inovativnim uslugama u lako dostupnom elektroničkom formatu, osiguravanje platforme i podrške za buduće udružene akcije i prijedloge integriranih aktivnosti koje uključuju narodne knjižnice, muzeje i arhive na lokalnoj razini, diseminaciju informacija koje se tiče inovacija u javnim knjižnicama osiguravajući transfer znanja o dobroj praksi u stvaranju knjižnične strategije, razvoju usluga, dostave i pristupa te pomoć u smanjivanju dispariteta među zemljama i identifikiranje zadataka za širu internacionalnu kooperaciju.

PULMAN XT omogućiti će primjenu rezultata PULMAN projekta u sljedećim konkretnim dobrobitima: imati će prevedene verzije *priručnika* (DG-Movi), moći će pristupiti obrazovnim radionicama u europskim centrima izvrsnosti, moći će sklopiti mentorski odnos i bratimljenje knjižnica koji će omogućiti razmjenu znanja, dobiti podršku za razvijanje strategije kroz radionice na nacionalnoj razini i sudjelovanje na PULMAN strateškoj konferenciji, te će moći ustaviti stožer ljudi u svakoj zemlji za sudjelovanje u sljedećim IST istraživačkim podrškama razvoja.

A. Silić

Upravljanje izvorima informacija (SAD, travanj 2002.)

Uorganizaciji Academy for Educational Development, a u okviru International Visitor programa Vlade Sjedinjenih Američkih Država, na dvotjednom je studijskom boravku u Sjedinjenim Američkim Državama tijekom travnja boravila skupina hrvatskih knjižničara i nastavnika s Katedri za knjižničarstvo u Zagrebu i Osijeku (Tatjana Aparac-Jelušić, Dijana Erceg, Kornelija Petr, Jelka Petrak, Jadranka Stojanovski i Radovan Vrana). Osnovni cilj programa bio je upoznati sustave upravljanja akademskim knjižnicama i izvorima informacija te različite akademske programe izobrazbe knjižničara, uključujući i uporabu novih tehnologija. Program je započeo u Washingtonu, nastavio se na Johns Hopkins University (Baltimore, Maryland), University of Missouri (Columbia, Missouri) i University of Illinois (Urba-

na-Champaign i Springfield, Illinois), a završio u Chicagu.

Program bi se mogao po svome sadržaju podijeliti u tri dijela. U prvi dio uključila bih posjete federalnim ustanovama, među kojima su bile Institute of Museum and Library Services (IMLS), Council for Library and Information Resources (CLIR) i Library of Congress. Institute of Museum and Library Services osnovao je Kongres 1996. godine kao neovisnu agenciju kojoj je osnovna zadaća financijski pomagati one programe knjižnica i muzeja koji promiču izvrsnost i inovativnost u pristupu informacijskim izvorima za sve vrste korisnika, potiču izobrazbu i trajnu izobrazbu (osobito invalidnih osoba i osoba s ograničenom funkcionalnom pismenošću), te međusobno povezivanje knjižnica. Proračun IMLS-a iznosio je u 2001. godini 232,321,000 dolara, od čega je 207,4 milijuna dolara bilo namijenjeno knjižnicama. Council for Library and Information Resources (CLIR) neovisna je i neprofitna organizacija kojoj je cilj "održavati i poboljšavati pristup informacijama generacijama koje dolaze", a koja sredstva namiče donacijama privatnih i javnih ustanova i pojedinaca (primjerice, fondacije Mellon i Gates) i ugovorima s federalnim agencijama. CLIR podržava projekte i programe svih vrsta knjižnica, arhiva i muzeja u područjima zaštite građe, znanstvenih informacijskih izvora, digitalnih knjižnica, ekonomike informacija, kvalitetnog vođenja (leadership) i međunarodne suradnje. Najvažnije područje u ovom je trenutku razvoj digitalnih knjižnica, pri čemu na razvoju strategije čuvanja i pohrane digitalnih dokumenata CLIR radi zajedno s Library of Congress. Senat je krajem 2001. godine u tu svrhu odobrio 100 milijuna dolara. Posjet Kongresnoj knjižnici obuhvatio je detaljno upoznavanje s dvama značajnim projektima, National Digital Library (American Memory, Thomas) i Collaborative Digital Reference Service (www.loc.gov/cdrs/), te kratak posjet Odjelu za južnoslavenske zemlje.

Drugi dio programa pretežito je sadržavao posjete knjižnicama i razgovore koji su se odnosili na nove usluge i nove načine upravljanja izvorima informacija. Izdvojila bih posjet dvjema sveučilišnim i dvjema javnim knjižnicama.

Knjižnica Melvin Gelman na Sveučilištu George Washington dijelom

je konzorcija znanstvenih knjižnica WCRL (Washington Research Library Consortium - <http://www.wrlc.org>). Konzorcij tvore knjižnice sedam vašaingtonskih sveučilišta, povezanih sustavom ALADIN (Access to Library and Database Information Network), pomoću kojeg studenti i nastavnici pristupaju različitim izvorima informacija u umreženim knjižnicama ili izvan njih. Korisnici mogu svoje informacijske potrebe zadovoljavati i na specifičan način, personaliziranim korisničkim portalom myALADIN. Zanimljivo je da konzorcij ne provodi usklađenu politiku nabave znanstvenih časopisa u tiskanom obliku, nego to i dalje svako sveučilište samostalno provodi za svoje potrebe. Na Sveučilištu Johns Hopkins posjetili smo medicinsku knjižnicu William H. Welch i tzv. Digital Knowledge Center središnje sveučilišne knjižnice Milton S. Eisenhower, odnosno sustava knjižnica Sheridan. Imali smo prigodu razgovarati sa skupinom istraživača koja radi na razvoju sustava za optičko prepoznavanje notnog zapisa, odnosno na razvoju robotskog sustava za pristup publikacijama u dislociranim spremištima. Podaci o projektima u tijeku mogu se vidjeti na web adresi <http://dkc.mse.jhu.edu/>.

Od javnih knjižnica koje smo posjetili izdvojila bih Illinois State Library (Springfield) i Chicago Public Library. Državna knjižnica federalne države Illinois ima dvije temeljne zadaće. S jedne je strane servis središnjih državnih tijela, jer pohranjuje i daje na korištenje službene dokumente (tiskane i digitalne oblike), a s druge strane otvorena je građanima i pruža usluge članovima bilo koje knjižnice u državi Illinois (preko 4000 knjižnica). U knjižnici je po tradiciji smješten ured Državnog tajnika (<http://www.library.sos.state.il.us/about/about.html>), kojemu ujedno pripada i naslov državnog knjižničara (State Librarian). Knjižnica je dijelom sustava Illinois Library Computer Systems Organization (ILCSO). Sustav tvore 44 knjižnice koje zajednički nabavljaju i čine dostupnima različite informacijske izvore. Knjižnica posjeduje jednu od najvećih katrografskih zbirki u SAD-u (preko 164.000 karata). Chicago Public Library druga je po veličini gradska knjižnica u SAD-u, koja ima više od 6000 korisnika dnevno i čije web stranice posjeti mjesečno više od 11 milijuna korisnika. Pod

motom "Read, Learn, Discover", CPL pruža široku lepezu usluga za korisnike svih uzrasta i različitih informacijskih potreba.

Treći dio našeg programa bio je vezan uz posjete katedrama za knjižničarstvo, razgovore s nastavnicima i ostalim stručnjacima koji planiraju i uvode nove tehnologije u procese nastave i učenja. Prvi susret sadržavao je razgovor s nastavnicima School of Library and Information Science, Catholic University of America, Washington. Razgovor je obuhvatio sustav školovanja knjižničara u SAD-u općenito, a posebno formalnu izobrazbu na fakultetima koje imaju ovlasnicu American Library Association (ALA). U okviru petodnevne posjete kampusu Sveučilišta Missouri (Mizzou), Columbia (Missouri), upoznali smo djelovanje School of Information Science and Learning Technologies, na kojoj radi i profesorica Sanda Erdelez. Katedra djeluje pri Pedagoškom fakultetu i ima ALA ovlasnicu od 1969. godine. Osim programa za knjižničarstvo i informacijske znanosti (pri čemu je program specijalizacije za medicinsko knjižničarstvo među pet najboljih u SAD-u) nudi programe za obrazovanje stručnjaka u edukacijskoj tehnologiji, odnosno za oblikovanje, razvoj i uvođenje tehnologije u proces obrazovanja. Katedra nudi različite programe, kao što su primjerice tehnologija u školi ili umreženi obrazovni sustavi. Posjetili smo tako nastavnu bazu Verizon Children's Literacy Center kojemu je temeljna zadaća učiti djecu čitanju i pisanju uz pomoć suvremenih nastavnih pomagala (primjerice, tzv. pametne ploče – smartboards) i novim načinima nastave i učenja (primjerice, tzv. shadow mreže za distribuirano učenje za djecu do 12 godina, izrada nastavnih materijala koji su dostupni online i sl.). Potporu obrazovanju pruža i MOREnet (Missouri's Statewide Research and Education Network), mreža slična našem CARNetu, programima kao što su eMINTS (Missouri's Instructional Networked Teaching Strategies), pomoću kojeg učionice postaju mjesta uporabe multimedijске tehnologije u nastavi i učenju, White House Decision Center (<http://www.trumanlibrary.org/whdc/>), koji se razvija u suradnji s Truman Presidential Library sa svrhom učenja procesa donošenja odluka itd. Svi ti programi namijenjeni su pretežito djeci do 12 godina. Ovdje je prigoda spomenuti i jedan od izvora financiranja kojim se u javnim i

privatnim osnovnim školama, po određenim kriterijima, podupire uvođenje telekomunikacijskih usluga, odnosno pristup Internetu. To je tzv. Schools and Libraries Universal Service Fund, popularno nazvan E-Rate, u kojemu se godišnje prikupi više od 2 milijarde dolara. Sredstva dolaze od telekomunikacijskih tvrtki, koje zakon iz 1996. godine obvezuje na uplatu određenog postotka dohotka u taj fond.

Posjetili smo zatim Graduate School of Library and Information Science Sveučilišta Illinois na kampusu Urbana-Champaign. Poseban naglasak u razgovoru s nastavnicima stavljen je na učenje na daljinu. Tom metodom koristi se oko 150 studenata kojima je sveučilište daleko ili su posebnog društvenog statusa (samohrane majke, pripadnici manjina i sl.). Koristi se RealAudio, chat i electronic bulletin boards tehnologija, a studenti svaki semestar na kampusu proborave 4-5 dana, gdje polažu i ispite. U studentskim pravima i obavezama nema nikakve razlike između tradicionalnih programa i programa učenja na daljinu.

Spomenula bih, na kraju, i izvrsnu radionicu o osnovama digitalizacije koju je vodio Trevor Jones, Illinois Digitization Institute.

Sjajno organiziran i sadržajan posjet Sjedinjenim Američkim Državama iznova nas je uvjerio u gotovo kulturno mjesto koje knjižnica, i kao mjesto i kao služba, zauzima u američkom društvu. To je bila prigoda za upoznavanje kako sustava financiranja knjižnica, izobrazbe knjižničara, novih knjižničnih usluga i novih trendova u upravljanju knjižnicama, tako i uporabe novih tehnologija u sustavu naobrazbe na svim razinama.

J. Petrak

Stručna predavanja u Osijeku

Društvo knjižničara Slavonije i Baranje uspješno surađuje s Katedrom za knjižničarstvo Pedagoškog fakulteta u Osijeku, a rezultat te suradnje su zajednički organizirana predavanja.

26. travnja 2002. na Pedagoškom fakultetu održana su dva predavanja: mr. sc. Mira Miletić-Drder, voditeljica zbirke zemljopisnih karata i atlasa u NSK u Zagrebu održala je predavanje pod nazivom

“Obrada kartografske građe”, a Sofija Klarin iz Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo, predavanje pod nazivom “Katalogizacija elektroničke građe: ISBD(ER) i UNIMARC”.

11. lipnja 2002. u Studijskoj čitaonici Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku doc. dr. sc. Marija Dalbello s odsjeka za knjižničnu i informacijsku znanost Sveučilišta Rutgers, New Jersey, SAD, održala je predavanje na temu: “Obrazovanje knjižničnih djelatnika u SAD: između tradicije i promjene”.

Lj. Krpeljević

Regionalna suradnja u ujedinjenoj Europi (Liberec, 6.-9. svibnja 2002.)

31. ABDOS (Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung) održan je od 6. do 9. svibnja u Liberecu (Češka). Glavna tema ovogodišnjeg skupa bila je “Regionalna suradnja u ujedinjenoj Europi”.

Program je obuhvatio sljedeće podteme:

1. Međunarodna / europska / biblioteka suradnja
2. Izgradnja fondova
3. Časopisi u I, SI, i II Europi
4. Bibliotечно zakonodavstvo
5. Virtualne knjižnice

Skupu je prisustvovalo devedesetak stručnjaka iz dvanaest država Europe s ukupno trideset i osam izlaganja. Službeni jezici prema tradiciji skupa bili su engleski, njemački i ruski. Sve aktivnosti u okviru 31. ABDOS-a održavale su se u prelijepim, modernim i funkcionalnim prostorima nove Pokrajinske znanstvene knjižnice u Liberecu.

Iz Hrvatske na 31. ABDOS-u sudjelovale su sa izlaganjima Dubravka Kunštek (Knjižnica Ekonomskog instituta) i Dubravka Stančin-Rošić (Nacionalna i sveučilišna knjižnica).

Trideset i jednu godinu ABDOS nam je znan kao međunarodni stručni skup knjižničara i dokumentalista, ove godine on je konstituiran i registriran kao udruženje.

Njegov prvi predsjednik je dr. Juergen Warmbrunn iz Knjižnice Herder-instituta iz Marburga.

U neobaveznom dijelu programa imali smo mogućnost posjetiti nekoliko specijalnih knjižnica, vijećnicu i galeriju u Liberecu, čuti koncert ozbiljne glazbe te posjetiti dvorac Friedland, koji je F. Kafka opisao u svom poznatom romanu.

D. Stančin-Rošić

Knjižnice u digitalnom dobu - LIDA 2002 (Dubrovnik, 21.-26. svibnja 2002.)

U svibnju ove godine po treći je put održan međunarodni seminar *Knjižnice u digitalnom dobu*, s dvjema osnovnim temama: traženje i pronalaženje informacija te praksa i istraživanje informacijskih službi i usluga u digitalnom okruženju.

Seminar je, u organizaciji Pedagoškog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku (kodirektorica prof. dr. sc. Tatjana Aparac-Jelušić), održan u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku. Suorganizatori su bili *Rutgers University* iz Sjedinjenih Američkih Država, *Royal School of Library and Information Science*, Copenhagen iz Danske te *Department of Information Studies*, University of Tampere iz Finske. Seminaru su prisustvovala 103 sudionika; 35 iz inozemstva (12 iz Sjedinjenih Američkih Država, 4 iz Ujedinjenog Kraljevstva, 2 iz Kanade, 2 iz Švedske, 2 iz Finske, 2 iz Makedonije, 2 iz Slovenije, 2 iz Austrije, 2 iz Njemačke, te po jedan iz Belgije, Danske, Portugala i Češke) i 68 iz Hrvatske (7 knjižničara iz Dubrovnika, 9 studenata knjižničarstva sa Sveučilišta u Osijeku, 7 studenata bibliotekarstva sa Sveučilišta u Zagrebu, 5 znanstvenih novaka i 9 studenata poslijediplomskog studija Informacijskih znanosti u Zagrebu)

Na Seminaru je održano 18 predavanja, 8 radionica, dva tutoriala te jedna panel rasprava. Izlaganja je održalo 27 stranih predavača odnosno voditelja radionica, tutoriala i postera i 15 iz Hrvatske.

U prvom dijelu Seminara, čije je tematsko težište bilo na traženju i pronalaženju informacija sudjelovali su, među ostalima, ugledni svjetski stručnjaci: Tefko Saračević, Peter Ingwersen,

Skupovi, stipendije, predavanja

Kalervo Jaervelin, Pertti Vakkari, Nick Belkin, Peiling Wang i Carol Kuhlthau. Izlaganja o ovoj tematskoj cjelini dala su pregled rasprava, istraživanja i razvoja u području integriranja procesa traženja i pronalaženja informacija. Rad Seminara je započeo s dva tutoriala (*"Perspectives of Information Science in a Digital Age"*, Tefko Saračević, Sveučilište Rutgers, SAD i *"From Bibliometrics to Webometrics: from citations to links"*, Peter Ingwersen, Royal School of Library and Information Sciences, Danska) koji su se bavili budućnošću informacijskih znanosti u digitalnom dobu i *webometrijom*. Seminar je nastavljen dvjema radionicama: Paul Niewenhuysen sa Vrije Sveučilišta u Belgiji, koji je u radionici naslovljenoj *"Information Access through Internet and the WWW"* ponudio pregled suvremenih metoda pronalaženja informacija na Internetu i WWW-u, posebice za pronalaženje slika, knjiga, časopisa i članaka, korištenje elektroničkih časopisa i sustava za obavještanje o prinovama te vrednovanje izvora na Internetu. U radionici koja je uslijedila, *"Multilingual searching and using thesaurus on the example of Croatian version of European Union's thesaurus Eurovoc"*, autorice su se pozabavile hrvatskim izdanjem *Eurovoc* tezaurusa iz naslova te vještina i tehnikama potrebnim za uspješno korištenje višejezičnih tezaurusa. Zbog velikog zanimanja profesor emeritus Robert Hayes održao je radionicu naslovljenu *"Planiranje i upravljanje u knjižnici s pomoću LPM matrice"*.

Drugi je dan Seminara započeo izlaganjima i radionicama pozvanih predavača, napose izlaganjem Petera Ingwersena naslovljenim *"Integrating IS&R"*. Kalervo Jaervelin sa Sveučilišta Tampere iz Finske, u svom je izlaganju *"Perspectives of laboratory-based IR research"* propitivao vrednovanja IR algoritama, stanje tradicionalnog vrednovanja te mogućnosti primjene novih metoda i mjerenja u vrednovanju, te zaključio mišlju da je laboratorijski model danas ograničene primjene no ipak koristan za razvoj IR algoritama. Uslijedilo je predavanje Perttija Vakkarija *"Models for Information Seeking & IIR"*. Nicholas J. Belkin, s Rutgers Sveučilišta, u radionici *"Evaluation Methods for Interactive Information Retrieval"* dao je pregled recentnijih metoda i problema vezanih uz vrednovanje interaktivnog IR, s posebnim

osvrtnom na projekt *Interactive Track of the Text Retrieval Conferences (TREC)*. Karol Kuhlthau, također s Rutgers Sveučilišta, u svom se izlaganju *"Longitudinal Study Methods in IS&R"* pozabavila prednostima i nedostacima longitudinalnih metoda za proučavanje informacijskog potraživanja te njihovim implikacijama za IR. U izlaganju *"Research on Web searching: user modelling and system design"*, Peiling Wang sa Tennessee Sveučilišta iz SAD dala je pregled istraživanja korisnika *Weba*, s težištem na ponašanje pri potraživanju i pretraživanju informacija. Katriina Bystroem iz Švedske u svojoj radionici pod naslovom *"Information and information sources in a task context"* usredotočila se na utjecaj zamijećene težine zadatka na tražene vrste informacija i korištene informacijske izvore.

Treći je dan Seminara započeo zajedničkim izlaganjem Petera Ingwersena i Kalerva Jaervelina na temu indikatora uspješnosti u IS&R, a nastavljen je radionicom Peiling Wang *"Making sense of the observation: coding and mining qualitative data"* u kojoj se raspravljalo o analizi i interpretaciji kvalitativnih podataka. Uslijedila je radionica *"Relevance assessments – which criteria"* pod vodstvom Perttija Vakkarija s Tampere Sveučilišta, koja se pozabavila kriterijima vrednovanja relevantnosti. Arsenault Clement sa Sveučilišta u Montrealu i Brian Detlor sa McMaster Sveučilišta iz Kanade u izlaganju naslovljenom *"Web Information*

Seeking and Retrieval in Digital Library Contexts" iznijeli su vlastito viđenje uloge inteligentnih agenata u pretraživanju i pronalaženju informacija u digitalnom okruženju i pružili uvid u njihovu primjenu u knjižnicama. Ethelene Whitmire sa Sveučilišta u Wisconsinu, SAD, u svom je izlaganju *"A longitudinal study of the relationship between undergraduates' epistemological development and their information seeking behaviour in digital environment"* iznijela prve rezultate trogodišnjeg istraživanja provedenog među studentima prve godine, cilj kojega je utvrditi odnos između intelektualnog razvoja studenata i njihovog informacijskog ponašanja u digitalnom okruženju. Rosemary Aud-Franklin sa Cincinnati Sveučilišta se u svom izlaganju *"The what-ness of the Web: scalability and extensibility in subject access"* dotaknula razvoja *portala* za predmetni pristup informacijama (pitanja katalogizacije, klasifikacije, metapodataka, normativne kontrole, vrednovanja, itd). Ova je tematska cjelina završila panel raspravom na temu *"Research questions and methodology for IS&R"* u kojoj su sudjelovali Nick Belkin, Christine Borgman, Peter Ingwersen, Carol Kuhlthau, Pertti Vakkari i Peiling Wang.

Nakon uvodne riječi kodirektora Seminara, Tefka Saračevića sa Sveučilišta Rutgers, druga tematska cjelina Seminara o informacijskim službama i uslugama u digitalnom okruženju, s posebnim naglaskom na projekte u tijeku, za-

počela je izlaganjem Christine Borgman "Whither, or wither, libraries?". U svom izlaganju Borgman se usredotočila na ulogu knjižnica u globalnoj informacijskoj infrastrukturi, danas i sutra, te izdvojila četiri glavna problema s kojima se knjižnice susreću: nevidljiva infrastruktura, sadržaj i zbirke, zaštita građe i pristup informacijama te institucionalne granice. Uslijedilo je izlaganje Marije Dalbello, sa Sveučilišta Rutgers, o izgradnji kriterija za odabir građe za digitalne zbirke. U izlaganju "Literacies for the digital library: an international comparison", David Bawden je na primjerima Slovenije i Velike Britanije iznio trenutačno stanje informacijske i digitalne pismenosti, usporedio različita shvaćanja tih pojmova, predstavio istraživanja u tijeku te predstavio načine poučavanja pismenosti kako knjižničara i ostalih informacijskih stručnjaka, tako i korisnika. Seminar je nastavljen izlaganjem Kathryn Ray sa Sveučilišta Northumbria, u kojem su iznijeti rezultati istraživačkog projekta JUBILEE (JISC – Joint Information Systems Committee, User Behavior in Information Seeking: Longitudinal evaluation of Electronic Information Services), provedenog u Ujedinjenom Kraljevstvu, o korištenju elektroničkih informacijskih službi i usluga, s posebnim naglaskom na važnost pristupa informacijama u procesu pretraživanja i pronalaženja informacija. Oliver Obst iz Medicinske knjižnice u Muensteru, Njemačka, predstavio je projekt LOTSE (Library Online Tour & Self-paced Education). LOTSE je programska podrška namijenjena poučavanju korisnika navigaciji kroz različite informacijske izvore i njihovo korištenje, upoznavanje korisnika s korištenjem knjižnica, itd. U izlaganju naslovljenom "Networking the academic library - cooperation networks for better products and services" Erda Lapp je definirala pojam kooperativnih programa u digitalnom okruženju, prepoznala prirodne i odabrane partnere za suradnju i ukazala na važnost suradnje akademskih knjižnica na sveučilišnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Koraljka Golub i Nikolaj Lazić, s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, govorili su o oblikovanju mrežnih stranica dostupnih svima (osobama s posebnim potrebama, osobama sa slabijom tehnologijom, itd.) i predstavili Smjernice World Wide Web konzorcija za izradu istih. Uslijedilo je

izlaganje Nenada Preloga i Hrvoja Stančića s Filozofskog fakulteta u Zagrebu o praksi i trendovima vezanim uz obvezni primjerak digitalnih dokumenata, a Nataša Milić-Frayling, iz Microsoft Research Limited, u svojoj se radionici osvrnula na različite vidove korištenja informacija u digitalnom okruženju. Posljednja radionica na ovogodišnjem Seminaru, naslovljena "Navigating through large networks of electronic information", pod vodstvom Marte Meštrović-Deyrup i Beth Bloom, predstavila je preliminarne rezultate istraživanja provedenog na američkom Seton Hall Sveučilištu. Istraživanjem se željelo ukazati na razliku između vještine studenata u korištenju elektroničkih izvora informacija prije i nakon poučavanja.

U sklopu Seminara priređeno je izlaganje postera. Između jedanaest zanimljivih postera odabrana su tri najbolja studentska postera. Nagrađene autorice postera su: Dunja-Marija Gabriel i Tamara Krajna: Frequently used digital information sources in the field of technical sciences (1. mjesto); Ana Sudarević: Public libraries' web sites in Croatia (2. mjesto); Sanjica Faletar, Koraljka Golub i Ana Sudarević: Guidelines for designing school library web sites (3. mjesto). Tijekom Seminara predstavljena je najnovija knjiga Christine Borgman "Od Gutenbergova izuma do globalne informacijske infrastrukture" u prijevodu Koraljke Golub, izdanje naklade Benja.

Stručni dio programa obogaćen je nizom kulturnih i zanimljivih događanja - koncertom u Kneževoj palači, posjetom Dubrovačkim knjižnicama, zajedničkom večerom svih sudionika te cjelodnevnim izletom.

Organizaciju ovog, sada već tradicionalnog susreta svih onih koje zanimaju postignuća i razvoj digitalnih knjižnica, ove godine pomogli su Ministarstvo znanosti i tehnologije, Američka ambasada te nekoliko komercijalnih poduzeća.

Informacije o ovogodišnjem, sadašnjem i budućim LIDA seminarima mogu se pronaći na mrežnim stranicama Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, URL: <http://www.ffzg.hr/infoz/lida>.

S. Faletar

Međunarodni skup dječjih knjižničara (Zadar, 22.-26. svibnja 2002.)

Od 22. do 26. svibnja 2002. održan je međunarodni seminar "Knjižnica kao središte zajednice - knjižnične usluge za djecu i mladež" u organizaciji Gradske knjižnice Zadar i Instituta Otvoreno društvo.

Ivanka Stričević, tajnica IFLA-ine Sekcije za djecu i mladež, otvorila je skup predstavljajući "Smjernice IFLA-e za rad sa tinejdžerima".

Česi, Slovenci, Rusi, Litvanci, Bugari, te nekoliko hrvatskih knjižničara (GK Rijeka, KGZ i Medveščak) raspravljali su o konkretnim projektima koji se odvijaju u dinamičnom okruženju post socijalističkih, tzv. tranzicijskih zemalja.

Knjižničari iz bugarskog Pazardžika predstavili su zajedničke napore knjižnica, roditelja i škola usmjerene na dječju i tinejdžersku populaciju, sa svrhom povećanja broja usluga, uz odgovarajuće pomake u infrastrukturi i prateći marketing, edukaciju osoblja i roditelja. Dok su Česi zaokupljeni izradom kvalitetnih web-stranica u cilju propitivanja i očuvanja nacionalnog identiteta na pragu integracije u Europsku uniju, dirljivi primjer iz Rusije (oblast zahvaćena štetnim nuklearnim zračenjima) naučio nas je puno o upotrebi tehnologije i psihoterapije u radu sa djecom s teškoćama u razvoju. Litvanski knjižničari (iz tri gradske knjižnice: Vilnius, Zarasai, Klaipeda) pokazali su kako brinu o uključenju siromašne djece u društvo, prevenciji štetnih pojava kod tinejdžera, te o radu s volonterima. Knjižnica Otona Župančića iz Ljubljane vjerojatno je najdalje odmakla u oblikovanju usluga za mlade, što se moglo vidjeti iz materijala o obavijesnom središtu za mlade, područnoj knjižnici Kolodvor itd. Najstariji hrvatski odjel za djecu i mladež (KGZ) predstavila je Hela Čičko kroz projekte "Knjiga kao izvor dječje kreativnosti" i "Svaki tjedan rješavamo problem jedan". Iako limitirani prostorom, riječkim knjižničarima ne manjka kreativnosti, u što nas je uvjerala Verena Tibljaš koja je sa sudionicima održala radionicu "Teen Tea Party". Domaćini su predstavili rezultate projekta Knjižnica kao središte zajednice (formalno dovršen početkom 2002.), aktivnosti Matične službe usmjerene prema školskim

knjižničarima u županiji i održali niz kreativnih radionica čiji uspjeh pravda odabir zadarskog Dječjeg odjela kao modela suvremenog dječjeg knjižničarstva, prepoznatog od pokrovitelja skupa.

Kako se čita iz evaluacijskih listića, sudionici seminara zadovoljni su raz-

mjenom ideja, a posjet otočkim knjižnicama Kali i Sali, uz organiziran kulturno-umjetnički program, ostavio je na njih snažan dojam.

M. Masar, D. Brunac

Knjižnični i informacijski menadžment (SAD, 30. svibnja-20.lipnja 2002.)

Jedna od djelatnosti Ureda za obrazovanje i kulturu Vlade Sjedinjenih Američkih Država je i promicanje suradnje između Sjedinjenih Država i drugih zemalja putem međunarodnih programa obrazovanja i usavršavanja.

Međunarodni program posjeta (Multiregionalni projekt Ureda za obrazovanje i kulturu Vlade Sjedinjenih Američkih Država), koji se provodi već niz godina, ima kao cilj podići razinu međusobnog razumijevanja kroz komunikaciju na osobnoj i stručnoj razini. Izbor kandidata – sudionika povjeren je veleposlanstvima Sjedinjenih Država u pojedinim državama.

Ove godine, na poziv Informativnog centra Veleposlanstva SAD-a u Zagrebu, u multiregionalnom projektu *Knjižnični i informacijski menadžment* sudjelovali su Tea Grujić (Gradska knjižnica i čitaonica

ca Pula) i Željka Čuč (Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović Varaždin). Program se odvijao od 30.05. do 20.06. 2002., obuhvatio je boravak u Washingtonu, D.C., New Yorku, Los Angelesu, Atlanti i Pittsburghu, a u njemu je sudjelovalo 25 knjižničara iz 19 zemalja: Bjelorusije, Bocvane, Gvineje, Hrvatske, Kolumbije, Malezije, Meksika, Nigerije, Njemačke, Obale Bjelokosti, Palestine, Poljske, Rusije, Salvadora, Slovačke, Tanzanije, Tunisa, Ujedinjenih Arapskih Emirata i Zambije, predstavljajući široki raspon knjižnica, od nacionalnih i sveučilišnih do specijalnih i školskih.

Oblikovanje i provedba programa povjereni su Phelps Stokes Fundu, neprofitnoj organizaciji utemeljenoj 1911. godine od strane Caroline Phelps Stokes, jedne od prvih žena filantropa u SAD-u. Tijekom putovanja grupi su na raspolaganju bila tri pratitelja, koji su omogućili da se program i jedno tako složeno putovanje odvije na najbolji mogući način.

Detaljno isplaniran i savršeno organiziran program imao je za cilj, kroz prepoznavanje demokratskih načela "otvorenog društva" na kojima počiva knjižničarstvo SAD-a: sloboda informa-

cija, javna dostupnost, minimum cenzure, nadzor lokalne zajednice, podrška volontera, velikodušno donatorstvo - pridonijeti boljem razumijevanju uloge i djelovanja knjižnica i informacijskih stručnjaka u američkom društvu, upoznati sudionike s različitim tipovima američkih knjižnica i sustavima upravljanja informacijama, kao i sa širokim rasponom knjižničnih usluga namijenjenih korisničkoj zajednici, s naglaskom na primjeni suvremene tehnologije.

Nenametljivom organizacijom slobodnog vremena i srdačnim gostoprimstvom prigodom neformalnog druženja s američkim kolegama i obiteljima, domaćin je ispunio još jedan od ciljeva – dati svoj doprinos dijalogu i toleranciji u svijetu približavanjem i prijateljskim vezama ljudi različitih kulturnih obrazaca i iskustava.

Program je započeo u Washingtonu, D.C., upoznavanjem sudionika s poviješću američkog knjižničarstva, zakonskom regulativom na kojoj počiva, strukturom i tipologijom današnjih američkih knjižnica, ulogom i doprinosom lokalnih i saveznih vlasti u ravanju slobodnim tijekom informacija i u izgradnji partnerstva u lokalnoj i nacionalnoj informacijskoj politici (mreži). Poseban naglasak dat je uporabi suvremene tehnologije, na razini suradnje vladinih agencija i javnih i privatnih knjižnica, ali i u svakodnevnom pružanju usluga korisnicima u nacionalnim, javnim i sveučilišnim knjižnicama. Kruna boravka u glavnom gradu bio je naš cjelodnevni posjet Kongresnoj knjižnici, najstarijoj nacionalnoj, i jednoj od najvećih svjetskih kulturnih ustanova. 5000 zaposlenih u tri podzemno povezane knjižnične zgrade skrbi o 100 milijuna svezaka različite knjižnične građe, na 450 svjetskih jezika, dostupnih zainteresiranim korisnicima u 22 čitaonice. Podaci koji fasciniraju posjetitelje, i ne samo knjižničare.

Projekt se nastavio, s nesmanjenim intenzitetom, dolaskom u New York. U gradu osebujnom u svakom pogledu, grupa se upoznala s radom iznimnih javnih knjižnica (New York Public Library, Queens Borough Public Library) i svjedočila domišljatosti njihovih usluga, fascinantnom broju korisnika i u skladu s tim naglašenoj važnosti koju knjižnice imaju za američke građane bez obzira na društve-

ni status i stupanj obrazovanja. Organizacija i sadržaji knjižničarskog studija, i stvaranje digitalnih i tiskanih baza podataka indeksiranjem sadržaja serijskih publikacija, teme su kojima je zaokružen boravak u New Yorku.

Kalifornijski program obuhvatio je knjižnice najpoznatijih sveučilišta Zapadne obale, inovacije u kreiranju najoptimalnijih on-line knjižničnih sustava, problematiku uključivanja elektroničkih knjiga u razvoj knjižničnih zbirki, kao i pitanja suradnje kada je riječ o dijeljenju informacijskih izvora i dostavljanju informacija korisnicima u digitalnom obliku. Demonstrirano je i jedno, za knjižnicu neuobičajeno rješenje spremišnih problema. Grupa je posjetila ogranak narodne knjižnice Los Angelesa namijenjen nemalnoj zajednici azijskih doseljenika, kao i knjižnice koje su integralni dio muzejske djelatnosti.

Sljedeća destinacija bila je Atlanta, Georgia, gdje se održavala godišnja skupština American Library Association, s temom *Otkrijte ponovno Ameriku - u vašoj knjižnici*. Gostima je, kao uvodni dio četvorodnevno prebogatog programa, omogućeno sudjelovanje u radu prekonferencije pod nazivom „Stanje američkog knjižničarstva“. Svakom od sudionika dodijeljen je mentor, uz čiju su se pomoć mogli, već prema svojim stručnim interesima, uključiti u rad skupštine. O sadržaju konferencije više u posebnom članku.

Projekt je završio u Pittsburghu, u kojem knjižnice Sveučilišta Carnegie Mellon (s projektom digitalizacije „Milion knjiga“) i Digital Research Library (digitalizacija zavičajne zbirke) prednjače u digitalizaciji. Proces digitalizacije, organizacija i dostupnost na taj način obrađenih sadržaja predstavljeni su nizom odličnih, vrlo detaljnih prezentacija.

Otputovali smo kući obogaćeni brojnim dragocjenim informacijama o knjižnicama i knjižničarstvu Sjedinjenih Američkih Država, ali i prepuni dojмова o „novom kontinentu“. Bit će nam ugodna dužnost i zadovoljstvo sve proživljeno podijeliti s kolegama diljem Hrvatske.

Ž. Čeč, T. Grujić

Seminari o prepoznavanju djece s poteškoćama u čitanju i pisanju (Zagreb, 6. svibnja i 27. lipnja 2002.)

Na poticaj Hrvatskoga knjižničarskog društva - HKD (Radne grupe za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama) i Nacionalne i sveučilišne knjižnice (Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo), Hrvatska udruga za disleksiju (HUD) priredila je prijedlog programa za dislektičnu djecu u igraonica narodnih knjižnica.

Kako se ovakav program ne može odvijati u knjižnicama bez stručnog nadzora i suradnje s logopedima, na sastanku predstavnica narodnih knjižnica koje su zainteresirane za odvijanje predloženog programa i predstavnica HUD-a krajem ožujka ove godine dogovoreno je nekoliko faza rada, od kojih prva priprema faza uključuje organiziranje seminara.

Jednodnevni seminar u trajanju od 4 sata, u organizaciji HUD-a (Stanislave Leljak-Turžanski, predsjednice), HKD-a (Dunje-Marije Gabriel, predsjednice Radne grupe za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama) i NSK (Jadranke Slobodanac, savjetnice za narodne knjižnice), okupio je predstavnike narodnih knjižnica zainteresiranih za navedeni program i logopede iz njihovih lokalnih zajednica. Cilj seminara bio je uputiti knjižničare kako prepoznati djecu s poteškoćama u čitanju i pisanju i ostvariti direktan kontakt s logopedima iz njihovih sredina koji su spremni surađivati i pružiti pomoć. Seminar je organiziran 6. svibnja 2002. u Zagrebu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, a predavači su bile aktivne članice udruge za disleksiju. Doc. dr. sc. Mirjana Lenček-Vancaš govorila je o tome kako na vrijeme prepoznati moguće teškoće u čitanju i pisanju, a logopedica prof. Ines Galić Jušić govorila je o Kreativnom radu logopeda i knjižničara na suzbijanju otpora prema pisanju riječi (knjizi ili slikovnici) u djece s disleksijom predškolske ili školske dobi.

Hrvatska udruga za disleksiju (HUD) također je priredila prijedlog programa za dislektičnu djecu u školskim knjižnicama. Rad s djecom trebalo bi organizirati u dvije skupine - djeca nižih

razreda i djeca viših razreda, zbog drugačijeg pristupa djeci koja još ne čitaju i pišu i onima koji bi već trebali vladati tim vještinama. Bilo bi poželjno organizirati grupni rad u trajanju od približno 2 sata. Grupe bi trebale imati maksimalno 15 djece s dvije osobe koje vode program. Osim školskog knjižničara, u rad s djecom mogli bi se uključiti studenti Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu. Bilo bi potrebno da logoped s iskustvom u praksi vodi nekoliko takvih susreta, ali i da nadzire daljnje susrete kako bi uputio školskog knjižničara i studente u metode rada.

Jedan od preduvjeta za pokretanje predloženog programa je prepoznavanje djece s poteškoćama u čitanju i pisanju. Sveobuhvatna slika o broju i dobnoj strukturi takve školske djece najbolje se može dobiti upravo suradnjom sa školskim knjižničarima, pedagozima, psiholozima i nastavnicima. Jednodnevni seminar u trajanju od 4 sata, u organizaciji istih osoba i udruga uključujući Veroniku Čelić-Tica, savjetnicu za školske knjižnice iz NSK, održan je također i 27. lipnja 2002., a okupio je predstavnike školskih knjižnica i voditelje županijskih matičnih službi. Cilj seminara bio je isti kao i onog prethodnog. Isto tako, voditelji županijskih matičnih službi trebali bi na svojim županijama u okviru redovnih sastanaka sa školskim knjižničarima organizirati seminare u svrhu pedagoškog usavršavanja školskih knjižničara, s ciljem organiziranja kreativnih radionica u svojim školskim knjižnicama.

Radna grupa za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama HKD-a i Hrvatski zavod za knjižničarstvo NSK nastaviti će organiziranje edukacija i seminara za knjižničare čiji su korisnici upravo osobe s različitim vrstama posebnih, odnosno dodatnih potreba.

V. Čelić-Tica, D.-M. Gabriel

Studijski posjet Knjižnici Kanadskog parlamenta (Kanada, 1.-9. lipnja 2002.)

U razdoblju od 01. do 09. lipnja 2002. izašlanstvo Stručne službe Hrvatskog sabora posjetilo je Kanadski parlament. Kao voditeljica Informacijsko-do-

kumentacijske službe Hrvatskoga sabora imala sam priliku susresti se sa osobama koje pružaju informacijske usluge kanadskim parlamentarcima i posjetiti neke odjele Knjižnice Kanadskog parlamenta.

Kanadski je parlament dvodomni. Sastoji se od Zastupničkog doma i Senata. Zastupnički dom sastavljen je od 301 zastupnika izabranih na općim izborima, dok u Senat 93 senatora imenuje Glavni guverner Kanade na prijedlog premijera. Stručna služba Kanadskog parlamenta broji 1700 zaposlenih. U Knjižnici je zaposleno 246 osoba, od toga 34 profesionalna bibliotekara i 65 istraživača i predmetnih analitičara. Ostatak zaposlenih čine knjižničari, te administrativno i tehničko osoblje.

Knjižnica Kanadskog parlamenta osnovana je 1867. godine s ciljem da odgovori na rastuće informacijske potrebe kanadskih zastupnika. Na čelu Knjižnice je "parlamentarni bibliotekar" koji ima funkciju voditelja Knjižnice i odgovara izravno predsjednicima oba doma Kanadskog parlamenta. Knjižnica nije otvorena javnosti, ali nudi cijeli niz usluga i informacijskih proizvoda za široku javnost, s ciljem promoviranja povijesti, uloge i rada parlamenta. U zadaće Knjižnice spada i organiziranje stručnog vodstva za posjete građana parlamentu, kao i organiziranje obrazovnih programa i usluga. Osim uobičajenih knjižničnih poslova, pažnja je naročito posvećena razvoju informacijske službe. Kako sam bila posebno zainteresirana za informacijske i istraživačke usluge koje djelatnici Knjižnice pružaju svojim korisnicima, susrela sam se g. Hughom Finstenom, glavnim direktorom Istraživačkog odjela koji djeluje u sastavu Knjižnice. Istraživački je odjel osnovan 1965. godine, s ciljem proširenja informacijskih usluga koje je Knjižnica do tada osiguravala korisnicima. Odjel se dijeli na tematski organizirane pododjele – za ekonomiju, pravo i vladu, politička i socijalna pitanja i za znanost i tehnologiju. U njima rade predmetni stručnjaci, najčešće s doktoratom ili magisterijem s područja prava, ekonomije, političkih znanosti, povijesti, sociologije... Usko surađuju sa zastupnicima i radnim tijelima parlamenta. Odgovaraju na izravne informacijske upite korisnika, ali pripremaju i opsežna tematska izvješća na zahtjev parlamentarnih odjela ili na vlastitu inicijativu, ovisno o aktualnoj poli-

tičkoj situaciji i potrebama parlamenta. Zastupnici takva izvješća koriste da bi se dodatno pripremili za raspravu, razvili političke inicijative, pronašli argumente za svoje javne istupe, ili da bi razjasnili neka kompleksna ili tehnička pitanja koja se rješavaju pojedinim zakonskim aktom o kojem moraju glasati. S parlamentarnim odborima Istraživačka služba surađuje i na neke druge načine – osigurava im materijale na temelju kojih odbori slušavaju svjedoke, predlaže liste potencijalnih svjedoka, izrađuje sažetke i analize dokumenata o kojima se na odboru raspravlja, priprema složena izvješća i analize – ukratko, pruža im stručnu podršku u njihovom radu. Služba djeluje na principima objektivnosti i nepristranosti, a naročito političke neutralnosti. Svi su pojedinačni upiti povjerljive prirode. Istraživačka služba godišnje pripremi oko pet stotina izvješća, analiza, sažetaka, pregleda i dodatnih informacija. Ti se dokumenti distribuiraju korisnicima u dvadesetak tisuća primjeraka. Bez izbora na razlike u funkcioniranju Kanadskog parlamenta i Hrvatskog sabora, osnovni principi rada Istraživačkog odjela Kanadskog parlamenta bit će od velike koristi prilikom organiziranja Istraživačke službe u hrvatskom parlamentu.

D. Sraga

Prostor za budućnost - knjižnične zgrade u 21. stoljeću (Helsinki, 2.-3. lipnja 2002.)

U organizaciji Gradske knjižnice Helsinkija, a uz potporu Nordijskog kulturnog fonda odražana je međunarodna konferencija s temom knjižničnih zgrada za 21. stoljeće (<http://www.lib.hel.fi/conf02/>). Na Konferenciji su sudjelovali, i kao govornici i kao publika, predstavnici knjižničnog menadžmentu, knjižničari i arhitekti, pretežno iz Europe, ali bilo i sudionika iz SAD-a, Kanade, Hong Konga, Singapura, Japana i Australije. Gostima su dobrodošlicu zaželjeli direktor Kulturnog centra Hanasaari gdje se skup održavao i zamjenik gradonačelnika Helsinkija.

Prvog dana, u nedjelju, Maija Berndtson, direktorica helsinške gradske

knjižnice govorila je o dijalogu knjižnica i arhitekture kroz vrijeme.

Generalni direktor Nizozemskih knjižničnih servisa Henk Das i Rolf Hapel, direktor gradske knjižnice iz Aarhusa, govorili su o sudaru virtualne i fizičke knjižnice.

Model suradnje između arhitekata i knjižničara u procesu planiranja i gradnje knjižnice predstavili su direktor (Jens Lauridsen) i arhitekt (Hans Peter Svendler Nielsen) na primjeru knjižnice i kulturnog doma u Hinnerupu u Danskoj. Predstavnik Nacionalnog knjižničnog odbora iz Singapura Theam Siew Lim izložio je jedan od revolucionarnih pristupa promjeni filozofije knjižničnog prostora.

Ugledna profesorica arhitekture i projektantica Sveučilišne knjižnice u Delftu u Nizozemskoj Francine M. J. Houben, održala je predavanje o procesu nastanka sveučilišne knjižnice u Delftu, od zamisli i biranja lokacije, preko procesa projektiranja, gradnje i posljedica takvog jednog zdanja na njene korisnike, ali i okolni prostor.

Drugoga dana, u ponedjeljak, troje ravnatelja javnih knjižnica nordijskih glavnih gradova - Stockholm (Inge Lunden), Oslo (Liv Saetern), Copenhagen (Borge Sorensen), govorili su o procesu adaptacije ili gradnje sadašnjih gradskih knjižnica, do vizija budućih, od kojih je za neke već izborna lokacija, neke su pred rezultatima natječaja (Oslo).

Putovanje kroz Evropu predvodili su Paolo Messina, direktor torinske gradske knjižnice s impresivnim projektom Središnje torinske gradske knjižnice. Za knjižnicu je proveden međunarodni natječaj na koji se prijavilo 173 rješenja, od kojih 45 inozemnih. Knjižnica će biti simbol urbanističke promjene, a arhitektura knjižnične zgrade promijenit će imidž knjižnice. Predvđa se dovršenje izgradnje 2007. godine.

Assumpta Bailac, članica gradske vlade Barcelona govorila je o tome kako korisnici mijenjaju knjižnice, te o intenzivnijoj gradnji koje je u Kataloniji počela pred desetak godina.

Kolega Viljem Leben iz Slovenije održao je vrlo zapaženo, nadahnuto i originalno izlaganje pod naslovom "Misliti Novu Knjižnicu" obojenu izvornim humanističkim pristupom.

Još jedan revolucionaran pristup, sada europski, londonski (Anne Cunnin-

gham), imali smo prigodu upoznati kroz projekt u kojem je lingvistički više nije riječ o knjižnici već o "Idea Stores".

Zadnji primjer nove knjižnice koja je u fazi građenja iznio je dr. Alfred Pfoer - nova bečka gradska knjižnica.

Treći dan je bio predviđen za studentske posjete finskim narodnim knjižnicama.

Kako je Finsku predivna zemlja, zemlja jezera i knjižnica, uistinu smo spojili *ugodno i korisno*.

Posjetili smo knjižnice u Tampereu, Janakkali i Vihtiju. Knjižnica u Tampereu izuzetno je lijepa i funkcionalna knjižnica, dobro planirana i osmišljena knjižnica, izgrađena je 1985. godine, još uvijek uspješno podnosi zahtjeve knjižnice početka 21. stoljeća.

Nadam se da ćemo ovaj šturi izvještaj kolegica Slobodanec i ja imati prigodu nadopuniti živom riječju na predavanju kojega kanimu pripremiti.

M. Šegota-Novak

Predavanje o obrazovanju knjižničara u SAD-u (Rijeka, 13. lipnja 2002.)

U organizaciji Gradske knjižnice Rijeka i Knjižničarskog društva Rijeka 13. lipnja 2002. u Narodnoj čitaonici Gradske knjižnice Rijeka profesorica Marija Dalbello (www.scils.rutgers.edu/~dalbello) održala je za knjižničare Primorsko-goranske županije predavanje pod naslovom „Obrazovanje knjižničara u SAD - između tradicije i transformacije”.

Profesorica Dalbello govorila je o sadržajima obrazovnih programa i o načinima studiranja.

Posebnu pozornost riječkih knjižničara izazvala je snaga Američkog udruženja knjižničara i uvažavanja njihovog vrednovanja američkih knjižničarskih škola i programa.

M. Šegota-Novak

Radeći za dobrobit djece (Pordenone, 13.-14. lipnja 2002.)

U organizaciji IRSE - Regionalnog instituta za europske studije Friuli Venezia Giulia, a u suradnji s autonomnom regijom FVG i gradskom upravom Pordenonea, 13. i 14. lipnja 2002. u talijanskom gradu Pordenoneu održan je međunarodni seminar s temom "Rad s djecom za njihovu dobrobit" ili točnije "Radeći za dobrobit djece".

Seminar je svima zainteresiranima, a posebice onima koji u središtu svoga rada imaju djecu, ponudio dva dana izlaganja, diskusija, te radionicu i izložbu. Stručnjaci raznih profila - sociolozi, znanstveni istraživači, muzejski i glazbeni pedagozi, profesori, pravnici i drugi, iznosili su svoja iskustva i iskustva svojih ustanova i djelatnosti na polju rada s djecom ili odnosa zajednice prema djeci i činjenici da su ona njen sastavni dio, a ne budućnost koja tek treba doći.

Polazeći od činjenice da kvaliteta življenja počinje od djece i s djecom, a zalažući se za poticanje jednakosti (istodobno slaveći različitost), seminar je, uz dosta teoretiziranja, ponudio ipak i niz primjera konkretnog rada s djecom, kako u nemogućim i skučenim uvjetima, tako i u situacijama koje nerijetko uzimamo zdravo za gotovo. Igre s vodom, igre s glazbom, igre za razvijanje osobnosti i suradnje ponudile su zanimljive ideje za nove oblike rada, a činjenica da posjeti muzeju ne moraju nužno biti mučno iskustvo (u što smo se uvjerali izlaganjem i radionicom muzejske pedagogije), podsjetila nas je na uvijek spominjanu ali, rijetko uvažavanu preporuku da s djecom rade posebno educirani stručnjaci koji moraju imati određene kvalitete (stručnost, poznavanje dječje psihologije, ljubav prema djeci, sposobnost komuniciranja s djecom, smisao za humor, slobodnu maštu, spremnost za igru, fleksibilnost, sposobnost snalaženja u novim situacijama, spremnost na doživotno učenje i praćenje trendova itd.). Kako u muzejima, školama i vrtićima, tako i u knjižnicama!

Na seminaru sam se našla među 20-ak pozvanih gostiju - pedagoga i mladih

stručnjaka, odgojitelja iz Austrije, Njemačke, Belgije, Slovenije, Hrvatske i Italije kojima je IRSE osigurala troškove smještaja.

Radni jezici seminara bili su talijanski, engleski i njemački, za koje je bio omogućen i simultani prijevod.

IRSE institut organizira ove seminare jednom godišnje s različitim temama, ove je godine seminar bio posvećen djeci.

V. Tibljaš

Skupština Knjižničnog udruženja Austrije (Beč, 19.-21. lipnja 2002.)

U Beču je u lipnju ove godine održan kongres i generalna skupština Knjižničnog udruženja Austrije (Bueche-reiverband Oestereichs – BVO). Skupu je prisustvovalo dvjesto pedeset knjižničara iz narodnih knjižnica Austrije i devet gostiju iz susjednih zemalja - Češke, Hrvatske, Italije, Luksemburga, Mađarske i Njemačke.

Kongres, čija tema je bila "Biblioteke budućnosti, budućnost biblioteka", otvorila je ministrica Saveznog ministarstva za obrazovanje, znanost i kulturu dr. Brigitte Boeck. Nakon nje čuli smo vrlo interesantno i duhovito izlaganje sveučilišnog profesora dr. Wendelina Schmidt-Denglera o motivu biblioteka u literaturi. Unutar glavne teme čuli smo pet izlaganja o marketingu i upravljanju u narodnim knjižnicama. Posjetili smo i gradilište nove centralne narodne knjižnice Beča, osebujnog zdanja, dugog 150, a širokog 26 metara, podignutog na nekadašnjoj stanici podzemne željeznice, tako da predstavlja svojevrstni most, a rad je i rješenje arhitekta Ernesta Mayera. I upravo tu, u nedovršenim prostorima nove knjižnice organizirala je zamjenica bečkog gradonačelnika prijem za sudionike kongresa.

Sljedećeg dana održana je 31. skupština Društva. Iako je to bila izborna skupština, nije bilo nekih promjena, jer je novo/staro rukovodstvo društva dobilo još jedan mandat.

U okviru ovog skupa dodijeljena je nagrada "Glasovi čitaoca – nagrada mladih čitaoca", velike zajedničke akcije pisaca, izdavača, knjižara i knjižničara, prvog čitalačkog festivala Austrije. Akciju su pred godinu dana inicirali Knjižnično udruženje Austrije i narodne i školske knjižnice, tako da je u tome sudjelovalo preko 2500 knjižnica. Komisija sastavljena od predstavnika udruženja književnika, novinara i knjižničara odabrala je dvanaest knjiga austrijskih pisaca namijenjenih djeci i mladeži. Njihovi autori su tokom akcije održali 400 čitanja i razgovora u knjižnicama širom Austrije. U cilju propagande ove akcije podijeljeno je 14 000 plakata, 220 000 letaka, 5 000 brošura. Glavnu nagradu 5 000 eura uručila je dobitnici Jutti Treiber, pokroviteljica čitave akcije, savezna ministrica Elisabeth Gehrler.

D. Stančin-Rošić

Županijsko vijeće srednjoškolskih knjižničara (Rijeka, 26. lipnja 2002.)

U Rijeci je 26. lipnja 2002. održan prvi sastanak Županijskog vijeća srednjoškolskih knjižničara na poziv predsjednice Višnje Šeta. Glavna tema razgovora bila je usmjerena na pronalaženje mogućih modela rada s učenicima s ciljem rasterećenja školskog programa, u skladu s trenutno najaktualnijom temom vezanom uz najavljenju reformu školstva. Na sastanku je donesen i dvogodišnji plan rada te ustanovljena dinamika susreta.

Kako se nakon obavijesti o formiranju županijskih vijeća među školskim knjižničarima, zbog neinformiranosti o njihovim zadacima, pojavila i nedoumica u vezi preklapanja s kompetencijama matičnih službi, ovim je skupom, tj. programom njegova rada do 2004. godine, jasno rečeno da će se baviti prvenstveno pedagoškim implikacijama rada školskih knjižničara, dok je za stručne knjižničarske poslove matična služba i dalje prijeko potrebna.

I. Vladilo

PULMAN-XT početni sastanak (Istanbul, 24.-25. lipnja 2002.)

Projekti PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks), koji uključuje 26 zemalja članova EU i država kandidata, i PULMAN XT (Extending the European Research Network for Public Libraries, Museums and Archives), koji uključuje jedanaest zemalja Središnje i Istočne Europe (među njima je i Hrvatska), jesu oruđe za veliku stratešku inicijativu koja je potrebna da bi utjecala na nacionalne i lokalne donositelje odluka, da ih uvjeri u vrijednost ulaganja u javne knjižnice kao potporu za njihove vlastite strategije, a namijenjeni su i za stručnjake odnosno menadžere usluga u knjižnicama.

Projekt PULMAN-XT prihvaćen je na prošlom natječaju *Information Society Technologies Framework Programme 5* (IST FP5) Europske komisije, potpisan je početkom lipnja, što je ujedno i mjesec početka realizacije projekta koji će trajati sveukupno 14 mjeseci.

U prvom mjesecu projekta PULMAN-XT planiran je početni sastanak koji se održao 24. i 25. lipnja 2002. u Istanbulu, gdje su se okupili svi partneri potpisnici ugovora kao i koordinatori XT zemalja kako bi detaljno definirali radni plan projekta i krenuli s njegovom realizacijom.

Zadaci projekta uključuju stvaranje Digitalnih Priručnika (DGM Digital Guideline Manuals) o inovativnim novim uslugama u lako dostupnom elektroničkom formatu; osiguravanje platforme i podrške za buduće udružene akcije i prijedloge integriranih aktivnosti koje uključuju narodne knjižnice, muzeje i arhive na lokalnoj razini; diseminaciju informacija koje se tiču inovacija u javnim knjižnicama osiguravajući transfer znanja o dobroj praksi u stvaranju knjižnične strategije, razvoju usluga, dostave i pristupa te pomoć u smanjivanju dispariteta među zemljama i identificiranje zadataka za širu međunarodnu suradnju.

Konkretno dobiti sudjelovanja u PULMAN-XT projektu biti će:

- prevedene verzije Digitalnih Priručnika;

- pristup obrazovnim radionicama u europskim centrima izvrsnosti (3 rukovođa stručnjaka iz zemlje moći će otići na radnice u Ljubljani, Helsinku i Veriju);

- mentorstvo (suradnja knjižnica u PULMAN-XT mreži prema zajedničkim interesima) i bratimljenje knjižnica pod kapom knjižničarskih društava koje će omogućiti razmjenu znanja;

- podrška za razvijanje strategije kroz radionicu koja će se organizirati na nacionalnoj razini (Hrvatska nacionalna radionica održat će se na Seminaru AKM u Rovinju, studeni 2002.);

- sudjelovanje na PULMAN strateškoj konferenciji u ožujku 2003 u Portugalu, na kojoj će biti pozvana dva ključna političara i stručnjaka visoke razine te koordinator zemlje;

- uspostavljanje stožera ljudi u svakoj zemlji za sudjelovanje u sljedećim IST istraživačkim podrškama razvoja (Grupa podrške za istraživanje tehnološkog razvoja sudjelovat će na informativnom seminaru).

Detaljnije informacije o projektu Gradska knjižnica Rijeka prosljediti će svim županijskim narodnim knjižnicama s kojima očekujemo intenzivnu suradnju i daljnju diseminaciju informacija.

A. Silić

Vodič Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

“Nekoliko je važnih povoda za pojavljivanje ovog Vodiča: preko 150 godina od otvaranja Narodnog doma u kojem je smješten Zavod sa svoja tri Odsjeka, preko 50 godina od osnivanja Zavoda, prvotno Instituta za jezik i književnost, i preko 25 godina od pojave prvoga broja časopisa “Kronika”, napisao je Tomislav Sabljak, glavni urednik Vodiča.

Sadržaj ove knjige podijeljen je prema ustrojstvu samog Zavoda na tri pojedinačna prikaza svakog Odsjeka: Odsjeka za povijest hrvatske književnosti, Odsjeka za povijest hrvatskoga kazališta i Odsjeka za povijest hrvatske glazbe. Prethodi im prikaz povijesti zgrade *Narodni dom*, od grofovske obitelji Drašković koja je građi 1838., preko stolovanja pravosudne uprave na razmeđu 19. i 20. Stoljeća, te Akademije kao konačnog vlasnika od 1945. godine do danas. U njoj će 1948. osnovati Institut za jezik i književnost, preteču današnjeg tročlanog kazališno-književno-glazbenog Zavoda. Tekstove su pisali suradnici – istraživači i znanstvenici u Zavodu, i to: H. Mihanović-Salopek, A. Pavešković, A. Sapunar, T. Maštrović, I. Matičević, V. Flaker, I. Stepan (književnost); B. Hećimović, A. Lederer, A. Bogner-Šaban (kazalište); V. Katalinić i V. Juričić (glazba). Svi dosadašnji zaposlenici su u Vodiču zastupljeni kratkim biografskim krokiom i bibliografijom

radova. Spomenimo znamenita imena kojih više nema među nama, kao što su Antun Barac, Marijan Matković, Jure Kaštelan, Marko Fotez, Ladislav Šaban i dr. Lik Dragutina Tadijanovića punih je dvadeset godina (1953-1973) vezan uz djelatnost tadašnjeg Instituta za književnost i teatrologiju, za koje je vrijeme priskrbio mnoge velike rukopisne ostavštine hrvatskih pisaca i osobne knjižnične zbirke.

Posebnu vrijednost Vodiča predstavljaju razni popisi izdanja i zbirke građe, koji su, iako djelomično već objavljeni u časopisu *Kronika* i drugdje, ovdje okupljeni na jednome mjestu. Vezano uz djelatnost Odsjeka za povijest hrvatske

književnosti data je *Bibliografija kritičkih izdanja sabranih djela hrvatskih pisaca Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU (1953-1999)*, *Znanstveni zbornici priređeni u Odsjeku, Katalozi i izložbe, Popis rukopisnih ostavština u arhivu Odsjeka*, te *Zbirka umjetnina u Odsjeku* s opisom 77 predmeta (slika, skulptura, namještaja). Odsjek za povijest hrvatskoga kazališta također je predstavio svoju izdavačku djelatnost, te dobitnike Nagrade Marko Fotez, a posebno je vrijedan prilog *Muzejsko-kazališna zbirka Odsjeka*. Važno je zabilježiti da su u njemu popisani svi arhivski fondovi, od obiteljskih i osobnih fondova, hemeroteke, umjetničkih djela (portreti i poprsja), do opsežnih zbirki kazališnih cedulja i programa, scenografskih i kostimografskih radova i druge građe kazališta u Zagrebu, Osijeku, Splitu, Varaždinu, Dubrovniku, Šibeniku, Zadru, Karlovcu, Rijeci i drugdje. Najmlađa znanstvena jedinica u Zavodu je Odsjek za povijest hrvatske glazbe (od 1980.), pa je i njegov prikaz najkraći. Katalog knjižnice ovog Odsjeka je dostupan na web-adresi <http://www.hazu.hr/~glazba>. Ovaj Vodič je iznimno koristan izvor informacija o jedinstvenim fondovima koji se s područja književnosti i kazališta čuvaju u Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe.

V. Juričić

IN MEMORIAM

Mr. sc. Vesna Burić (1943.- 2002.)

Dugogodišnja voditeljica Knjižnice Muzeja Slavonije, istaknuta kulturna djelatnica grada Osijeka, preminula je 23. lipnja 2002. godine.

Nakon završenog studija komparativne književnosti i engleskog jezika zapošljava se u jednoj od najvećih muzejskih knjižnica, marno se baveći prikupljanjem i obradom, napose zavičajne građe.

Ističući prednosti muzejskih knjižnica kao rasadišta kulture jednoga kraja, uspjela je u svom znanstvenom radu obuhvatiti teme iz muzeologije, povijesti knjižničarstva, likovne umjetnosti po-

vijesti kazališta. Rezultat toga rada su brojni stručni i znanstveni radovi, te niz zapaženih skupnih i pojedinačnih izložbi (*Osječki plakat, Osječka secesijska oprema knjiga, Ilustracije osječkih knjiga, Likovna umjetnost Osijeka, Fotografija u Hrvatskoj, Blago Muzeja Slavonije, Secesija Slobodnog i kraljevskog grada...*). Niz godina uređivala je *Osječki zbornik, te Glasnik slavonskih muzeja*.

Bila je istaknuta članica i predsjednica Muzejskog društva Slavonije i Baranje, Zajednice muzeja Hrvatske, ICOM-a, Društva knjižničara. Posebno je značajan njezin doprinos u radu Matice hrvatske.

Tijekom Domovinskog rata kao ravnateljica Muzeja Slavonije skrbi o evakuaciji i zaštiti muzejske građe, te aktivnostima u Muzeju sudjeluje u kulturnom životu grada.

Spojivši u sebi dar knjižničara i muzealca, mr.sc. Vesna Burić uspješno je djelovala na oba područja.

Prerani odlazak znanstvenice, zaljubljenika u svoj posao, vrsne poznavateljice kulturnog života svoga grada, ostavlja nas osiromašene za brojna ostvarenja.

Njezine kolege muzealci i knjižničari sjećat će je se zauvijek.

M. Vinaj

Dodijeljene nagrade NSK za 2001. godinu (Zagreb, 22. veljače 2002.)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica dodijelila je na svečanoj proslavi Dana knjižnice 22. veljače 2002. svoje nagrade i priznanja "Matko Rojnić".

Usvajanjem prijedloga Odbora za nagrade i priznanja u sastavu mr. sc. Višnja Čanjec, (predsjednica), Irina Pažameta, i Slavko Harni, na sjednici Stručnog vijeća od 19. veljače ove godine, a u povodu Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice za izniman doprinos u radu i razvoju Knjižnice dodijene su nagrade i priznanja "Matko Rojnić" za 2001. godinu.

U kategoriji zaposlenik Knjižnice nagrada je dodijeljena dr. sc. Danieli Živković. Kao diplomirani anglist i germanist te sa završenim dodiplomskim studijem knjižničarstva, Daniela Živković 1983. godine počinje raditi u NSK gdje bez prekida radi i danas. U magistarskom radu obranjenom 1987. istražuje povijest nakladništva u Zagrebu u 18. stoljeću, a u kasnijim radovima objavljenim u stručnim časopisima bavila se suvremenim pitanjima abecednog kataloga i povremeno vraćala povijesti knjižničarstva. Nedavno je obavljen njezin rad o Matiji Smodeku, jednom od istaknutih ravnatelja i knjižničara NSK. S osnivanjem Hrvatskog ureda za ISBN u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, kojeg je i danas voditelj, povjerena joj je 1992. godine uspostava sustava ISBN u Hrvatskoj a 1995. godine i sustava ISMN. Od tada se kolegica Živković bavi suvremenim nakladništvom u Hrvatskoj i prati razvoj nakladništva u svijetu. Područje njezinog interesa je također knjižničarsko nazivlje i prevođenje. Godine 1999. stekla je zvanje knjižničarskog savjetnika. U prosincu 2000. obranila je doktorski rad "Suvremeni oblici knjige: doprinos znanosti o knjizi" na Katedri za bibliotekarstvo Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. 2001. godine objavila je knjigu "Elektronička knjiga", pionirski rad na definiranju i opisanju elektroničke knjige i elektroničkog nakladništva. Svojim aktivnim sudjelovanjem u povezivanju nakladnika i Knjižnice, izradom prvog Imenika nakladnika i izdavača Hrvatske dala je instrument pomoću kojeg možemo lakše i sveobuhvatnije okupiti izdavaštvo i njegove proizvode.

Nagrada "Matko Rojnić" za umirovljenika Nacionalne i sveučilišne knjižnice dodijeljena je mr. sc. Petru Rogulji.

Petar Rogulja rodio se 1930. godine u Banjoj Luci. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završio je studij romanistike. Nakon završetka studija predavao je jedno vrijeme u školi, a u NSK radi od 1965. do 2000. godine.

Stručni rad kolege Rogulje vezan je najvećim dijelom za retrospektivnu bibliografiju knjiga. Glavni je i odgovorni urednik niza Građa za hrvatsku retrospektivnu bibliografiju knjiga 1835.-1940., čiji je posljednji 25. svezak objavljen pred sam njegov odlazak u mirovinu. Napisao je predgovor za ovaj niz, kao i Nacrt pravila hrvatske retrospektivne bibliografije po kojima je niz kao primarna opća nacionalna retrospektivna bibliografija knjiga i rađen. Za projekt Hrvatske retrospektivne bibliografije NSK je 1985. dobila Nagradu grada Zagreba.

Osim rada na Hrvatskoj retrospektivnoj bibliografiji objavljivao je stručne priloge u časopisima te nekoliko tematskih, specijalnih i regionalnih bibliografija. Treba spomenuti knjige: Bibliografija o Mariji Bistrici, Bibliografija o sv. Anti na hrvatskom jeziku i Bibliografiju o Srijemu, odnosno Srijemskoj Mitrovici koja je zamišljena kao knjiga, a objavljena djelomice u nekim publikacijama o Srijemu.

Njegov magistarski rad "Ivan Kukuljević Sakcinski i Hrvatska retrospektivna bibliografija" objavila je naša Knjižnica.

Stručni ispit iz knjižničarstva položio je 1977., a od 1992. vodi se u Registru istraživača Ministarstva znanosti. U zvanje knjižničarskog savjetnika promoviran je 1993. godine.

Priznanje vanjskom suradniku NSK za 2001. godinu dodijeljeno je gospodinu Šimi Brali, profesoru i antikvaru, dugogodišnjem suradniku, inicijatoru prvog knjižničarskog servisa kod nas.

Osamdesetih godina gospodin je Brala priredio izložbu pod nazivom "Povijest knjige" koja je bila postavljena u mnogim gradovima Hrvatske. Na stručnim skupovima nakladnika i knjižara održao je niz predavanja o obrazovanju knjižarskih kadrova i distribuciji knjiga, a u poslovnoj zajednici knjižara bio je voditelj Komisije za obrazovanje knjižarskih djelatnika. 1980. godine otvara privatnu Knjižaru i antikvarijat koji postaje središte njegove knjižarske aktivnosti. Tijekom dugogodišnjeg rada razvio je izuzetno dobru suradnju s narodnim i stručnim knjižnicama a posebno s NSK. Njegova višegodišnja uspješna suradnja s NSK očituje se u pribavljanju starijih hrvatskih knjiga i rukopisa, posebno Matije Vlačića Ilirika, Ruđera Boškovića i drugih, te neknjižne građe - zemljopisnih karata, litografija, crteža i grafika.

Svojom zauzetošću za Knjižnicu i njene potrebe, svojom dugogodišnjom suradnjom, znanjem i ljubavlju prema skupljanju stare Croatice, ali i sudjelovanju u popuni drugih naših fondova - Grafičke, Kartografske i Glazbene zbirke iskazao je veliku brigu, skrb i interes i u mnogome pridonio potpunosti zbirke Croatice NSK.

V. Čanjec

Profesor godine

Uopatijskim srednjim školama svake se godine, uz najbolje učenike generacije, proglašavaju i najbolji profesori. U Ugostiteljskoj školi ove je godine profesorom generacije proglašen profesor komparativne književnosti i engleskog jezika Hinko Ivanić, školski knjižničar.

Iskreno nas veseli što su učenici i kolege prepoznali ulogu i značenje školske knjižnice, a naročito stručnost i pedagošku vrijednost i humanost profesora Ivanića.

I. Vladilo

Uredništvo:
Dunja-Marija Gabriel
Vedrana Juričić
Lobel Machala
Krešimir Pintarić
Jadranka Slobodanac
Dubravka Stančin-Rošić

Lektura: Tomislav Vrbanc

Adresa uredništva i adresa za narudžbu:
Hrvatsko knjižničarsko društvo
c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica
Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb
tel.: 01 6159 320; fax.: 01 6164 186
e-mail: hkd@nsk.hr
<http://pubwww.srce.hr/hkd>
Tisak: KRATIS d.o.o., Zagreb
Naklada: 1200

Novi naslovi

Adresar nakladnika splitsko-dalmatinske regije / [adresar sastavila Olga Dobrota]. Split : Sveučilišna knjižnica u Splitu, 2002.

ISBN 953-96216-6-6

Borgman, Christine L. Od Gutenbergova izuma do globalnog informacijskog povezivanja, pristup informaciji u mrežnom svijetu. Lokve : Naklada Benja ; Zadar : Gradska knjižnica Zadar, 2002.

ISBN 953-6003-00-7

Pasijska baština u fondu Zbirke muzikalija i audiomaterijala Nacional-

ne i sveučilišne knjižnice, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, 16. 3. - 6. 4. 2002. : katalog izložbe / [autor izložbe i urednik kataloga Đurđica Brezak-Lugarčić ; katalog rukopisnih i starih tiskanih muzikalija izradila Tatjana Mihalić ; katalog tiskanih muzikalija izradila Marija Keča]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2002.

ISBN 953-6000-18-0

Pernar-Robić, Ljubica. Dobro došli u Gradsku knjižnicu Velika Gorica. Velika Gorica : Gradska knjižnica, 2002.

ISBN 953-7026-00-0

Saftić, Damir Luka. Kostajničko tiskarstvo, izdavaštvo i novinarstvo. Hrvatska Kostajnica : Grad Hrvatska Kostajnica, 2002.

ISBN 953-97443-1-8

Težak, Đurđica. Pretraživanje informacija na Internetu : priručnik s vježbama. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2002.

ISBN 953-169-065-0

Turčin, Vesna; Valčić, Lovro. Rad u digitalnoj knjižnici. Zagreb : CONI, 2002.

ISBN 953-9889-0-1

Pretplatite se na

ELEKTRONIČKE NOVOSTI O KNJIŽNIČARSTVU NA INTERNETU ZA 2002.

i uštedite svoje dragocjeno vrijeme

Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu jesu prva *TJEDNA* elektronička serijska publikacija o kulturnoj baštini (knjižničarstvu, arhivistici, muzeologiji, izdavaštvu) u Hrvatskoj i na hrvatskom jeziku.

Elektroničke novosti izlaze već petu godinu kao komercijalno izdanje, financirano isključivo pretplatom svojih vjernih čitatelja.

Sadržaj svakoga broja *Elektroničkih novosti donosi novosti o:*

- razvojnim planovima i programima u knjižničarstvu, muzeologiji, arhivistici i elektroničkom izdavaštvu te općenito o zaštiti, dostupnosti i digitalizaciji kulturne baštine,
- informacije o relevantnim konferencijama i savjetovanjima,
- informacije o knjižničarskim školama, tečajevima i učenju na daljinu,
- sadržaje relevantnih elektroničkih časopisa,
- aktualne rasprave o problemima iz prakse,
- izbor najkvalitetnijih HTTP adresa (razvoj knjižničarstva, Web muzeji, referentna literatura, korisni linkovi, programske podrške i sl.)

Pretplata za 2002. godinu uključuje primanje Elektroničkih novosti elektroničkom poštom tjedno (svakoga ponedjeljka, ukupno 52 broja) i lozinku za online pristup Web verziji časopisa na hrvatskom i engleskom jeziku.

Cijena godišnje pretplate za Elektroničke novosti je 1.200 kuna, a polugodišnja pretplata je 700 kuna.

Web verziju Elektroničkih novosti o knjižničarstvu na Internetu možete pogledati koristeći lozinku *gost*, odnosno *guest* na adresama:

URL za hrvatski tekst <http://www.ring.net/coni/novosti.htm>
(ISSN 1331-7164, Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu)

URL za engleski tekst <http://www.ring.net/coni/news.htm>
(ISSN 1331-7407, Electronic News on Librarianship on the Internet)

Pretplatite se na e-mail adrese: vesna.turcin1@zg.tel.hr ili coni@ring.net

Dr. sci Vesna Turčin,
samostalni knjižničarski savjetnik
CONI – Razvojno istraživačke usluge
Hrvatska, Zagreb, Z. Rogoza 20
tel./fax (01) 6043352; 098 354408